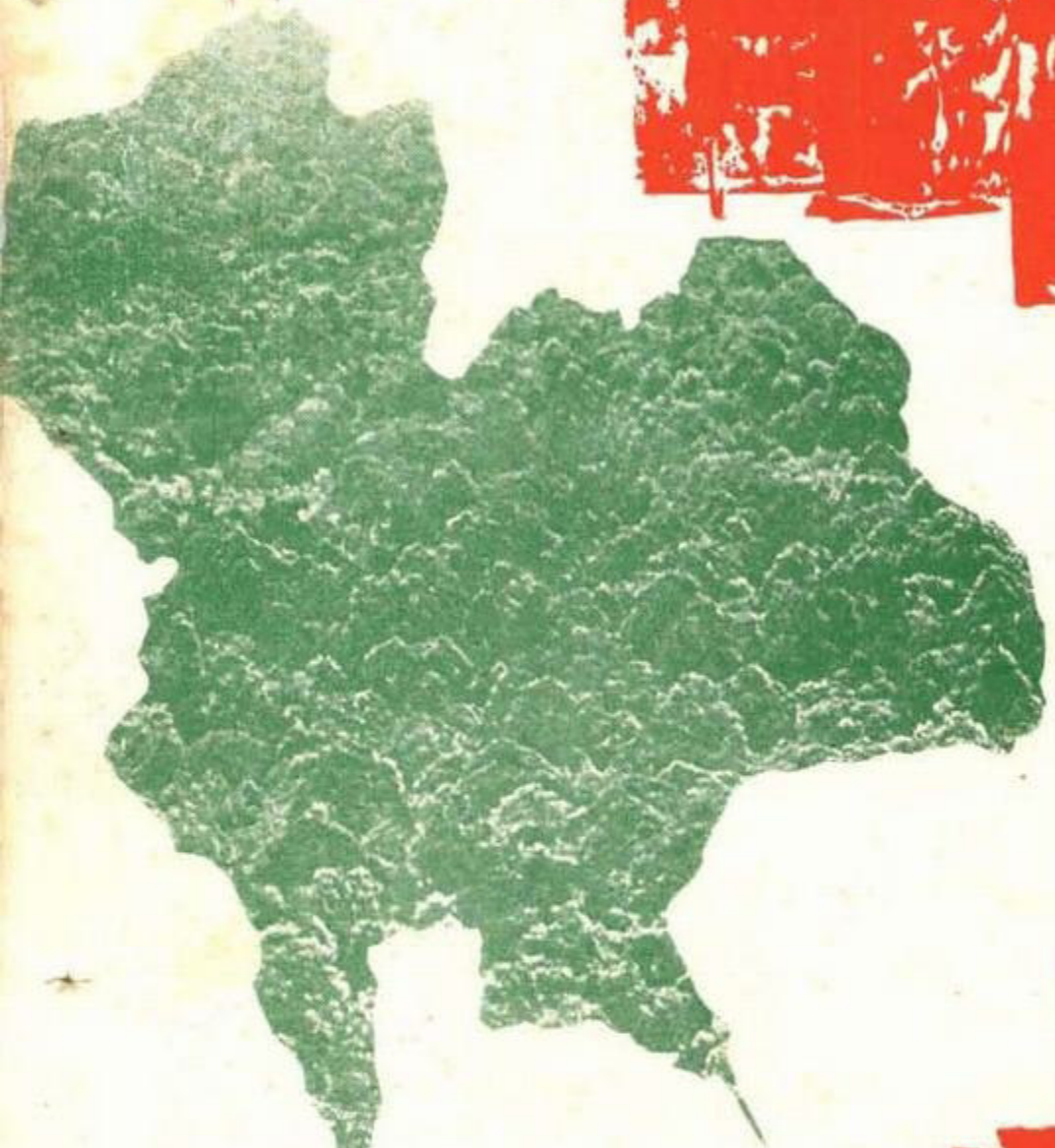
วารสารข้าราชการ

กรกฎาคม ๒๕๑๓

จงสามัคคีพร้อมใจ
ร่วมกันขจัดผองภัย
ที่รายล้อมรอบเรา

วารสารข้าราชการ

วารสารเพื่อความก้าวหน้าของข้าราชการ

ฉบับเดือนสิงหาคม ศกนี้

ในเล่มมีทั้งวิชาการบริหารงานบุคคล
กฎหมายและระเบียบใหม่ที่น่าสนใจ
ตอบปัญหากฎหมาย ปัญหาคลัง

ทัศนะจากสื่อมวลชน
ทัศนะจากผู้อ่าน

บทความและข้อเขียนที่น่าสนใจหลายเรื่อง

และคอลัมน์ประจำครบครัน

จำหน่ายปลีกเล่มละ ๓.๕๐ บาท
ที่บริการสวัสดิการ ก.พ.
สำนักงาน ก.พ.

ประวัติ พลเมือง

วารสารข้าราชการเป็นวารสารรายเดือน เพื่อเผยแพร่วิทยาการด้านบริหารงานบุคคล และแนวคิดในการปฏิบัติราชการ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างข้าราชการ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีสำหรับข้าราชการ

เจ้าของ บริการสวัสดิการ ก.พ. สำนักงาน ก.พ.

ที่ปรึกษา พันเอก จินดา ณ สงขลา เลขาธิการ ก.พ.
นายประวิณ ณ นคร รองเลขาธิการ ก.พ.
นายโสรัจ สุจริตกุล รองเลขาธิการ ก.พ.

กองจัดการ ร.อ. ผจง ตันติเฉลิม ร.น. ผู้จัดการ
นายสมพงษ์ ตรีวิมล ผู้ช่วยผู้จัดการ

บรรณาธิการ นายสำราญ ถาวรายุศม์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ และ ผู้ช่วยผู้จัดการบริการสวัสดิการ ก.พ.

กองบรรณาธิการ นายอุระ แก้วไชโย ดร. วิลาศ สิงหวิสัย
นายเชียร ธรรมาธิปต์ นายประเชิญ วาดกลิ่นหอม
นายเสริมสุข โกวิทวานิช นายชุมพล ศิลปอาชา
นายพลสิทธิ์ หนุชุชัย นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
นายศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ นายสุพจน์ สาทรกิจ
นายอุดม มุ่งเกษม นายกำพล แกล้วทนงค์

ข้อเขียนในวารสารข้าราชการ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

การบอกรับ สมาชิกชำระค่าบำรุงรวมค่าส่ง ๓๕ บาท ต่อปี ถึงผู้จัดการวารสารข้าราชการ สำนักงาน ก.พ. ถนนพิษณุโลก ข้างทำเนียบรัฐบาล พระนคร สั่งจ่าย ป.ณ. หน้าพระลาน หรือติดต่อทางโทรศัพท์ ๘๑๔๕๔ หรือ ๘๑๓๓๓ ต่อ ๓๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนตานี บางลำภู พระนคร โทร. 819656
นางจำรัส อ่องจริต ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

วารสารข้าราชการ

สารบัญ

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๑๓

บทบรรณาธิการ
ความรักอันใด ๒
พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๔
การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ตามวิธีจำแนกตำแหน่ง ๓๐
ทัศนะจากสื่อมวลชน ๓๙

กฎหมายและระเบียบใหม่ (๑)

ปัญหากฎหมาย ๔๐
ปัญหาคลัง ๔๔
ภาษาอังกฤษ ๔๘
การสัมมนาพัฒนานักบริหารรุ่นที่ ๒๖ ๕๗
จดหมายจากบึกบ์ไต้ ๗๒
ช่อชัยพฤกษ์ ๘๐

ปก .....ภัยที่กำลังรายล้อมบ้านเมืองของเรา

บทบรรณาธิการ

ความรักอันใด---

เห็นจะไม่มีเดือนไหนที่ชาติไทยต้องการความรักมากไปกว่าเดือนกรกฎาคมนี้ สถานการณ์และเหตุการณ์รอบบ้าน ตลอดจนเสียงเพลงเร้าใจที่กังวาลอยู่ทั่วไปได้ปลุกให้ชาวไทยตื่นจากภวังค์แห่งความหลงไหลมัวเมาว่า "มิใช่ตนเอง หรือทรัพย์สินเท่านั้นที่ต้องการความรัก ชาติก็ต้องการความรักเหมือนกัน" และต้องการมากเสียด้วย เมื่อใดชาติไม่ได้รับความรักความอบอุ่นเพียงพอ ด้วยว่าสมาชิกของชาติต่างก็สาละวนแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองกอบโกยจากทั้งส่วนที่ควรก็ได้ และไม่ควรจะได้ มิใยว่าส่วนนั้นจะต้องเสียสละและเสียประโยชน์สักเท่าใดก็ตาม เมื่อนั้นภัยพิบัติก็จะมาถึงชาติและตนเองเร็วเกินกว่าที่คาด

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ชาวไทย และโดยเฉพาะข้าราชการไทยจะแสดงความรักที่ตนมีต่อชาติให้ประจักษ์บ้าง ผู้ที่มุ่งแต่จะเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งของตนและพวกตนโดยอ้างว่าภัยคอมมิวนิสต์ และผู้ก่อการร้ายคุกคามทำให้ตนต้องได้รับยศฐาบรรดาศักดิ์สูงขึ้นก็ดี หรือผู้ที่อาศัยบารมีของความเป็นข้าราชการก่อสร้างความเกลียดชังขึ้นในใจของพี่น้องประชาชนชาวไทย ด้วยการกลั่นแกล้งก็ดี ชูดรีดหรือโกงก็ดี หรือรับประโยชน์ใด ๆ อันทำให้ตนต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอันถือได้ว่ามิชอบด้วยทำนองคลองธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการซึ่งภาษาไทยเลียนฝรั่งเรียกว่าคอรัปชั่นก็ดี ตลอดจนผู้ที่ตั้งตัวเป็นนายประชาชน ไม่รับใช้ให้บริการที่สมควรและที่คดโกงเบียดบังเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตนอันเป็นตัวอย่างที่ไม่งามก็ดีขอได้โปรดทราบด้วยว่า ท่านได้มีส่วนทำลายชาติและทรยศต่อชาติแล้ว ท่านได้ทำให้ประชาชนทั่วไปมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อราชการ อีกทั้งตำหนิ และดูถูกข้าราชการของชาติทำให้ข้าราชการที่อุทิศกายและใจให้ราชการต้องประสบความลำบาก และลำเค็ญไปด้วย ไม่ว่าทางราชการจะมีวิธีการที่จะ "เข้าถึงประชาชน" อย่างพิสดารอย่างไรก็ตาม ถ้ายังมีข้าราชการที่เทอดทูนความประพฤติดังกล่าวอยู่ ประชาชนไม่มีทางที่จะเข้าใจราชการไปในทางที่ดีได้

ถึงเวลาแล้ว ที่ข้าราชการไทยจะตระหนักว่า ภัย

อันร้ายแรงกำลังคุกคามความสงบสุข และความมั่นคงของชาติ ประเทศเพื่อนบ้านของเรากำลังลุกเป็นไฟ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างสาหัส ก็ด้วยการกระทำของผู้ทรยศต่อชาติ ซึ่งกว่าจะรู้ก็สายเกินไปเสียแล้ว ชาวไทยเรากำลังเริ่มรู้สึกในภัยนั้นบ้างแล้วว่ามีความรุนแรงเพียงใด หากเรายังมัวหลงระเริง และเสพย์สุขในอบายมุขต่าง ๆ โดยไม่เตรียมบ่องกันและเตรียมรับสถานการณ์ดังกล่าวคงจะไม่เร็วเกินไปที่เราจะทำนายเหตุการณ์ลวงหน้าได้

ถึงเวลาแล้วที่ข้าราชการไทยจะต้องเสียสละให้แก่ประเทศชาติ ค่าครองชีพได้ถีบตัวสูงขึ้นมาก อาหารการกินผีดเคืองลงด้วยว่าราคาได้สูงขึ้น ประชาชนและข้าราชการที่มีรายได้ปานกลาง และที่ยากจนรู้สึกในความเดือดร้อนนี้ แต่เชื่อว่าทางราชการคงกำลังหาทางแก้ไขปัญหานี้อย่างรีบด่วน อย่างไรก็ดีขอให้คิดว่า ชาติมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบางประการที่จะให้ได้เงินมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ ถ้าจำเป็นก็อาจใช้มาตรการที่ถูกต้องกว่า และได้ผลกว่า เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก หรือภาษีเงินได้ก็เป็นได้ ฉะนั้นในระยะที่ชาติต้องการความรักจากท่านนี้ จงเสียสละ อดทน และจงทำดี.

พระราชดำรัส

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน

(ต่อจากฉบับก่อน)

เป็นช่องที่คู่ความผู้ทำความทุจริตจะถือเสียว่าอย่างไร ๆ ก็ลงมาอุทธรณ์เสียให้ความเนิ่นช้าไป ข้างฝ่ายเจ้าเมืองกรมการที่เป็นผู้ทุจริตก็ถือเสียว่าดึงอย่างไร ๆ ความก็คงชำระไม่แล้วไม่มีเวลาแพ้อุทธรณ์ ต่างคนก็ต่างประพฤติความทุจริตคงอยู่ตามเดิม หรือยิ่งขึ้นไปอีก ฝ่ายแม่กองที่ตั้งขึ้นไว้สำหรับกันลูกขุนนั้นเล่า เมื่อได้รับเรื่องราวกล่าวโทษคำปรึกษาแล้วเรียกสำนวนและคำลูกขุนปรึกษามาตรวจ กว่าจะได้มาตรวจและตรวจแล้วแต่ละเรื่องก็ช้านาน ถ้าจะตรวจเห็นว่าลูกขุนว่าชอบลงเนื้อเห็นไปด้วย ก็มีอำนาจเท่ากันกับเป็นลูกขุนนั้นอีกชั้นหนึ่ง ไม่มีอำนาจที่จะบังคับคู่ความที่ไม่ยอมมาเสีย แต่คำลูกขุนนั้นให้ยอมอย่างไรได้ เพราะถ้ามาร้องฎีกาตัดสินผิดชอบก็คงมีโทษชั้นเดียวเท่ากับที่ไม่พึ่งคำพิพากษาของลูกขุน ถ้าแม่กองเห็นความไปอย่างอื่น ก็เป็นช่องที่ลูกความจะสงสัยว่าแม่กองว่าอย่างหนึ่ง ลูกขุนว่าอย่างหนึ่ง มาร้องฎีกา เมื่อร้องผิดก็มีโทษเพียงไม่พึ่งคำปรึกษาที่ชอบเหมือนกัน แม่กองลูกขุนก็ไม่เป็นการมีโยชน์อันใดสักอย่างเดียว ความจะแล้วด้วยแม่กองสักเรื่องหนึ่งก็เกือบจะไม่มี เป็นแต่ชั้นสำหรับจะให้คู่ความชักถ่วงความให้ช้าอีกชั้นหนึ่งเท่านั้น ส่วนความที่จะแล้วได้จริงนั้นต้องมาแล้วอยู่ชั้นถวายฎีกาโดยมากเมื่อเป็นดังนี้ฎีกาเดือนหนึ่งก็ถึง ๑๒๐หรือ ๑๓๐ ฉบับ พระเจ้าแผ่นดินแจกพระราชทานให้ตำรวจชำระเป็นศาลรับสั่ง ก็ชำระเรื่อยไปทั้งความอุทธรณ์และความเดิมบ้าง ชำระแต่ชั้นอุทธรณ์บ้าง แจกให้เสนาบดีตามกรมไปว่ากล่าวชำระบ้างเมื่อมีราชการน้อยก็ได้ทรงตัดสินข้อความเหล่านั้นไปได้ เมื่อราชการอื่น ๆ มากขึ้นก็ไม่มีเวลาทรงตัดสินความซึ่งมีปีละพันเศษสองพันได้ต้องตั้งศาลฎีกาเลือกเอาพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชเป็นที่ไว้วางพระราชการหฤทัยขึ้นเป็นแม่กองตรวจตัดสินแม่กองนั้นก็ต้องเรียกสำนวนและคำปรึกษานั้นมาตรวจเหมือนกับแม่กองชั้นลูกขุนอีกเที่ยวหนึ่ง ครั้นตัดสินไปบางเรื่องคู่ความก็ไม่ยอมตามคำตัดสินนั้น กลับเข้ามาถวายฎีกากล่าวโทษตุลาการศาลฎีกา จนต้องทรงตรวจตัดสินเอง จึงจะเป็นอันสำเร็จเด็ดขาดได้ก็มี แต่ที่แล้วสำเร็จไปได้ในชั้นศาลฎีกานั้นก็มีโดยมาก เมื่อจะว่าตามความจริงแล้วก็เกือบจะเหมือนพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวที่จะพิพากษาเด็ดขาดทั่วไปทั้งสิ้น ที่สุดจนการให้อธิบดีในกรมต่าง ๆ กำกับศาลและรับเรื่องราวได้แล้ว ตุลาการจะบัตรหมายเอาคู่ความมาว่าความ บางทีก็ไม่ได้

ตัวมาว่าความ ด้วยข้อขวางแอบอิงอยู่ในท่านผู้มีอำนาจมีบรรดาศักดิ์ และดื้อเสียเองบ้าง อธิบดีที่เป็นผู้บังคับศาลนั้น ๆ ก็ไม่บังคับบัญชาตลอดไปได้ พระเจ้าแผ่นดินต้องให้ตำรวจเป็นผู้รับชัดข้อง ซึ่งตุลาการเอาขึ้นปรึกษาลูกขุน ๆ เห็นว่าเป็นชัดข้องแล้วจึงได้ส่งมาให้ผู้รับชัดข้อง ตำรวจผู้รับชัดข้องนั้นไปเกาะจำเลยส่งศาลตามคำลูกขุนปรึกษา ถ้ายังไปทำการไม่ตลอดได้ ก็ต้องกราบบังคมทูลให้พระเจ้าแผ่นดินทรงเอะอะเองจึงได้ตัวจำเลยมาว่าความ เมื่อการเป็นอยู่ดังนี้ก็เป็นการเหลือกำลังที่พระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวจะพิพากษาความทั้งแผ่นดินและตริตรองราชการอื่น ๆ บังคับให้ตลอดไปได้

การซึ่งเป็นเหตุดังนี้ ก็เป็นด้วยวิธีกระบวนพิจารณาความอย่างเก่าเป็นทางยืดยาวอย่างหนึ่ง เพราะลูกขุนตุลาการผู้พิจารณาพิพากษาทั้งปวง ต้องหาผลประโยชน์เลี้ยงชีวิตในทางความนั้นเอง ผลประโยชน์ที่จะได้นั้นก็โดยร้อย ๆ เย็น ๆ หวาด ๆ หวั่น ๆ เหมือนกับกรมพระนครบาลที่กล่าวมาแล้ว ข้าราชการซึ่งเป็นคนดี ๆ ก็ไม่ใคร่มีความปรารถนาในตำแหน่งในการเหล่านี้ด้วยมีกรมอื่นที่จะได้ผลประโยชน์มากและสะดวกดีกว่ากรมเหล่านี้ คนดี ๆ ซึ่งไม่ใคร่จะมี มีแต่คนที่หาผลประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้แล้ว จึงหันมาหาประโยชน์ในทางนี้อย่างหนึ่ง เพราะคนซึ่งเป็นลูกขุนตุลาการเป็นคนเช่นว่ามาแล้ว จึงต้องมีข้อบังคับบีบคั้นบ่องกันมากจนเหมือนหนึ่งตุลาการอยู่ในบังคับลูกความ จะยอมให้แล้วก็ได้ ไม่ยอมให้แล้วก็ได้มีอุบายที่จะชักถ่วงร้อยอย่างนั้นอย่างหนึ่ง อธิบดีผู้ซึ่งบังคับการในกระทรวงนั้น ๆ เล่าก็ไม่ใคร่มีใครเป็นธุระใส่ใจที่จะให้ถ้อยความในกรมเบาบางไป ด้วยไม่เป็นประโยชน์อันใดคุ้มค่าเหนื่อยสู้นั่งว่าภาษีอากรไม่ได้ การในกรมลูกขุนหรือจะว่ารวบยอดว่าการในกรมยุติธรรมทั้งปวง ซึ่งแยกไปเป็นหลายกรมนั้นจึงได้ทรุดโทรมเสื่อมทรามมาช้านานพ้นกำลังที่จะแก้ไขให้ดีขึ้นในแบบเดิมนี้ได้ จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเปลี่ยนรูปของกระทรวงยุติธรรมนี้ใหม่ ให้เป็นทางอันคิดคราวเดียวตลอดเรื่องไม่เป็นแต่คิดปฏิยาแก้ไขครั้งหนึ่งคราวหนึ่งการตำแหน่งยุติธรรมในเมืองไทยนี้ เปรียบเหมือนเรือกำปั่นที่ถูกเพรียงและปลวกกินผุโทรมทั้งลำ แต่ก่อนทำมานั้นเหมือนรั่วแห่งใดก็เข้าไม้ด้ามอุดยาแต่เฉพาะที่ตรงรั่วนั้น ที่อื่นก็โทรมลงไปอีก ครั้นช้านานเข้าก็ยิ่งชำรุดหนักลงทั้งลำ เป็นเวลาสมควรที่ต้องตั้งกงขึ้น กระดานใหม่ให้เป็นของมั่นคงถาวรสืบไป และเป็นการสำคัญยิ่งใหญ่ที่จะต้องรีบจัดการโดยเร็วหาไม่ก็จะต้องจมลงด้วยผุยับไปเหมือนเรือกำปั่นที่ชำรุดเหลือที่จะเยียวยา จนต้องจมลงฉะนั้น

กรมธรรมการสังฆการีนี้ ตามตำแหน่งเดิมเป็นกรมใหญ่ ได้ตั้งธรรมการหัวเมืองว่าความพระสงฆ์ต่อพระสงฆ์ หรือพระสงฆ์เกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์ ไม่ว่าความอย่างใด อำนาจของกรมธรรมการที่เป็นอยู่บัดนี้ ก็ไม่สู้ผิดกันกับแต่ก่อนมากนัก เป็นแต่ไม่มีอำนาจที่จะตั้งธรรมการ หัวเมืองขาดไปพร้อมกับกรมอื่น ๆ แต่ธรรมการหัวเมืองก็ยังมีหนังสือบอกข่าวคราวเหตุการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างพระสงฆ์หัวเมืองบ้างน้อย ๆ ราย แต่กรมธรรมการมักจะได้พูดจากับพระสงฆ์เจ้าคณะตามหัวเมืองนั้นเองเสียโดยมาก ถ้าเจ้าเมืองกรมการเมืองใดจะขอตั้งเจ้าคณะหัวเมือง ก็ยังมีใบบอกมาที่กรมธรรมการนั้นด้วย คงอยู่อย่างแต่ก่อนแต่ตำแหน่งใหญ่คือที่พระยาพระเสด็จนั้นไม่ได้ตั้งมาเสียช้านาน ด้วยผู้ซึ่งจะเป็นขุนนางในตำแหน่งธรรมการนี้ ดูเหมือนจะต้องใช้ผู้ซึ่งสนัดในทางวัด ๆ ผู้ซึ่งสนัดในทางวัด ๆ เช่นนั้น ก็คงจะต้องใช้คนที่ ที่เป็นคนบวชอยู่นานเร่อร่างุ่มง่ามไปไม่สมควรเป็นขุนนางผู้ใหญ่ จึงได้ลดตำแหน่งมีศักดินาน้อยลง คงใช้เจ้านายไปกำกับอยู่เสมอมา

ส่วนกรมราชบัณฑิตซึ่งดูเหมือนหน้าที่จะรวมอยู่ในกรมธรรมการก็แยกไปเป็นกรมหนึ่งต่างหาก ไม่เกี่ยวข้องกันกรมธรรมการมีแต่ที่จะว่าความพระสงฆ์อย่างเดียว กรมราชบัณฑิตเป็นหน้าที่ที่จะบอกหนังสือพระสงฆ์แยกไปส่วนหนึ่งมีหน้าที่รวมกันแต่ในเวลาพระสงฆ์มาแปล พระปริยัติธรรมต้องเป็นผู้มากำกับตรวจตราด้วยกันทั้งสองกรม ถ้าจะว่าตามความคิดที่แบ่งตำแหน่งอย่างต่างประเทศ กรมสังฆการีเป็นกรมการหรือกรมศาสนา กรมราชบัณฑิตเป็นกรมศึกษาธิการ ควรที่จะรวมอยู่ด้วยกันแผนกหนึ่งได้ และการสั่งสอนวิชาหนังสือไทยนั้นธรรมเนียมในเมืองไทยนี้ก็อาศัยเรียนในวัดเป็นตั้งแต่โบราณมา แต่ผู้ปกครองแผ่นดินหาได้จัดการอุดหนุนอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ แต่ภายหลังจึงได้เกิดบอกหนังสือโรงทานขึ้น แต่การที่บอกหนังสือโรงทานนั้นเป็นแต่ส่วนพระราชกุศล ซึ่งจะให้พร้อมบริบูรณ์ในทางเฉพาะพระราชกุศลนั้นอย่างเดียว ไม่ได้เป็นการมุ่งหมายที่จะสั่งสอนชนทั้งปวงทั่วไปตลอดมาจนถึงแผ่นดินปัจจุบันนี้ จึงได้เกิดตั้งโรงเรียนในกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ โรงเรียนนั้นก็ขึ้นอยู่ในกรมทหาร ครั้นภายหลังเกิดโรงเรียนนันทอุทยาน ก็เป็นการจรเกิดขึ้นใหม่ ตั้งกอมมิตตีเป็นผู้จัดการแยกออกไปอีกแผนกหนึ่งไม่เกี่ยวกับโรงเรียนทหาร การนั้นก็ไม่เรียบร้อยได้ ภายหลังจัดการโรงเรียนสวนกุหลาบยกโรงเรียนทหารไปสมทบและคิดจัดตั้งโรงเรียนตามพระอารามต่าง ๆ จึงได้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นใหม่อีกกรมหนึ่งแยกการเบิกจ่ายทั้งปวงออกเป็นส่วนหนึ่งจากกรมทหารมหาดเล็ก การของกรมศึกษาธิการมีมากขึ้น

และยังจะต้องมีมากต่อไปภายหน้า เพราะความคิดที่จะฝึกหัดวิชาคนทั้งปวงทั่วไปกรมนี้ก็จำจะต้องเป็นกรมใหญ่อีกกรมหนึ่ง มีการคล้ายคลึงหรือเจือถึงกันกับกรมราชบัณฑิต ถ้าจัดการรวบรวมกันให้ตลอดได้ก็จะเป็นการมีประโยชน์มากขึ้น

อนึ่งกรมหมอนั้น แต่เดิมเป็นหมอสำหรับว่าความพวกหนึ่ง มีเจ้ากรมซ้ายขวา ปลัดทูลฉลอง ซ้ายขวาปลัดนั่งศาลซ้ายขวา อีกพวกหนึ่งเป็นหมอโรงพระโอสถ แต่พวกแรกนั้นเลิกเสีย ไม่ได้ว่าความตามที่ว่ามาแล้ว แต่ยังคงแบ่งเป็นสองพวกอยู่ พวกหนึ่งเรียกว่าหมอศาลา พวกหนึ่งเรียกว่าหมอโรงใน คำซึ่งเรียกว่าหมอศาลานั้น จะใช้สำหรับหมอพวกที่ว่าความมาแต่เดิม เป็นพวกหมอนั่งศาล หรือจะเป็นหมอนอก สำหรับจ่ายรักษาพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการตามที่เข้าใจกันอยู่โดยมากก็ไม่ได้ความแน่ แต่หมอโรงในคือโรงพระโอสถนั้นคงเป็นหมอสำหรับเจ้าแผ่นดิน แต่ถึงจะอย่างไร ๆ ในการที่ใช้อยู่บัดจุบัน ไม่ได้เลือกว่าหมอศาลาและโรงพระโอสถใช้ปนกันไปหมดตามแต่ที่ต้องการ ถ้าจะคิดอีกอย่างหนึ่งว่า จะมีโรงหมอสำหรับรักษาราษฎรทั้งปวง จะใช้หมอศาลา ก็ไม่ปรากฏว่ามีโรงหมอเช่นนั้นมาแต่ก่อนเลย พึ่งมามีขึ้นแต่โรงหมอที่ท่าพระ สำหรับรับคนในพระบรมมหาราชวังป่วยเจ็บ แต่ภายหลังก็กลายเป็นเรือนหมออยู่ไม่ได้คงตามที่ตั้งเดิม และมีโรงรักษาคนเจ็บขึ้นที่โรงธรรมวัดสุทัศน์ก็เป็นการย่อ ๆ เล็กน้อยแล้วเลิกไป พึ่งจะเกิดโรงพยาบาลซึ่งตั้งขึ้นใหม่ในเร็ว ๆ นี้ การโรงพระยาบาลนี้คิดจะได้แพร่หลายไปทั่วพระราชอาณาเขต ก็คงจะต้องเป็นการใหญ่ จะต้องใช้หมอประจำโรงพยาบาลนั้นมาก กรมหมอจะต้องแยกเป็นส่วนอย่างเดิม แต่จะต้องมีจำนวนมากขึ้น

กรมพระอาลักษณ์นี้ ในตำแหน่งศักดินาก็นับเป็นกรมใหญ่ มีปลัดทูลฉลองปลัดนั่งศาล แต่ในพระธรรมนูญหาได้แบ่งกระทรวงไว้ว่า เป็นพนักงานว่าความอย่างใดไม่ เหมือนกันกับกรมสรรพากรยังมีที่อาลักษณ์ได้เกี่ยวข้องในความก็แต่เพียงชันสูตรหนังสือสำคัญ ซึ่งหมายเรียกไปเป็นเฉพาะตัวต้องสาบานเหมือนกับเป็นพยานผู้หนึ่งเท่านั้น แต่ตำแหน่งราชการอื่น ๆ นอกจากเรื่องความดูก็อยู่ข้างจะหลวมมากไม่สมกับที่เป็นตำแหน่ง ในตำแหน่งดวงตราซึ่งมีในพระธรรมนูญ ว่าพระราชทานให้ไว้ตำราช้าพระโยมสงฆ์ไว่นาอากรแก่ผู้ใด ๆ ไซร้ ให้บีดตราในต้นพระตำรานั้น บีดลบครั้งประจำออกลุงพระราชสาส์น ตั้งอักษรเลขหัวเมือง ในการซึ่งว่าไว้ในราชธรรมนูญนี้ พระอาลักษณ์ก็ไม่ได้ทำอันใด จนตั้งอักษรเลขหัวเมืองก็พลอยเลิกไปด้วยกับกรมทั้งปวงคราวเดียวกัน ราชการซึ่งกรมพระอาลักษณ์ได้

ทำอยู่นั้นเมื่อเวลายังไม่ได้ใช้หนังสือชุกชุมเช่นทุกวันนี้ ก็จะมีแต่รักษากฎหมายจบ ๑ และเป็นผู้จารึกสุพรรณบัฏ หมายตั้งขุนนางเขียนพระราชสาส์นกับคัดเขียนหนังสือต่าง ๆ มีบทกลอนเป็นต้น จนตำแหน่งราชการของกรมอาลักษณ์ไม่เป็นสำคัญอันใด เจ้ากรมก็มีศักดินาลดหย่อนลงมาเหมือนกรมธรรมการ เมื่อมีการใช้หนังสือขึ้นก็มีราชการมากขึ้นตามส่วนเดิม แต่ส่วนการซึ่งมีหนังสือตอบไปมาในออฟพีศเจ้าแผ่นดินก็ไม่ได้อยู่ในกรมอาลักษณ์ เกิดออฟพิศหลวงขึ้นต่างหากแต่เจือเนื่องกันเพราะต้องใช้คนผู้น้อยในกรมนั้น พระราชลัญจกรซึ่งเป็นพนักงานของภูษามาลากับมหาดเล็กมาแต่ก่อนก็ตกอยู่ในออฟพิศ หลวงเป็นพนักงานที่จะประทับออฟพิศหลวงจึงเป็นตำแหน่งสำคัญใหญ่ เพราะเป็นที่รวบรวมราชการทุกหมู่ทุกกรมบรรดาที่ได้กราบทูลเจ้าแผ่นดิน และรวบรวมพระราชหัตถเลขาบรรดาที่ได้สั่งราชการทั้งปวงทั่วไป และเป็นผู้รับพระบรมราชโองการสั่งราชการไปทั่วทุกกรม ถ้าเรียกออฟพิศหลวงว่าเป็นกรมอาลักษณ์แล้วก็ต้องนับว่าเป็นกรมใหญ่กรมสำคัญซึ่งจะไม่มีไม่ได้ ในราชการซึ่งเป็นอย่างทุกวันนี้

กรมพระคลังต่าง ๆ มีกรมพระคลังมหาสมบัติเป็นต้น ในกรมพระคลังมหาสมบัติซึ่งมีหน้าที่ประการใดในการซึ่งจะเรียกเร่งพระราชทรัพย์ของหลวง และที่จะว่าความอันเกี่ยวข้องด้วยพระราชทรัพย์ได้กล่าวมาข้างต้น ๆ นั้นแล้ว บัดนี้จะว่าด้วยการซึ่งเปลี่ยนแปลงไปใหม่ในชั้นหลัง ๆ จนถึงตั้งหอรัษสฎากรพิพัฒน์ รวมพระคลังสินค้าคลังในซ้ายคลังในขวาต่อไปจะต้องว่าด้วยคลังสินค้าก่อน กรมพระคลังสินค้านี้เกิดขึ้นด้วยการแต่งสำเภาเป็นพนักงานอันหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นใหม่พร้อม ๆ กับกรมท่าซ้ายกรมท่าขวา เพราะว่าแต่ก่อนเจ้าพระยาพระคลังเป็นผู้แต่งสำเภาไปค้าขายต่างประเทศ กรมพระคลังสินค้าจึงได้เนื่องอยู่ในกรมพระคลังเป็นพนักงานสำหรับที่จะรับของส่วย ซึ่งเกณฑ์ไปสำหรับมาเป็นสินค้าต่าง ๆ ลงสำเภาและเป็นผู้จัดซื้อสินค้าซึ่งไม่มีในส่วย แต่จะบรรทุกสำเภาไปขายได้กำไรคลังสินค้าเป็นพนักงานที่จะจัดซื้อของเหล่านั้นในเวลาที่ของนั้นราคาถูกจะได้ไปขายมีกำไร คือเป็นผู้คิดการค้าขายของเจ้าแผ่นดิน ครั้นเมื่อเจ้าพระยาพระคลังเหลวไหลไปบ้าง พระเจ้าแผ่นดินมีพระราชประสงค์จะพระราชทานผลประโยชน์เศษเลยในการแต่งสำเภาแก่ผู้อื่นบ้าง ยกการแต่งสำเภาไปให้ผู้อื่นแต่คลังสินค้าก็เป็นผู้จ่ายสินค้าทั้งปวงนั้นให้แก่ผู้แต่งสำเภา เมื่อเจ้าพระยาพระคลังไม่ได้จัดการแต่งสำเภาช้านานไป ก็ไม่มีการอันใดที่จะเกี่ยวข้องกับพระคลังสินค้า ๆ ก็กลายเป็นไม่ได้ชื่อเจ้าพระยาพระคลัง เป็นกรมหนึ่งรอยตัวอยู่ต่างหากครั้นเมื่อภายหลังบ้านเมืองบริบูรณ์ขึ้น การแต่งสำเภาไปค้าซึ่งเป็นเสียงทายเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายอยู่หน่อย ๆ ลดถอยไป

ด้วยเกิดอากรขึ้นใหม่ ๆ ได้เงินมาใช้ในราชการแผ่นดินแนนอนดีกว่ากำไรค้าสำเภา อากรเหล่านั้นให้เรียกว่า ภาษีเพราะเป็นอากรที่เกินที่เรียกมาแต่ก่อน เป็นของเกิดขึ้นใหม่เหมือนหนึ่งเป็นกำไร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะให้เห็นว่าเงินเก่าเท่าใดเกิดขึ้นในรัชกาลของท่านเท่าใด จึงโปรดให้คลังสินค้าเป็นเจ้าจำนวนเสียต่างหากแลกกับการจัดซื้อสินค้าลงสำเภาตามที่เคยเป็นพนักงานมาแต่ก่อน การที่บังคับบัญชาอากรเก่าใหม่เหล่านี้จึงได้แยกเป็นสองแผนก อากรเก่าอยู่ในพระคลังมหาสมบัติ อากรใหม่ซึ่งเรียกภาษีอยู่ในกรมพระคลังสินค้า คงเรียกชื่อว่าอากรอยู่ แต่หวย ก.ข. ซึ่งเป็นของเกิดขึ้นใหม่ แต่คล้ายกันกับอากรบ่อนเบี้ยของเดิมจึงคงเรียกว่าอากร แต่ก็ยกมาไว้ในพวกภาษีเหมือนกัน เมื่อกรมพระคลังสินค้าได้บังคับบัญชาภาษีอากรมีผลประโยชน์มากก็มีแต่มัวคูดีขึ้น ครั้นเมื่อสมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อยเป็นผู้ต้องเลือกเป็นเสนาบดีกรมพระนครบาลไม่สมัครไป และเทียบที่พระคลังก็ไม่ได้เป็น เพราะสมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ไม่ยอมเป็นสมุหพระกลาโหม ก็ยิ่งทำให้ตำแหน่งพระยาศรีพิพัฒน์ดีขึ้น ตามความเข้าใจว่าเสมอพระยาที่มีศักดินาห้าพัน หรืออยู่ในที่ปรึกษาราชการคล้ายเสนาบดีเพราะกรมพระคลังสินค้าขึ้นอยู่ในกรมพระคลังหรือกรมว่าการต่างประเทศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงมาแต่เดิม จึงได้เป็นพนักงานผูกปี้จีน ภายหลังเมื่อเลิกการค้าสำเภาขาดแล้ว กรมพระคลังสินค้าจึงได้มีราชการแต่เพียงรับของส่วยบรรณาการซึ่งเกณฑ์ให้ส่งสำหรับลงสำเภาแต่ก่อน และจ่ายของเหล่านั้นแก่นายด้านนายงานบ้างเล็กน้อย เป็นเจ้าจำนวนภาษีเป็นเจ้าพนักงานผูกปี้ ไม่มีราชการอันใดอย่างอื่น ส่วนคลังในซ้ายคลังในขวาอีกสองคลังนั้น ได้มีอากรของเก่าบ้างเล็กน้อย แต่ที่ตั้งคลังสองคลังนั้นขึ้นโดยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นผู้จัดซื้อของสำหรับในด้านทำการโยธา และจ่ายราชการเบ็ดเสร็จได้โดยเร็วไม่ต้องวิ่งซื้ออยู่ให้เสียเวลา คล้ายกันกับกงสีสำหรับราชการทั่วไป ด้วยการที่ทำงานด้านอย่างเก่าใช้เกณฑ์คนมาทำไม่ต้องออกเงินค่าแรง คงจ่ายแต่สิ่งของให้ทำ ผู้ซึ่งเป็นนายด้านทำงานนั้นไม่ต้องเลือกว่าเป็นช่างหรือไม่เป็นหาเอาแต่ผู้ใดซึ่งเป็นบังคับบัญชาไพร่ให้ทำงานได้แข็งแรงและหมั่นตรวจตราไม่ให้คนหลีกเลี่ยงจากงานได้แล้วก็เป็นนายด้านได้ เพราะนายด้านไม่เป็นคนเข้าใจในการช่างจึงต้องมีนายช่างคนหนึ่ง มีพระยาราชสงครามเป็นต้น สำหรับให้ตัวอย่างกะส่วนที่จะทำ เพราะนายด้านไม่ชำนาญในการค้าขาย ไม่รู้เบาะแสที่จะไปซื้อของอันต้องการใช้ทำงานหรือไปซื้อได้ก็ไม่รู้ราคาว่าถูกแพงเพียงเท่าใด จึงได้ให้มีพนักงานที่เข้าใจราคาของสำหรับจัดซื้อของสะสม ไม่ต้องให้เที่ยวหาซื้อลำบากและซื้อในเวลาที่ของนั้นถูก เพราะไม่ต้องการรีบร้อนที่จะจัดซื้อ

ด้วย เป็นแต่ของรองราชการ จึงได้เป็นพนักงานที่จัดซื้อของน้ออกเป็นสองแผนก เครื่องเหล็กต่าง ๆ ไว้เป็นพนักงานคลังในขวา สิ่งของต่าง ๆ น้ำยาทาสีเป็นต้นไว้คลังในซ้าย ความคิดเดิมนั้นจัดการเช่นนี้ แต่ครั้นภายหลังผู้ซึ่งอยากจะขายของล่อเจ้าพนักงานด้วยผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อจะให้ได้ขายของได้ราคา เจ้าพนักงานก็รับผลประโยชน์เหล่านั้น แล้วจัดซื้อของราคาแพงและของไม่ดีจนไม่ต้องการจะใช้สะสมขึ้นไว้และจ่ายไปในการต่าง ๆ คลังหนึ่ง ๆ ปีหนึ่งตั้งพันชั่ง ส่วนการที่นายด้านไปทำนั้นจะประมาณว่าที่แห่งใดสิ้นเงินเท่าใดก็ไม่ได้ ด้วยต่างคนต่างซื้อต่างทำแต่คงมีราคาแพงกว่าที่ราษฎรทำสองเท่าสามเท่าเป็นอย่างน้อย ส่วนพระคลังราชการนั้นเป็นพนักงานที่จะรับของส่วยซึ่งมาแต่หัวเมืองขึ้นกรมท่า คืออาสนาเป็นต้น แต่สิ่งของที่เหล่านั้นก็ไม่พอที่จะใช้ราชการอย่างหนึ่งอย่างใด ตกลงเป็นกรมที่สำหรับจัดซื้อสิ่งของเหล่านั้นเบิกเงินหลวงไปใช้เหมือนคลังในซ้ายในขวา แต่กรมนี้เป็นเคราะห์ดีที่ได้ว่าภาษีพืนซึ่งเป็นภาษีมีผลประโยชน์มาก เจ้าพระยาพระคลังซึ่งกลายไปเป็นผู้ว่าการต่างประเทศจึงยังหวงแหนเป็นเจ้าของอยู่ แต่เมื่อภาษีพืนเป็นภาษีพระราชทานขาดไปเฉพาะตัว เจ้าพระยาพระคลังก็ไม่เป็นธุระอันใดในคลังราชการนัก ต่อเมื่อถอนภาษีพืนจากผู้ที่ทำประจำตัวได้ เจ้าพระยาพระคลังจึงได้เป็นธุระในการคลังราชการมากขึ้น ความเสียอันใดของคลังราชการก็เหมือนกับสองคลังที่ว่ามาแล้ว คลังวิเศษอีกคลังหนึ่งเป็นคลังผ้าทั้งปวง ยกเสียแต่ผ้าเหลืองซึ่งเป็นของคลังศุภรัตและเป็นผู้เบิกเงินใช้ในการเบ็ดเตล็ด คือเงินท้ายที่นั่งและนิตยภัตรพระสงฆ์ แต่เดิมก็คงจะมีการมากคล้าย ๆ กับคลังในซ้ายในขวา แต่ครั้นภายหลังมาจะเป็นด้วยแพรผ้าต่าง ๆ เป็นของเก็บรักษามาก และพระเจ้าแผ่นดินจะเป็นพระธุระมากในการที่จะบำเพ็ญพระราชกุศลเป็นต้น จึงได้ส่งผ้านั้นเข้ามาเก็บไว้เสียพระคลังใน คลังวิเศษก็กลายเป็นแต่ผู้สำหรับออกไปพระราชทานแต่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือถวายในเวลาจะบำเพ็ญพระราชกุศล ทางที่จะหาผลประโยชน์นั้นก็คับแคบจนกลายเป็นคลังร้าง ไม่ใคร่จะมีใครสมัครอยู่ในตำแน่งนั้น ยังกรมพระคลังสวนอีกคลังหนึ่งขึ้นอยู่ในกรมขึ้นอยู่ในกรมพระคลังมหาสมบัติ เป็นพนักงานที่จะเก็บเงินอากรสวนตามหน้าโฉนด แต่ไปเกิดผลประโยชน์ตั้งนายระวางคล้ายตั้งข้าหลวงเสนาในกรมนา เงินอากรสวนก็ค้างอยู่กับนายระวางศูนย์ไปโดยมาก แต่สวนจากนั้นแยกไปไว้คลังราชการตามหน้าที่ที่เป็นพนักงานจ่ายและยังมีคลังอื่น ๆ อีกหลายคลัง ซึ่งเป็นพนักงานซึ่งจะจัดซื้อสิ่งของจ่าย และจะเป็นผู้รับของส่วยทั้งปวง แยกไปอยู่ในกรมต่าง ๆ จนเหลือที่จะพรรณา และในคลังทั้งปวงเหล่านี้ลางทีพระเจ้าแผ่นดินก็มอบให้ผู้ใดผู้หนึ่งมีอำนาจตรวจตรา

ประทับตราในฎีกาเบิกด้วยรวมหลาย ๆ หลัง เพื่อจะมิให้เจ้าพนักงานในคลังนั้น ๆ ตั้งเบิกสิ่งของเกินกว่าราคาและซื้อของไว้เกินที่ต้องการ แต่ก็ไม่เห็นมีประโยชน์อันใดเพราะฟั่นเฝือมาเสียมากแล้ว

ครั้นภายหลังเมื่อการพระคลังมหาสมบัติ และคลังสินค้าร่วงโรยลงด้วยมิได้มีผู้มีอำนาจบังคับบัญชาพอที่จะบ่องกันมิให้แบบอย่างร่วงโรยไปได้ จำเดิมแต่แผ่นดินบี่จุบันมาเงินที่เบิ่นจำนวนขึ้นในพระคลังทั้งสองกรมนั้นต้องลดหย่อนลงไปเกือบครึ่งหนึ่งทุกภาษีอากร ด้วยความคิดของท่านผู้เบิ่นประธานในแผ่นดินแสดงให้ปรากฏว่า เพราะพวกจีนประมูลเงินเกินกว่าที่จะเก็บได้ เพื่อจะได้เอาเงินไปใช้ทำทุน เพราะถือว่าไม่ต้องเสียดอกเบี้ยและไม่ต้องส่งเงินเต็มตามที่ว่าจึงได้ลดเงินลงแต่พอเต็มภูมิภาษี แต่การที่จะให้ได้เงินซึ่งลดลงพอควรแก่ภูมิภาษีแล้วนั้น เข้ามาในคลัง หาได้จัดการหรืออุดหนุนอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ เงินค้างก็คงค้างไปอย่างเดิม แต่จำนวนเงินนั้นลดลง เมื่อเบิ่นดังนี้เงินที่ได้มาใช้ราชการก็ลดลงทุกบี่ จนเงินแผ่นดินที่ได้เกือบจะไม่พอใช้การประจำเดือนส่วนการจะมีมาก็ทำไป คลังต้องเบิ่นหนี้บี่หนึ่งนับหมื่นชั่ง จนไม่สามารถจะปล่อยให้การเบิ่นไปเช่นนั้นได้ จึงได้จัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์เบิ่นออฟพี่ศเจ้าพนักงานคลัง ยกคลังสินค้ามารวมว่าการพร้อมกับคลังมหาสมบัติ ยกกรมคลังมหาสมบัติขึ้นเบิ่นเสนานดีว่าการคลัง ภายหลังรวมอากรคลังในซ้ายในขวาเข้าไว้ในกรมนี้ด้วย แต่กรมอื่น ๆ ก็ยังรวบรวมเขาไม่ได้ด้วยการขัดข้องต่าง ๆ เพราะฉะนั้นเสนาบดีว่าการคลังที่เทียบที่ขึ้นไว้ ก็เบิ่นแต่สักว่าส่วนหนึ่งไม่มีอำนาจเต็มตามตำแหน่งเสนาบดีว่าการคลัง ซึ่งควรจะมีการรับจ่ายเงินแผ่นดินซึ่งเบิ่นการสำคัญใหญ่ก็ยังไม่เบิ่นรูปร่างอันใดขึ้นได้ คงเบิ่นความลำบากอยู่หลายอย่างพ้นที่จะพรรณนา

ในกรมภูษามาลานั้น จางวางเบิ่นขุนนางผู้ใหญ่ตำแหน่งศักดินาห้าพัน เพราะแต่ก่อนได้บังคับบัญชากรมที่ใกล้เคียงหรือที่เกี่ยวข้องด้วยเครื่องต้นอันพระเจ้าแผ่นดินจะทรงทั่วไป เช่นกรมแสงหอกดาบ กรมแสงบิ้นต้นตลอดจนพระคลังทอง ภายหลังมาในกรมแสงมีเจ้านายไปเบิ่นจางวางผู้บังคับบัญชาก็มีอำนาจครอบงำว่าตลอดไป ทั้งกรมพระแสงบิ้นต้น กรมแสงหอกดาบ และแสงบิ้นโรงใหญ่ ส่วนกรมพระคลังทองนั้นมีเจ้านายไปกำกับการโรงทองก็บังคับการปกแผ่ไปถึงพระคลังทองด้วย กรมภูษามาลาจึงได้คงอยู่แต่ทั่วกรมภูษามาลากับกรมขึ้นซึ่งเบิ่นกรมเล็ก ๆ มีช่างสนะเบิ่นต้นจนถึงที่ตำแหน่งจางวางกรมภูษามาลาไม่เบิ่นตำแหน่งที่จำเบิ่นจะมี ผู้ใดก็ไม่มีใจยินดีอยากจะเบิ่น กรมภูษามาลาจึงได้เบิ่นกรมโตร้าง ๆ สืบมา ไบ่เบิ่นการสำคัญที่จะจัดการอันใดเปลี่ยนแปลงได้นัก ว่าไว้เพราะเหตุที่แต่ก่อนเบิ่นกรมใหญ่เท่านั้น

กรมที่เป็นราชการทหารแต่แบ่งไว้ในฝ่ายพลเรือน คือกรมล้อมพระราชวัง ตำแหน่งอธิบดีในกรมล้อมพระราชวังนั้นยกขึ้นไว้เป็นตำแหน่งใหญ่ ก็จะเป็นด้วยไพร่หลวงล้อมวังนั้นเป็นคนที่ไว้วางพระราชหฤทัยของพระเจ้าแผ่นดิน คล้าย ๆ กับเป็นไพร่หลวงล้อมวังสักรักแร้แปลกกว่าไพร่กรมอื่น ๆ และห้ามมิให้ผู้อื่นนอกจากคนจนกรมรู้จำนวน ซึ่งมิได้แบ่งไว้ในฝ่ายทหารนั้น ด้วยคนพวกนี้ไม่ได้ต้องไปราชการทัพ เป็นพนักงานแต่จะรักษาพระราชวังอย่างเดียว คล้ายกับเป็นกรมวังชั้นนอก แต่บรรดาการงานของกรมล้อมพระราชวังนั้น เป็นการทหารทั้งสิ้น คือรักษาบ่อมกำแพงพระราชวัง เป็นพนักงานยิงปืนรุ่งยิงปืนไฟไหม้ และยิงปืนอาฬาหาซึ่งยกศาลมรดกมาให้อยู่ในกรมล้อมพระราชวังนั้น ดูก็เป็นจะให้มีทางได้ประโยชน์โดยตรง ๆ มากกว่าความอย่างอื่น และเป็นผู้ซึ่งมาเป็นอธิบดีในกรมล้อมพระราชวังมักจะเป็นคนเข้าใจในการช่างด้วยมาจากกรมทหารในโดยมาก เพราะฉะนั้นกรมล้อมพระราชวังจึงมักจะต้องเป็นด้านทำงาน คล้ายกรมพระตำรวจและมีนายงานที่แข็งแรงอยู่ไม่ขาดในการซึ่งทำการช่างและการด้านนี้ ก็นับว่าเป็นการทหารตามที่ท่านได้บ่นไว้แต่ก่อน ๆ คนกรมล้อมพระราชวังมีมาก ด้วยเหตุที่มีบัญชีบิดบังหรือจะตั้งเกลี้ยกล่อมไว้เป็นกำลังของพระเจ้าแผ่นดิน จนเกินที่จะใช้เข้าเวรประจำการ ต้องยกไว้เป็นส่วนเสียโดยมาก ภายหลังมาได้ยกคนส่วยล้อมพระราชวังนี้มาเป็นทหาร การบังคับบัญชาแยกเป็นแผนกหนึ่งต่างหากจากกรมล้อมพระราชวังอย่างเก่า แต่คงใช้รักษาพระราชวังมิได้ย้ายไปใช้การอย่างอื่น

กรมแสงปืนโรงใหญ่เป็นพนักงานที่เก็บรักษาอาวุธกระสุนปืนศิลาปากนกที่มีทั้งสิ้น ซึ่งแยกกรมแสงปืนโรงใหญ่มาไว้ในฝ่ายพลเรือนนี้ ไม่เห็นมีเหตุอันใดซึ่งพอจะสันนิษฐานว่าเป็นฝ่ายพลเรือนด้วยอันใด ทราบแต่ตามที่ว่ามา แยกไว้ให้เป็นการถ่วงอำนาจกันในสมุหนายก สมุหพระกลาโหมคือแบ่งปืนใหญ่กรมกองแก้วจินดาและกรมรักษาตีกดินไปไว้ในกรมพระกลาโหม แยกกรมนี้มาไว้กรมมหาดไทยราชการของกรมแสงปืนใหญ่ เป็นพนักงานที่จะซ่อมรักษาปืนและอาวุธอันมีอยู่ในโรงและเป็นผู้จำเป็นกระสุนปากนกให้แก่กรมอื่น ๆ มีช่างเหล็กช่างไม้ ที่สำหรับทำการปืนเล็กอยู่ในกรมทำการอยู่เสมอมิได้ขาด ภายหลังมาเมื่อปืนซื้อง่ายกว่าทำก็ยกไปใช้การต่าง ๆ ตลอดจนแต่งเครื่องทองเหลืองเครื่องเหล็กทั้งปวงไม่เลือกว่าอันใด กรมมหาดไทยก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับบัญชา ตกมาอยู่ในอำนาจผู้บังคับกรมพระแสงหอกดาบและพระแสงปืนต้นตามเช่นว่ามาแล้วนั้น

กรมช้างกรมม้าสองกรมนี้ นับว่าเป็นตัวทหารแท้ มีตัวชุนนางในกรมมาก ๆ ทั้งสองกรมด้วยต้องการใช้ในราชการทัพศึกเสมอมิได้ขาด ซึ่งยกมาไว้ในฝ่ายพลเรือนนี้ ไม่มีเหตุอันใดที่จะคิดได้นอกจากที่จะถ่วงอำนาจกัน ดังเช่นว่ามาแล้วนั้นอย่างหนึ่ง หรืออีกอย่างหนึ่งจะว่าคนเหล่านี้และช้างม้าที่เป็นพาหนนั้น มีอยู่เลี้ยงอยู่ในหัวเมืองมหาดไทยทั้งสิ้น เมื่ออยู่ในฝ่ายพลเรือนกรมมหาดไทยจะได้เป็นธุระทำนุบำรุงได้ง่าย หรือถ้าจะกะเกณฑ์ตามหัวเมือง ก็คงต้องเกณฑ์หัวเมืองขึ้นกรมมหาดไทยยกมาไว้เพื่อจะให้เป็นหน้าที่อันเดียวตลอดไป เมื่อมีราชการทัพศึกจะได้ประมาณกะเกณฑ์ช้างหลวงช้างราษฎรได้สะดวก ดังนี้อีกอย่างหนึ่ง แต่กรมสองกรมนี้ก็ไม่ได้อยู่ในบังคับบัญชากรมมหาดไทย มีเจ้านายไปเป็นแม่กองหรือจางวางกรมละองค์แต่เดิมมา เมื่อการทัพศึกขาดไปกรมทั้งสองนี้ก็ทรุดโทรมเสื่อมทรามลงเป็นอันมาก

กรมใหญ่ ๆ ที่มีราชการเป็นทหารแบ่งไว้ฝ่ายทหาร คือกรมอาสาแปดเหล่า อาสาใหญ่ซ้ายขวา อาสารองซ้ายขวา เขนทองซ้ายขวา ทวนทองซ้ายขวา ทั้งแปดกรมนี้เป็นทหารหน้า สำหรับรักษาพระนครและพระราชอาณาเขตกรมอาสาใหญ่สองกรม เจ้ากรมถือศักดินาหมื่นเป็นแม่ทัพใหญ่ชั้นที่หนึ่ง กรมอาสารองและกรมเขนทองสี่กรมเจ้ากรมถือศักดินาห้าพันเป็นแม่ทัพชั้นที่สอง กรมทวนทองสองกรมเจ้ากรมถือศักดินาพันหกร้อยเป็นนายพล ในกรมอาสาแปดเหล่านี้เป็นกองทัพซึ่งสำหรับจะออกไปปราบปรามข้าศึกศัตรูทุกทิศ เมื่ออยู่ประจำในพระนคร เจ้ากรมอาสาใหญ่ทั้งสองนี้ได้มีตำแหน่งตั้งพระหลวงชุนหมื่นด่านในหัวเมืองทั้งปวงตามซ้ายตามขวา ซึ่งให้กรมทหารมีอำนาจตั้งนายด่านได้นี้ ด้วยกรมทหารเป็นผู้ไปจัดปราบปรามข้าศึกศัตรูได้ พระราชอาณาเขตมาแล้วตั้งวางด่านทางไว้เป็นการบ่องกัน เมื่อมีเหตุการณ์อันใดมานายด่านนั้น จะได้แจ้งความมาถึงแม่ทัพได้รีบจัดการออกไปบ่องกันพระราชอาณาเขตได้โดยเร็ว แต่ครั้นเมื่อเลิกธรรมเนียมที่ให้กรมต่าง ๆ ตั้งตำแหน่งกรมการหัวเมืองเสีย อำนาจก็ขาดไป คงได้ตั้งอยู่แต่ด่านกรุงเทพ ฯ สำหรับตรวจตราคนเข้าออกในพระนครอย่างเดียว ทหารทั้งแปดหมู่นี้มีราชการแต่ในเวลาพระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกนอกพระราชวัง ต้องจุกช่องล้อมวงรายทาง ไม่ต้องแห่เสด็จในกระบวนเว้นไว้แต่เมื่อเสด็จกระบวนเรือ จึงต้องมีแม่ทัพลงเรือกลองนำเสด็จลำหนึ่งหรือสองลำตามกระบวนใหญ่กระบวนน้อยกับเมื่อเสด็จพยุหยาตราทางบก คล้ายเสด็จพระราชดำเนินการพระราชสงคราม จึงได้ใช้ทหารที่รักษาพระนครเข้าในกระบวนแห่ทุกหมู่เหล่า นอกนั้นก็ไม่มีราชการอันใดมีแต่การจรเช่นกับจะสักเลขแผ่นดินใหม่ ใช้ทหารอาสาพวกนี้ออกเป็นกองจับ บางคนก็ได้ว่าความบ้างเป็นนายด่านทำงานบ้าง ตามคุณวิชาของตัวคนไม่การคงตำแหน่ง ครั้นเมื่อตกมาถึงเวลาที่ไม่มีการทัพศึก

เจ้ากรมปลัดกรมอาสาเหล่านี้ ไม่เป็นคนที่มีความชอบความดีในการศึกสงครามมาแต่ก่อน ซึ่งเป็นเหตุจะให้มีแต้มคูดีขึ้น ก็เป็นแต่ตั้งคงตำแหน่งไว้ ถ้ามีราชการทัพศึกเล็กน้อยก็ต้องเกณฑ์ไปเสมอเพียงขัดทัพ การที่ไปขัดทัพเป็นที่เดือดร้อนของผู้ที่ต้องไปมากยิ่งกว่าให้ไปรบตีเมืองใด เพราะถ้าไปเช่นนั้นจะได้ผลประโยชน์มีได้เชลยเป็นต้น การที่ไปขัดทัพเป็นไปเปล่ามาเปล่า ผลประโยชน์อันใดก็ไม่ได้ทั้งขึ้นเป็นแต่ต้องจากไปช้านาน ครั้งเมื่อกลับมาก็ไม่มีอันใดทำ เมื่อเห็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนชั้นใหม่ที่อยู่กับบ้านสบายและได้ผลประโยชน์มากก็ไม่มีผู้ใดจะสมัครเป็นขุนนางฝ่ายทหาร ด้วยได้ผลประโยชน์ผิดกันหลายเท่าหลายส่วน จนชั้นแต่เบี้ยหวัดต่อเบี้ยหวัดก็ไม่ใคร่จะเทียมหน้า เพราะฉะนั้นขุนนางในกรมเหล่านี้จึงเป็นแต่คนเดนเลือก จนภายหลังจะหาตัวผู้ใดเป็นเดโชท้ายน้ำก็ไม่มีใครยอม ในกรมอาสาทั้งแปดกรมนี้ยังเป็นกรมขึ้นกรมพระกลาโหมอยู่ห่าง ๆ เมื่อมีราชการอันใดในกรมพระกลาโหมที่เป็นการจรและการแห้ง ๆ ก็มักจะขอขุนนางในกรมเหล่านี้ไปใช้อยู่บ้าง แต่ต้องนับว่าเป็นกรมร้างและทรุดโทรมสิ้นทั้งแปดกรม

ยังกรมทหารซึ่งเป็นระหว่างกลางไม่ใช่ทหารม้า ซึ่งสำหรับจะเกณฑ์ไปราชการทัพเสมอ ๆ และไม่ใช่ทหารรักษาองค์ เป็นทหารที่สำหรับเข้ากระบวนตามเสด็จพระราชดำเนินการพระราชสงคราม คือกรมอาสาญี่ปุ่น กรมอาสาจาม กรมฝรั่งแม่นปืน กรมเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง กรมแตรสังข์ กรมกลองชนะเป็นต้น เป็นกรมที่มีมาแต่โบราณ ยกเสียแต่กรมเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง กรมฝรั่งแม่นปืนแล้ว กรมเหล่านี้ก็มีการฝ่ายพลเรือนหรือการพลเรือนที่สำหรับทหารทำ คือกรมอาสาญี่ปุ่น เป็นพนักงานในเคลื่อนศพ กรมแตรสังข์ เป็นพนักงานที่จะนำพิณพาทย์และกลองชนะ กรมกลองชนะ เป็นพนักงานที่จะประโคมศพและการแห่แหนทั้งปวง กรมอาสาจาม เป็นพนักงานที่จะจ่ายใช้ในเรือรบ เรือไล่ทั้งปวงทางทะเลคงทำการเป็นฝ่ายทหาร กรมฝรั่งแม่นปืน เป็นกรมทหารปืนใหญ่ มีราชการสำหรับจุกช่องล้อมวงและแห่นำตามเสด็จอยู่ด้วยทั้งบกทั้งเรือ แต่อยู่ในบังคับกรมพระกลาโหมชัดเจนทั้งกรมอาสาจามและกรมฝรั่งแม่นปืน

กองมอญทั้งปวง แบ่งออกเป็นกรมใหญ่ห้ากรม คือกรมตั้งทองซ้ายตั้งทองขวา กรมดาบสองมือ กรมอาทมาตซ้ายอาทมาตขวา ราชการของกรมเหล่านี้ก็คล้ายกับกรมอาสาแปดเหล่า แต่อยู่ในบังคับกรมพระกลาโหมแน่นเข้าไปกว่ากรมอาสาแปดเหล่า เพราะไม่ได้ตั้งเจ้าพระยามหาโยธาซึ่งเป็นใหญ่

ในกองมอญทั้งปวงมาเสียช้านาน กรมพระกลาโหมจึงได้บังคับบัญชาเหมือนเจ้าพระยามหาโยธา คล้ายกันกับกรมอาษาจามและกรมฝรั่งแม่นปืน

ส่วนที่เป็นทหารรักษาพระองค์ทั้งปวงนั้น คือกรมพระตำรวจหน้าแปดกรม กรมพลพันกรมทหารเลือก กรมคู่ชัก กรมทหารใน กรมรักษาพระองค์ เหล่านี้เป็นทหารรักษาพระองค์ ต้องนอนประจำเวรในพระบรมมหาราชวัง เมื่อมีที่เสด็จพระราชดำเนินทางบกทางเรือ ในการสงคราม หรือการประพาส ก็เป็นพนักงานที่จะแห่ห้อมประจำการในที่ใกล้เคียงพระองค์ จนที่สุดเวลาเสด็จออกท้องพระโรง กรมเหล่านี้ต้องเข้าเฝ้าก่อนชุมนางกรมอื่น ๆ เป็นผู้ซึ่งจะมีอาวุธเข้ามาในท้องพระโรงได้พวกเดียว ตำรวจหน้านั้นเป็นศาลรับสั่งชำระความซึ่งเหมือนกับพระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นผู้พิพากษาเอง หรือทำการที่เป็นการใหญ่จะให้แล้วโดยเร็ว เช่นทำพระที่นั่ง ทำพระเมรุ เป็นต้น กรมพระตำรวจใหญ่ขวาได้บังคับบัญชากรมผีพายมาแต่เดิมด้วย เมื่อมีราชการอันใดซึ่งเป็นทางใกล้ก็ดีหรือไปในหัวเมืองไกลก็ดี เมื่อจะต้องมีข้าหลวงออกไปด้วยราชการนั้น ๆ ก็ใช้กรมพระตำรวจโดยมาก เพราะฉะนั้นถึงว่ากรมพระตำรวจแบ่งอยู่ในฝ่ายทหาร ก็มิได้เกี่ยวข้องกับกรมพระกลาโหมเลย แต่เดิมมามีข้อห้ามมิให้เสนาบดีผู้ใดผู้หนึ่งขอให้ตั้งผู้ใดเป็นเจ้ากรมปลัดกรมพระตำรวจ ต้องแล้วแต่พระเจ้าแผ่นดินจะทรงตั้งให้พระองค์เดียว บรรดาพระราชอาญาทั้งปวงซึ่งพระเจ้าแผ่นดินจะลงโทษแก่ผู้หนึ่งผู้ใดย่อมใช้กรมพระตำรวจทั้งสิ้น จึงมิได้ให้กรมพระตำรวจอยู่ในบังคับผู้ใด พึ่งคำสั่งจากพระเจ้าแผ่นดินในเวลาเมื่อมีที่เสด็จไปแห่งใดคล้ายกันกับตำรวจ แต่เมื่อถึงที่ประทับหรือเมื่อประจำอยู่ในพระบรมมหาราชวัง เป็นผู้รักษาชั้นในใกล้เคียงชิดพระเจ้าแผ่นดินกว่ากรมพระตำรวจอีก เป็นผู้ซึ่งใช้ราชการได้ตลอดถึงพระบรมมหาราชวังชั้นในในการบางสิ่ง นับว่าเป็นผู้ใกล้ชิดชั้นที่สองรองชาวที่ซึ่งอยู่ฝ่ายพลเรือนลงมาไม่เป็นผู้พิจารณาความศาลรับสั่ง เป็นพนักงานการซึ่งจะเป็นที่สำราญพระราชหฤทัยต่าง ๆ มีพนักงานรักษาต้นไม้เลี้ยงสัตว์เป็นต้น เป็นนายด้านทำการในพระบรมมหาราชวังปนกันไปกับกรมวัง กรมทหารในก็ไม่ได้เป็นกรมชำระความศาลรับสั่ง เป็นกรมช่างไม้ทำการอยู่ในพระบรมมหาราชวังและเป็นนายช่างที่สำหรับจะตรวจการงานที่มีนายด้านไปทำกรมทหารในเป็นพนักงานสำหรับจะรักษาการในที่ใกล้ชิดข้างใน เช่นกับเป็นเจ้าพนักงานลงรักษาการในเรือบัลลังก์เวลาเสด็จลงลอยพระประทีปเป็นต้น กรมเรือคู่ชักนั้นเป็นหมู่คน

ซึ่งไว้วางพระราชหฤทัยสนิทของพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อเสด็จโดยทางเรือ กรมเรือคู่ชักเรือสองลำ ซึ่งไปหน้าเรือพระที่นั่งป้องกันอันตรายทั้งปวง ตั้งแต่เรือพระที่นั่งจะจมเป็นต้นไปแต่ไม่ได้ว่าความศาลรับสั่งเหมือนกัน และไม่ต้องประจำเวรอยู่ในพระบรมมหาราชวังด้วย กรมพลพันก็เป็นตำรวจที่สนิทภายในคล้ายรักษาพระองค์ แต่ต้องประจำเวรอยู่ชั้นนอกออกไป เสมอกับกรมพระตำรวจหน้ากรมทนายเลือกเป็นกรมที่เลือกคัดเอาแต่คนที่ล่ำสันมั่นคง มีฝีมือชกมวยดี ให้เดินแห่ตามเสด็จไปในที่ใกล้ ๆ ได้ป้องกันอันตรายอันจำเป็นที่จะต้องถึงใช้อาวุธ เช่นจับม้าเป็นต้น ซึ่งเกิดกรมทนายเลือกขึ้นนี้ ด้วยพระเจ้าแผ่นดินโปรดทรงมวย เลือกหาคนที่มีฝีมือดีไว้เป็นเพื่อนพระองค์ สำหรับจะเสด็จปลอมแปลงไปในที่แห่งใดที่ไม่ควรจะใช้ป้องกันด้วยอาวุธ แต่เมื่อแห่เสด็จโดยปรกติก็ให้ถือหอกเหมือนกรมพระตำรวจ มีเวรประจำการเหมือนกรมพลพัน และไม่มีหน้าที่ชำระความศาลรับสั่งทั้งสองกรม เพราะฉะนั้นกรมเหล่านี้เป็นกรมที่ใกล้เคียงเป็นกำลังของพระเจ้าแผ่นดินจึงมิให้ผู้ใดบังคับบัญชาได้

กรมทหารซึ่งมีมาแต่โบราณก็มีกำหนดอยู่เพียงเท่านี้ แต่ครั้นภายหลังมาเมื่อได้เชลยญวนบ้างลาวบ้าง หรือข้าเจ้าซึ่งเป็นกรมใหญ่ เมื่อเจ้าสิ้นพระชนม์ลงยกเลขไพร่สมในกรมนั้นมาเป็นไพร่หลวงเอาเจ้ากรมปลัดกรมเดิมมาตั้งให้เป็นเจ้ากรมปลัดกรมต่อไป ชื่อกรมเหล่านั้นก็เรียกญวณอาสาลาวอาสาตามเพศภาษา ที่เป็นคนไทยก็เรียกอาสาใหม่ บางทีก็ตั้งเป็นกองเรียกตามชื่อเจ้ากรม แจกไปให้ขึ้นกรมพระกลาโหมบ้าง กรมมหาดไทยบ้าง กรมต่าง ๆ บ้าง กรมใหญ่ ๆ มีกรมอาสาใหม่ มีกองต่าง ๆ เกือบจะทั่วทุกกรมไม่ได้ปันไว้ในฝ่ายทหารฝ่ายเดียวเพื่อจะให้เป็นกำลังของท่านอธิบดีในกรมนั้น ๆ ได้บังคับบัญชาทหารหมู่หนึ่ง ๆ ทุกคนเพราะมีการทัพศึกไม่ได้เกณฑ์แต่ข้าราชการฝ่ายทหาร เมื่อผู้ใดต้องไปราชการทัพก็จะได้ใช้ทหารในหมู่ของตัวเป็นกำลังที่ว่ามานี้เป็นทหารอย่างเก่าไม่ได้ฝึกหัด ไม่มีเงินเดือนทั้งสิ้น

ส่วนทหารที่ฝึกหัดอย่างฝรั่งเกิดขึ้นใหม่ไปปลายแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ยังเป็นการเล่น ๆ ครั้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เก็บลูกหมู่กองมอญมาฝึกหัดเป็นรากเง่าของทหารหน้า มีเจ้าหมู่สมุหบัญชี สารวัตรขุนหมื่นรับเบี้ยหวัดขึ้นอยู่ในกรมพระกลาโหม การบังคับบัญชาก็สิทธิ์ขาดอยู่ในกรมพระกลาโหม เมื่อทหารพวกนี้ฝึกหัดขึ้นได้พอที่จะแห่เสด็จได้ จึงได้แบ่งมาไว้ประจำการสำหรับแห่นำเสด็จพระราชดำเนิน มีจำนวนคนเข้าเวรประจำการอยู่ในสองร้อย ภายหลังจึงได้โปรดให้กรมหลวงมหิศวรินทร์เก็บคนชักเอาในกรมต่าง ๆ

สิบเอาหนึ่งทุกหมู่ทุกกรมมาเป็นทหารอีกพวกหนึ่ง เรียกว่าทหารเกณฑ์หัด ทหารสองพวกนี้เป็นทหารชั้นนอกทั้งสิ้น ส่วนทหารรักษาพระองค์นั้นยกเอากรมปี่นทองปราย คือเลขข้าหลวงเดิมของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งให้นุ่งเชียวคาดพุงลาย สะพายปี่นทองปรายแห่เสด็จกระบวนหลังมาแต่ก่อนนั้นยกขึ้นเป็นทหารปี่นทองปรายพวกหนึ่ง เลขข้าหลวงเดิมในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งยกมาเป็นรักษาองค์ใหม่ ถือพลองสวมหอกปลายปี่นตามเสด็จกระบวนหลัง ยกขึ้นเป็นทหารปี่นปลายหอก ทหารสองกรมนี้กำหนดให้เข้าเวรเดือนหนึ่งกรมละสองร้อยคน คงเป็นทหารหน้ามีประจำราชการเดือนหนึ่งอยู่ในสี่ห้าร้อยคน ทหารรักษาองค์สี่ร้อยคน ทหารเกณฑ์หัดนั้นเจือปนขึ้นอยู่ในกรมพระกลาโหม เพราะเจ้าพระยาสุริวงศ์แต่เมื่อยังเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนารถอยู่ได้บังคับบัญชาตลอดมาถึงกรมเกณฑ์หัด แต่ทหารรักษาองค์นั้นเจ้ากรมปลัดกรมบังคับกันเอง สักแต่ว่าอยู่ในเกณฑ์ขึ้นกรมพระกลาโหมแต่ชื่อเท่านั้น แต่เจ้าพระยาสุริยวงศ์เป็นธุระในการเรือมากกว่าการบก เพราะเหตุที่คนกองมอญซึ่งเก็บมาเป็นทหารหน้า ตั้งแต่แบ่งส่งมารับราชการแล้วก็ไม่ได้ชำระลูกหมู่เพิ่มเติมอะไร พวกเก่าที่เหลืออยู่ก็ศูนย์ไป คนก็เหลือเข้าเวรประจำอยู่ก็ไม่มากกว่าร้อยหนึ่ง ทหารเกณฑ์หัดเหล่านั้นเมื่อกรมหลวงมหิศวรินทร์ชำระ คนกลัวเป็นทหารมาก เสียเงินหลุดถอนไปเสียก็มาก ช่วยคนแทนตัวบ้าง คนที่ช่วยมาแทนตัวนั้นเกือบจะเป็นคนที่ใช้ไม่ได้ทั้งสิ้น คงเหลือทหารที่เข้าเวรประจำการอยู่ไม่เกินสองร้อยคน ส่วนทหารรักษานั้นไม่ได้เป็นคนเกณฑ์ขาดมาเป็นทหาร เป็นคนเข้าเวรตามธรรมเนียมแบ่งจ่ายมาเป็นทหาร แล้วแต่เจ้าหมู่จะจ่ายมาเท่าใด หรือยักเยื้องหลีกเลี่ยงกันไปได้เท่าใด คงมีคนรับราชการกรมหนึ่งไม่เกินร้อยคน คงมีคนที่ประจำการอยู่ทั้งสี่กรมไม่เกินสี่ร้อยคน คนซึ่งจะชำระเพิ่มเติมต่อไปใหม่นั้นไม่เป็นประโยชน์อันใด ด้วยกองมอญก็อยู่ในกรมพระกลาโหมสิทธิ์ขาดแล้ว จึงได้ตัดทหารบกนี้มาเสียขาด เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ดำรง แต่ยังเป็นมหาดเล็กอยู่ใต้บังคับบัญชา แต่บังคับบัญชาสิทธิ์ขาดอยู่ในกรมเกณฑ์หัดและรักษาองค์ ทหารหน้านั้นก็เป็นการอะลุ่มอล่วยกันอยู่ ครั้นล่วงมาถึงแผ่นดินปัจจุบันนี้ทหารยิ่งทรุดโทรมมากลง จึงได้ชำระหมู่ทหารหน้า ทหารเกณฑ์หัดก็ไม่ใคร่จะได้คนกี่มากน้อย เสนาบดีจึงได้ปรึกษาพร้อมกัน ให้ขอคนมหาดไทยส่วนหนึ่ง กลาโหมส่วนหนึ่งกรมละพันคน แต่ไม่ได้ยกขาดหมู่มาเหมือนทหารหน้าทหารเกณฑ์หัดอย่างแต่ก่อน ให้จ่ายเข้าเดือนเหมือนรักษาองค์ได้คนมหาดไทยครบจำนวนหรือหย่อนกว่าบ้าง ได้มาเข้าเวรประจำการเดือนหนึ่งสองร้อยคนเศษ แต่กลาโหม

นั้นเจ้าของกรมจะฝึกหัดเองบ้าง เฉย ๆ ไปบ้าง ก็ไม่ได้คนมาเลยแต่สักคนเดียว แล้วให้เก็บลูกหมู่มอญขึ้นอีก ก็ยกเป็นทหารมรีนมีอยู่ร้อยคนไม่ได้รับราชการอันใด นอกจากรับเสด็จฟากข้างโน้น มีทหารมหาดเล็กขึ้นอีกหมู่หนึ่งเป็นทหารที่ได้จัดการตามแบบวิธีอย่างฝรั่ง ตัวนายได้เงินเดือนเป็นครั้งแรก แล้วจึงได้จัดการกรมอื่น ๆ ตามแบบนั้นต่อไป แต่ตัวคนทหารมีน้อยจึงได้มีประกาศรับทหารสมัครเข้ารับราชการ แต่การนั้นก็เป็นไปได้คราวเดียว ความกลัวของคนจะต้องเป็นทหารนั้นไม่สิ้นไป การควบคุมยังไม่เรียบร้อย ทหารซึ่งจัดขึ้นใหม่ก็ทรุดโทรมไปได้โดยเร็ว และกรมทหารที่เข้าเวรประจำการแยกย้ายกันเป็นหลายพวกหลายอย่างตลอดมาจนทหารล้อมวังทหารกรมช้าง ทหารผีพายซึ่งเกิดขึ้นใหม่ ก็มีวิธีต่าง ๆ กันไปไม่ลงเป็นแบบเดียวกัน ส่วนทหารปืนใหญ่นั้นตั้งแต่เดิมมีทหารฝรั่งแม่นปืน ภายหลังมีทหารญวนปืนใหญ่ แต่ไม่ได้ฝึกหัดอันใดอยู่ในกรมพระกลาโหมสิทธิขาด ต่อภายหลังมาจึงได้ฝึกหัดทหารญวนปืนใหญ่ขึ้นตามแบบอย่างฝรั่ง ทหารปืนใหญ่นั้นก็อยู่ในบังคับบัญชาของกรมพระกลาโหมตามเดิมแต่มาอยู่ประจำโรงฟากข้างนี้ ภายหลังเกณฑ์คนในกรมแสงขึ้นเป็นทหารปืนแคตลิงคันอีกหมู่หนึ่ง ทหารพวกนี้ไม่ได้ขึ้นกรมพระกลาโหมแต่เดิมมา และมีวิธีแบบอย่างแปลกออกไปอีกพวกหนึ่งเหมือนทหารล้อมวัง ทหารกรมช้าง และทหารผีพาย ส่วนการเรือรบและเรือกลไฟพระที่นั่งนั้น อยู่ในบังคับเจ้าพระยาสุรวงศ์ขึ้นกรมพระกลาโหมสิทธิ์ขาด ใช้คนอาสาจามและมอญจ่ายลงประจำลำเรือ ภายหลังมีเรือเวสาตรีมาจึงได้ชักทหารปืนแคตลิงคันลงไปเป็นทหารเรือ เมื่อกรมเรือกลไฟพ่ำเก่าร่วงโรยทรุดโทรมไปมาก ก็เกิดเรือเล็กน้อยแยกมาอยู่ในกรมทหารกรมแสงมากขึ้น จนการเรือเป็นสองแผนกการที่จะรักษาและใช้การต่าง ๆ ก็แปลกกัน

ด้วยเหตุที่ทหารบกทหารเรือมีวิธีฝึกหัดและใช้จ่ายแปลก ๆ กัน ก็เป็นที่ให้เปลืองเงิน และไม่เป็นการเรียบร้อยตลอดไปได้ จึงได้ตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้นในเร็ว ๆ นี้ เพื่อจะได้รวบรวมบังคับบัญชาการทั้งทหารบกทหารเรือให้เป็นแบบเดียวกัน ซึ่งเป็นทางที่จะได้จัดการให้เรียบร้อยไปภายหน้า

ส่วนซึ่งแบ่งปันฝ่ายทหารแต่ทำการฝ่ายพลเรือนนั้น คือกรมช่างสิบหมู่ ซึ่งแบ่งไว้ในฝ่ายทหารนั้น ก็คงจะเป็นด้วยช่างเกิดขึ้นในหมู่ทหารเหมือนทหารอินเยอเนีย แต่ภายหลังมาเมื่อทำการต่าง ๆ มากขึ้นจนถึงเป็นการละเอียด เช่นเขียนปั้น แกะสลัก ก็เลยติดอยู่ในฝ่ายทหาร แต่ไม่เกี่ยวข้องอันใดในราชการทหาร ไม่ได้ขึ้นกรมพระกลาโหมมีแต่กองต่างหาก แม่กองนั้นมักจะเป็นเจ้านายโดยมาก เมื่อ

เกิดช่างอื่น ๆ ขึ้นอีกก็คงอยู่ในกรมเดิม ฝ่ายพลเรือนบ้าง ทหารบ้าง ไม่เฉพาะว่ากรมช่างจะต้องเป็นฝ่ายทหาร เช่นช่างประดับกระจกขึ้นกรมวัง ช่างมหาดเล็กคงอยู่ในมหาดเล็ก เป็นต้น .

ในตำแหน่งราชการซึ่งได้พรรณามาโดยย่อนี้ เพื่อจะให้เห็นว่าการตั้นเดิมที่คิดวางตำแหน่งลง แล้วและเคลื่อนคลายมาโดยลำดับ จนคงรูปอยู่ในบัจจุบันนี้เป็นอย่างไร เมื่อพิเคราะห์ดูการให้ตลอดไปแล้ว ก็จะเห็นได้ว่าวิธีซึ่งแบ่งไว้แต่ก่อนเก่บความต้องการในเวลาบัจจุบันนี้ไม่ต้องการเลย การจึงต้องผันแปรไปตามลำดับ ๆ จนไม่คงรูปเดิมอยู่ได้ แต่การที่ผันแปรไปนั้นเป็นไปตามเวลาที่ต้องการมีอหนึ่งคราวหนึ่ง ไม่ได้เป็นการคิดแบ่งสรรบั่นส่วนเพื่อจะให้เป็นการเรียบร้อยในราชการทุกกระทรวง เป็นแต่กระทรวงใดอธิบดีมีอำนาจมากก็รวบรวมราชการและผลประโยชน์ได้มาก กระทรวงใดอธิบดีมีอำนาจน้อยก็เกือบจะไม่ได้ทำการอันใดและไม่มีผลประโยชน์อันใด บางกระทรวงก็มีการมากเหลือล้นจนทำไม่ไหว บางกระทรวงก็ไม่มีการอะไรจะทำ บางกระทรวงก็มีผลประโยชน์เกินกว่าการที่ทำ บางกระทรวงก็ไม่มีผลประโยชน์พอแก่การที่ทำ ถึงว่าจะไม่มีข้อขัดขวางอันใดแล้วในเวลานี้ จะจัดการให้เป็นการเรียบร้อยในราชการไม่ให้เปลืองเงินแผ่นดิน และให้เป็นความสุขแก่ราษฎรก็ยังจัดไปไม่ได้ ด้วยผู้ซึ่งทำการมากเหลือตัวก็ไม่สามารถจะรักษาในตำแหน่งให้เรียบร้อยไปได้ ผู้ที่ทำการน้อยไม่สมกับตำแหน่งก็เปลืองเบี้ยหวัดเงินเดือน ผู้ซึ่งได้ผลประโยชน์มากโดยง่าย ๆ ก็ไม่ตั้งใจจะทำการในตำแหน่งของตัวซึ่งไม่มีผลประโยชน์ ฝ่ายผู้ที่ต้องทำการไม่มีผลประโยชน์มากก็คิดท้อถอย หรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรมต่อไป

อนึ่งกรมต่าง ๆ แยกกันอยู่ ไม่มีผู้ใดบังคับบัญชาใครเป็นลำดับ และไม่มีการสโมสรพร้อมเพรียงกัน เมื่อมีราชการอันใดขึ้นก็ชัดทอดกันโยเยไปกว่าจะเดินได้ตลอดทุกกรมบรรดาที่เกี่ยวข้องก็เป็นการเนิ่นช้าเสียเวลา เมื่อจะพรรณาถึงโทษที่เป็นอยู่เช่นนี้ก็จะไม่มีที่สุดลงได้ จึงต้องขอรวบความลงว่าในการซึ่งจะให้ราชการทั้งปวงเรียบร้อยเป็นแบบอย่างคล่องสะดวกได้ตามสมควรที่จะปกครองบ้านเมืองในเวลานี้ จำจะต้องแบ่งราชการให้มีผู้เป็นหน้าที่รับผิดชอบเป็นส่วน ๆ ไปพอแก่กำลังที่รักษาการได้นั้นอย่างหนึ่งจะต้องเลิกการที่กรมทั้งปวงแสวงหาผลบระโยชน์ได้โดยลำพังตัว ไม่มีกำหนดเงินกำหนดการให้กลับเป็นเงินจ่ายให้ตามสมควรแก่การที่ได้ทำนั้นอย่างหนึ่ง การจึงจะเป็นไปสะดวกได้ตลอด

เพราะฉะนั้น จึงได้คิดตรวจดูตำแหน่งราชการซึ่งมีอยู่ในบัดนี้ เห็นได้ว่ามีการเกินกว่าเสนาบดีหกตำแหน่งซึ่งได้บันไว้แต่เดิน ถ้าจะบันลงอย่างเก่าการก็จะไม่สะดวกไปได้ จำจะต้องเพิ่มเติมตำแหน่งเสนาบดีลงใหม่ ให้พอสมควรแก่ตำแหน่งราชการในเวลานี้ เมื่อจะคิดแบ่งราชการเบ็นส่วน ๆ ก็เห็นสมควรว่าจะบันออกในเวลานี้ได้เบ็นสิบสองส่วน คือ

กรมมหาดไทย สำหรับบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือและเมืองลาวประเทศราช

กรมพระกลาโหม สำหรับบังคับบัญชาหัวเมืองบักต์ใต้ฝ่ายตะวันตก ตะวันออก และเมืองมลายูประเทศราช

กรมท่า เบ็นกรมว่าการต่างประเทศอย่างเดียวไม่ต้องว่าหัวเมือง

กรมวัง ว่าการในพระราชวัง และกรมซึ่งใกล้เคียงรับราชการในพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน

กรมเมือง ว่าการโปลิศและการบัญชีคน คือกรมสุรัสวดีและรักษาคนโทษ

กรมนา ว่าการเพาะปลูกและการค้าขาย บำไม้บ่อแร่

กรมทั้งหกนี้ตั้งตามตำแหน่งเดิม เบ็นแต่เปลี่ยนหน้าที่ไปบ้าง ต้องตั้งเสนาบดีขึ้นใหม่อีกหกกรมคือ

กรมพระคลัง ว่าการบรรดาภาษีอากรและเงินที่จะรับจะจ่ายในแผ่นดินทั้งสิ้น

กรมยุติธรรม ได้บังคับศาลที่จะชำระความรวมกันทั้งแพ่ง อาญา นครบาล อุทธรณ์ทั้งแผ่นดิน

กรมยุทธนาธิการ เบ็นพนักงานสำหรับที่จะได้ตรวจตราจัดการในกรมทหารบกทหารเรือซึ่งจะมีผู้บัญชาการทหารบกทหารเรือต่างหากอีกตำแหน่งหนึ่ง

กรมธรรมการ เบ็นพนักงานที่จะบังคับบัญชาการการเกี่ยวข้องในพระสงฆ์ตำแหน่งที่พระยาพระเสด็จ และเบ็นผู้บังคับการโรงเรียนและโรงพยาบาลทั่วทั้งพระราชอาณาเขต

กรมโยธาธิการ เบ็นพนักงานที่จะตรวจการก่อสร้างทำถนนขุดคลอง และการช่างทั่วไปทั้งการไปรษณีย์และโทรเลขหรือรถไฟซึ่งจะมีสืบไปภายหน้า

กรมมุรธาธิการ เบ็นพนักงานที่รักษาพระราชลัญจกรรักษาพระราชกำหนดกฎหมายและหนังสือราชการทั้งปวง

ในตำแหน่งเสนาบดีทั้งสิบสองตำแหน่ง ซึ่งควรจะจัดขึ้นใหม่นี้ จะต้องยกถอนตำแหน่งเก่าๆ ซึ่งมีหน้าที่คละปะปนกันอยู่ แจกไปตามสมควรแก่ตำแหน่ง เบื้นต้นว่าบรรดากรมทั้งปวงซึ่งได้บังคับบัญชาภาษีอากร เบื้นพนักงานคลังส่วนหนึ่ง ๆ อยู่แต่ก่อนนั้นต้องยกมาให้แก่กรมพระคลังบังคับบัญชากรมเดียว บรรดากรมต่าง ๆ ซึ่งได้มีศาลพิจารณาความต้องยกมารวมในกรมยุติธรรมกรมเดียว การอื่น ๆ นอกนั้นก็ต้องปันออกไปเบื้นสิบสองแผนกตามการที่ใกล้เคียงในหน้าที่กรมนั้น ๆ แต่การที่จะจัดเช่นนี้ก็จะเบื้นที่ขัดกับการเก่าอยู่ได้อย่างหนึ่ง ด้วยการแต่ก่อนนั้นท่านแยกกรมไพร่หลวงต่าง ๆ ซึ่งเบื้นกองทหารกองหนึ่ง ๆ ไปไว้ในกรมต่าง ๆ ได้เบื้นกำลัง เมื่อมีราชการศึกสงครามหรือราชการในบ้านเมือง อธิบดีกรมนั้น ๆ ก็ได้อาศัยกำลังคนเหล่านี้ ถ้าจะยกไปรวมตามตำแหน่งที่จัดการใหม่ก็จะต้องไปอยู่กรมยุทธนาธิการกรมเดียวทั้งสิ้น กรมอื่น ๆ จะมีแต่เสมียนคนใช้เล็กน้อยก็เหมือนหนึ่งตัดกำลังเสนาบดีอื่น ๆ เสียหมด จะต้องให้เสนาบดีและข้าราชการทั้งปวงมีกำลังพอสมควรแก่ตำแหน่งแต่ต้องขึ้นกรมยุทธนาธิการเฉพาะในการซึ่งจะจัดให้ลงแบบแผนเบื้นอย่างเดียวกัน การซึ่งจะควรจัดประการใดจะกล่าวในที่นี้ก็บ่วยการ เมื่อปรึกษากันจัดการรายละเอียดซึ่งจะได้ใช้แบบอย่างใหม่ต่อไปจึงควรพิจารณาได้ตลอด

หนึ่งการประชุมข้าราชการปรึกษาตั้งพระราชกำหนดกฎหมายเบื้นต้น ซึ่งมีเบื้นแบบอย่างมาแต่เดิมนั้น มีอยู่สองพวก คือลูกขุน ณ ศาลาพวกหนึ่ง ลูกขุน ณ ศาลหลวงพวกหนึ่ง ลูกขุน ณ ศาลานั้นคือข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งต่าง ๆ มีเสนาบดีเบื้นต้น ลูกขุน ณ ศาลหลวงนั้น คือลูกขุนเบื้นผู้สำหรับพิพากษาคดีของราษฎรทั้งสองพวกประชุมกันปรึกษาเรียบร้อยพระราชกำหนดกฎหมาย เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงเห็นชอบอนุญาตแล้ว กฎหมายนั้นก็เบื้นอันใช้ได้ เว้นไว้แต่บางครั้งโปรดให้มีพระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งได้บังคับบัญชาราชการไปเบื้นประธาน ในการปรึกษานั้นบ้าง พระบรมวงศานุวงศ์นั้นก็ลงพระนามอยู่ในบานแผนกหน้าลูกขุนทั้งสองพวก ถ้าจะนับว่าเบื้นสามพวกก็เพียงพระบรมวงศานุวงศ์อีกพวกหนึ่ง แต่ไม่เบื้นการลงแบบแผนเสมอไป

ภายหลังมาได้ตั้งที่ปรึกษาราชการแผ่นดินขึ้นอีกพวกหนึ่ง ที่ปรึกษาราชการในพระองค์พวกหนึ่ง หน้าที่และอำนาจของที่ปรึกษาราชการทั้งสองนั้นแจ้งอยู่ในพระราชบัญญัติซึ่งได้ออกแต่ ณ วัน ๑ ๑ ๆ ๙ ค่ำ บีจอ ฉศก จุลศักราช ๑๒๓๖ ที่ปรึกษาราชการนั้นก็ได้ทำการให้เบื้นประโยชน์ดีขึ้นได้หลาย

อย่าง ตามเวลาซึ่งต้องการนั้น แต่ในเวลานี้ราชการทั้งปวงเปลี่ยนแปลงไปกว่าแต่ก่อนทั้งการที่จะจัดตำแหน่งเสนาบดีเป็นอย่างใหม่นี้ด้วย จึงควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติที่ปรึกษาราชการเหล่านี้ ให้ลงแบบอย่างสมควรกันกับการที่ได้เปลี่ยนแปลงไปใหม่นั้นบ้าง

อนึ่งราชประเพณี ซึ่งมีแบบอย่างมาแต่ก่อน แล้วเปลี่ยนแปลงลงมาโดยลำดับ ๆ แต่ไม่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดกฎหมายอันใด ซึ่งจะเป็นของใหม่ล้างของเก่า ให้คงชี้แบบแผนได้ว่ามาแต่พระราชกำหนดกฎหมายบทนั้นแห่งนั้น ทำให้เป็นสิ่งที่สงสัยติดไปได้ต่าง ๆ เป็นทางที่จะให้เกิดการไม่เรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง ควรจะจัดลงให้เป็นแบบอย่างเสียให้ชัดเจนดังเช่นตำแหน่งผู้ซึ่งจะสืบบรมราชสันตติวงศ์ ในกฎมนเทียรบาลซึ่งเป็นกฎหมายเก่า ได้ออกชื่อปรากฏว่าเป็นสมเด็จหน่อพุทธเจ้า ครั้นภายหลังมาชื่อและตำแหน่งนั้นก็หายไป กลายเป็นพระมหาอุปราชซึ่งมีมาในกฎหมายตำแหน่งมาพลเรือน กฎหมายเก่านั้นก็ไม่เลิกถอนอันใดจะว่าพระมหาอุปราชเป็นผู้รับราชสมบัติก็ไม่มีปรากฏในกฎหมายแห่งหนึ่งแห่งใด แต่สังเกตได้ตามตัวผู้ซึ่งได้เป็นพระมหาอุปราชนั้น ย่อมเป็นผู้เป็นพระราชโอรสองค์ใหญ่ซึ่งควรจะได้รับราชสมบัตินั้นโดยมาก จึงเข้าใจกันว่าเป็นผู้ที่จะได้รับราชสมบัติ แต่เพราะไม่มีกฎหมายอันใดซึ่งชัดเจนว่าตำแหน่งนั้นเป็นอย่างไร ภายหลังมาก็ตั้งกันเลอะเทอะไป จนผู้ซึ่งไม่ควรจะได้รับราชสมบัติได้ตั้งอยู่ในตำแหน่งนั้น ก็เป็นเหตุให้เกิดความร้าวรานต่างคนต่างถือต่างคิดไปต่าง ๆ กัน เหมือนหนึ่งเปิดช่องไว้ว่าผู้ใดมีอำนาจก็ให้แย่งชิงเอาเถิด แต่กรุงรัตนโกสินทร์นี้เป็นยามเคราะห์ดี จึงยังไม่มีเหตุการณ์จลาจลในบ้านเมืองด้วยการอันนี้เกิดขึ้นเหมือนอย่างเช่นครั้งกรุงเก่า และตำแหน่งอันนี้ได้กำหนดลงเป็นชัดเจนชั้นหนึ่ง ในเมื่อตั้งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เมื่อวัน ๖ ๖ ๒ ค่ำ ปีจอ อัญศก จุลศักราช ๑๒๔๘ ควรที่จะให้มีพระราชกฤษฎีกา เป็นกำหนดลำดับราชสันตติวงศ์ให้มั่นคงเป็นแบบอย่างต่อไป จะได้ป้องกันเหตุการณ์อันสำคัญยิ่งใหญ่อย่าให้มีขึ้นในภายหน้าได้

อนึ่งพระบรมราชานุภาพของพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยามนี้ ไม่ได้มีปรากฏในกฎหมายอันหนึ่งอันใด ด้วยเหตุถือว่าเป็นที่ล้นที่พ้น ไม่มีข้อใดสิ่งอันใดหรือผู้ใดจะเป็นผู้บังคับขัดขวางได้ แต่เมื่อว่าตามความที่เป็นจริงแล้ว พระเจ้าแผ่นดินจะทรงประพฤติการอันใด ก็ต้องเป็นไปตามทางที่สมควรและที่เป็นยุติธรรมเพราะเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าไม่มีความรังเกียจอันใด ซึ่งจะมีกฎหมายกำหนดพระบรมราชานุภาพของพระเจ้าแผ่นดินเช่นประเทศทั้งปวงมีกำหนดต่าง ๆ กันนั้น เมื่อจะทำกฎหมายสำหรับแผ่นดินให้เป็นหลักฐาน

ทั่วถึงก็ควรจะต้องว่าด้วยพระบรมราชานุภาพของพระเจ้าแผ่นดินให้เป็นหลักฐานไว้ แต่การซึ่งควรจะกำหนดอย่างไรนั้น ข้าพเจ้าต้องขอชี้แจงความจริงอันมิใช่ความเห็นที่เข้ากับตัวไว้ โดยย่อว่าพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศหมายเอาประเทศยุโรป ซึ่งปกครองบ้านเมืองมีกำหนดพระราชานุภาพต่าง ๆ กัน ด้วยอาศัยเหตุการณ์ซึ่งได้เกิดขึ้นในบ้านเมืองโดยความไม่พอใจของราษฎร จึงได้มีข้อบังคับสกัดกั้นเป็นชั้น ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ซึ่งมีขึ้นในบ้านเมืองนั้น ๆ เหตุการณ์ทั้งปวงนั้นก็ยังไม่มีไม่เป็นได้ทั่วถึงกัน เพราะฉะนั้นแบบอย่างจึงยังไม่ลงเป็นแบบเดียวกันทั่วไปได้ทุกประเทศ ส่วนที่กรุงสยามนี้ยังไม่มีเหตุการณ์อันใดซึ่งเป็นการจำเป็นแล้วจึงเป็นขึ้นเหมือนประเทศอื่น ๆ ประเทศอื่น ๆ ราษฎรเป็นผู้ขอให้ทำ เจ้าแผ่นดินจำใจทำในเมืองเรานี้เป็นแต่พระเจ้าแผ่นดินคิดเห็นว่าควรจะทำ เพราะจะเป็นการเจริญแก่บ้านเมืองและเป็นความสุขแก่ราษฎรทั่วไปจึงได้คิดทำ เป็นการผิดกันตรงกันข้าม และการที่จะปกครองบ้านเมืองเช่นประเทศสยามนี้ ตามอำนาจอย่างเช่นเจ้าแผ่นดินประเทศอื่น ๆ คือประเทศยุโรปก็จะไม่สามารถครองปกบ้านเมืองได้ และจะไม่เป็นที่ชอบใจของราษฎรทั่วหน้าด้วย เหมือนอย่างถ้าจะมีปาลิเมนต์จะไม่มีผู้ใดซึ่งสามารถเป็นเมมเบอได้สักกี่คนและโดยว่าจะมีเมนเบอเหล่านั้นเจรจาการได้ก็ไม่เข้าใจในราชการทั้งปวงทั่วถึง เพราะไม่มีความรู้และการฝึกหัดอันใดแต่เดิมมาเลย ก็คงจะทำให้การทั้งปวงไม่มีอันใดสำเร็จไปได้ และจะช้าเป็นที่หวาดหวั่นของราษฎรผู้ซึ่งไม่เข้าใจเรื่องราวอันใด เพราะไม่ได้นึกไม่ได้ต้องการเกิดขึ้นในใจเลยราษฎรคงจะเชื่อเจ้าแผ่นดินมากกว่าผู้ซึ่งจะมาเป็นเมมเบอออฟปาลิเมนต์ เพราะปรกติทุกวันนี้ ราษฎรย่อมเชื่อถือเจ้าแผ่นดินว่าเป็นผู้อยู่ในยุติธรรม และเป็นผู้รับใคร่คิดจะทำนุบำรุงราษฎารให้อยู่เย็นเป็นสุขยิ่งกว่าผู้อื่นทั้งสิ้นทั่วหน้ากันเป็นความจริง เพราะเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นสมควรว่าราชานุภาพของพระเจ้าแผ่นดินควรจะกำหนดตามแบบเดิมแต่ในข้อที่เป็นข้อจริงอย่างไร คือเหมือนหนึ่งไม่กำหนดตามพูดกันนอก ๆ แบบเช่นเรียกพระนามว่าเจ้าชีวิต ซึ่งเป็นที่หมายว่ามีอำนาจอันจะฆ่าคนให้ตาย โดยไม่มีความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ซึ่งความจริงสามารถจะทำได้แต่ไม่เคยทำเลยนั้น ก็จะเป็นการสมควรแก่บ้านเมืองในเวลานี้อยู่แล้ว

ข้อความซึ่งได้กล่าวมาทั้งปวงนี้ เป็นใจความหัวข้อความประสงค์ของข้าพเจ้าซึ่งจะให้ท่านทั้งปวงทราบว่า ประสงค์ซึ่งจะจัดการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ด้วยเหตุผลประการใดและประสงค์จะวางรูปใหม่เปลี่ยนรูปเก่านั้นอย่างไร เมื่อท่านทั้งปวงได้เข้าใจความประสงค์หัวข้อเช่นนี้แล้ว ขอให้ประชุมกันคิดจัด

ข้อบังคับสำหรับที่จะให้การทั้งปวงเป็นไปตามความประสงค์ดังนี้ ให้เรียบร้อยตลอดทุกตำแหน่ง ซึ่งข้าพเจ้าจะได้นั่งในที่ประชุมปรึกษาการทั้งปวงนั้นด้วยต่อไป เมื่อคิดการได้ตลอดทั่วถึง เรียบร้อยแล้วจะเปลี่ยนแบบอย่างใหม่ เพื่อให้เป็นการมั่นคงในการที่เป็นเอกราชของกรุงสยาม เป็นความสุขแก่ราษฎรทั้งปวงสืบต่อไป.

การศาสนา

ได้กล่าวแล้วว่า สมเด็จพระบิยมหาราชได้ทรงศึกษาการพระศาสนาเป็นอย่างดีตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ด้วยพระองค์ท่านได้พระบูรพาจารย์ผู้เป็นนักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนา คือสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ได้ทรงเพศภิกษุอยู่ถึง ๒๗ พรรษา ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๙ ภาษาหลังโสกันต์แล้ว สมเด็จพระบิยมหาราชได้ทรงบรรพชาเป็นสามเณรพรรษาหนึ่ง และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ ในระหว่างที่พระองค์รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ปกครองพระราชอาณาจักร มีพระราชกรณียกิจเป็นอันมาก ก็ยังได้ทรงพระราชอุตสาหเสด็จออกอุปสมบทเป็นพระภิกษุสืบอายุพระพุทธศาสนาทรงบำเพ็ญเนกขัมบารมีอยู่คราวหนึ่งอันเป็นทางปลูกความนิยมชื่นบานแก่พุทธศาสนิกชนเป็นมาก ส่วนพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับการศาสนาซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินค้างมาพระองค์ก็ทรงดำเนินตาม และส่งเสริมให้มีความเจริญเรียบร้อยยิ่งขึ้น ด้วยความอุตสาหวิริยภาพ อย่างน่าสรรเสริญในรัชกาลของพระองค์ พระองค์จัดการบวชพระภิกษุทุกปีมามิได้ขาดแลทรงบำรุงพระสงฆ์ทั้งธรรมยุตติกนิกายและมหานิกายเสมอกัน

ใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ กล่าวคือจัดสังฆมณฑลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยทั่วพระราชอาณาจักรอันเป็นเหตุให้พระศาสนารุ่งเรืองถาวร ชักนำประชาชนทั้งหลายให้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นทางประพฤติสัมมาปฏิบัติ ทั้งได้วางระเบียบการเก็บรักษาผลประโยชน์ของพระอารามให้เป็นหลักฐาน เช่นตั้งกรมกัลปนาดูแลศาสนสมบัติ เก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของพระศาสนา กับรักษาผลประโยชน์ของวัดร้างต่าง ๆ ด้วย และทรงจัดระเบียบการศึกษาทั้งในกรุงเทพ ฯ และหัวเมืองและโปรดเกล้า ฯ ให้มีสนามสอบไล่พระปริยัติธรรมขึ้นจนพระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนและสอบไล่ได้ชั้นประโยคเปรียญเป็นการประจำปี ทั้งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนภาษาไทยในพระอารามต่าง ๆ เป็น

ประโยชน์เกื้อกูลแก่การพระศาสนาอีกส่วนหนึ่งด้วย อนึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งกระทรวงธรรมการขึ้น ซึ่งนอกจากจัดการศึกษาแล้ว ยังมีหน้าที่ควบคุมกิจการที่เกี่ยวกับพระศาสนา

ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ พระองค์ได้ทรงกระทำกิจอันสำคัญอย่างใหญ่หลวงด้วยความอุตสาหะวิริยภาพ กล่าวคือ ได้มีพระราชศรัทธาอาราธนาพระราชาคณะ ให้ช่วยกันชำระคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษามคธซึ่งเดิมสร้างเป็นคัมภีร์ใบลานหนังสือขอม ให้เป็นอักษรพิมพ์หนังสือไทยชุดละ ๓๙ เล่ม พิมพ์ถึงจำนวน ๑๐๐๐ ชุด สิ้นพระราชทรัพย์เป็นอันมาก แล้วแจกจ่ายไปตามพระอารามต่าง ๆ ทั้งได้ส่งไปให้ชาวต่างประเทศด้วย จึงเป็นเหตุให้พระไตรปิฎกแพร่หลายไปถึงนานาประเทศการศึกษาเล่าเรียนพระศาสนาอาศัยพระไตรปิฎกมาจนทุกวันนี้ ฉะนั้นพระมหากรุณาธิคุณในข้อนี้จึงนับว่าใหญ่หลวงยิ่งนัก

อนึ่ง พระองค์ก็ได้มีพระราชศรัทธาทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สร้างพระอารามขึ้นหลายพระราม เช่นวัดราชบพิธ วัดเบญจมบพิตร วัดเทพศิรินทร์ และวัดนิเวศน์ธรรมประวัติเป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นพระอารามที่สร้างดงามเป็นอย่างยิ่ง สิ้นพระราชทรัพย์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังได้ทรงปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมพระอารามเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมให้มั่นคงถาวร หลายพระอาราม ที่ควรจะกล่าวถึงคือวัดราชาธิวาส และวัดอรุณราชวรารามเป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าได้ปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมอย่างมาก แต่ที่เพียงซ่อมของเก่าที่ชำรุดบางอย่างให้ดีขึ้นก็หลายพระอาราม กับได้ทรงสละพระราชทรัพย์ปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ อันเป็นปูชนียสถานโบราณสำคัญอีกด้วย

การพระราชกุศลที่เกี่ยวกับพระศาสนานั้น พระองค์ทรงดำเนินมาทุกปีมิได้ขาด เช่นทรงทอดพระกฐิน กระทำพระราชกุศลต่าง ๆ และทรงหล่อพระพุทธรูปเป็นอาทิที่เป็นการใหญ่โตสมควรจะกล่าวคือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ เมื่อได้ทรงสร้างวัดเบญจมบพิตร และพระองค์ทรงพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินกระทำพิธีจำลองหล่อพระพุทธชินราช ซึ่งเป็นพระพุทธรูปโบราณสำคัญ ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุ จังหวัดพิษณุโลก แล้วนำมาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร สำหรับเป็นที่สักการบูชามาจนทุกวันนี้

การศาสนาในต่างประเทศนั้น พระองค์ทรงใฝ่พระทัยอยู่เป็นนิจ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ พระองค์ได้เสด็จไปประภาสถึงประเทศมอญ พะม่า และอินเดีย ได้เสด็จนมัสการพระบริโภคเจดีย์เดิมที่มฤคทายวัน ได้ทรงนำศาสนวัตถุ และภาพพระพุทธเจดีย์มาสู่ประเทศสยามด้วย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้มีผู้พบที่บรรจุอัฏฐิธาตุของพระพุทธเจ้าที่เมืองกบิลพัสดุ มาควิสเดอร์-ชัน ผู้ซึ่งเป็นอุปราชของอินเดีย เห็นว่าพระองค์ทรงดำรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภ์ จึงส่งพระบรมสารีริกธาตุนั้นมาถวาย ครั้งนั้นในประเทศใกล้เคียงที่นับถือพุทธศาสนา เช่นญี่ปุ่น พม่า และลังกา ต่างก็แต่งทูตเข้าเข้ามาทูลขอพระบรมธาตุ พระองค์ก็ทรงแบ่งพระราชทานตามความประสงค์ ส่วนพระบรมธาตุที่เหลือนั้นโปรดให้สร้างพระเจดีย์ทองสัมฤทธิ์เป็นที่บรรจุประดิษฐานไว้ในคูหาพระสถูปบนยอดบรมบรรพตวัดสระเกศ เป็นที่สักการะบูชาของมหาชนมาจนทุกวันนี้ นับว่าเป็นเครื่องเชิดชูพระเกียรติยศได้ส่วนหนึ่ง

ส่วนลัทธิศาสนาอื่นนั้น พระองค์ก็ทรงเป็นราชูปถัมภ์ตามสมควร เช่นทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งระเบียบการปกครองนิกายญวน และนิกายจีน ที่นับถือลัทธิมหายาน ทรงตั้งตำแหน่งพระครู, พระอาจารย์ และฐานานุกรมขึ้นอีกแผนกหนึ่ง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ออกพระราชบัญญัติกำหนดสิทธิแก่ศาสนาโรมันคาธอลิก ที่ถือกรรมสิทธิในที่ดินให้เรียบร้อย และทรงศรัทธาสละพระราชทรัพย์สร้างสุเหร่าแขกพระราชทานสิทธิแก่โต๊ะหยี หัวหน้าอิสลามบางอย่าง มียกเว้นหรือผ่อนผันการเกณฑ์ราชการบางชนิดเป็นอาทิ ฯ

เย็บปกแข็งรวมเล่ม

วารสารข้าราชการ ปี ๒๕๑๒ และปีก่อน ๆ

ค่าเย็บปก ๑๓.๐๐ บาท

ค่าส่งกลับทางไปรษณีย์ ๕.๐๐ บาท

ส่งเย็บได้ที่บริการสวัสดิการ ก.พ.

สำนักงาน ก.พ. ถนนพิษณุโลก กรุงเทพ ฯ ๓

ส่งเงินในนามผู้จัดการบริการสวัสดิการ ก.พ. สั่งจ่าย ป.ณ. หน้าพระลาน

จง ทำ ความ ดี

จง อุทิศกายใจให้งานราช
จง ขยันพื่นฟ่าดไม่ย่นย่อ
จง ภักดีต่อเจ้านายใช่เคลียคลอ
จง มี "พอ" คอรัปชั่นหันให้ไกล

ทำ ชั่วแล้วจักได้ดีมีน้อยนัก
ทำ ดีจักได้ชั่วกลัวไฉน
ทำ ดีแล้วได้ดีมีถมไป
ทำ ดีไว้ดีจักปองสนองคุณ

ความ ในไม่ เปิดเผยพูดเลยเถิด
ความ นอกไม่ นำมาเปิดให้เคืองขุ่น
ความ ลับ ของท่านเหมือนของคุณ
ความ ดีจัก เทอดทูนเพิ่มพูนทวี

ดี จงทำ จงทำดีอย่าริชั่ว
ดี จงทำ ดีไม่รั่วไม่เร้นหนี
ดี จงทำ จงทำดี จงทำดี
อย่ารอรีจักประเสริฐเทอดชาติไทย

ประจักษ์ บุญที

การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ ตามวิธีการจำแนกตำแหน่ง

เฉลิม อรรถพิศาลโสภณ

ในการบริหารงานตามโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าในหน่วยงานของรัฐ "คน" หรือ "เจ้าหน้าที่" นับว่า เป็นองค์ประกอบอันสำคัญ และมีบทบาทมากที่สุด ถ้ามีคนหรือเจ้าหน้าที่ ที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และมีระบบการบริหารที่ดีแล้ว โอกาสที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลสำเร็จบรรลุถึงวัตถุประสงค์และประหยัดย่อมง่ายขึ้นเป็นอันมาก ยิ่งในวงงานของรัฐ ซึ่งมีขอบเขตของงานกว้างขวาง ต้องใช้คนหรือผู้ปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก ยิ่งเป็นเรื่องลำบากยิ่งขึ้น

การดำเนินการบริหารงานบุคคลของรัฐ มีจุดประสงค์ที่จะให้ข้าราชการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัดที่สุดเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของรัฐในการที่จะอำนวยบริการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนประเทศต่าง ๆ จึงได้พยายามจัดระบบราชการพลเรือนตามวิธีที่เห็นว่าดีที่สุด เพื่อที่จะให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว การที่จะจัดระบบเกี่ยวกันกับตัวบุคคลอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความรู้สึกนึกคิดทางสังคม ฐานะเศรษฐกิจตลอดจนจารีตประเพณีของแต่ละประเทศ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพการดังกล่าวมีอิทธิพลเหนือระบบ และพฤติการณ์ในการบริหารอยู่เป็นอันมาก ดังจะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศมีการจัดระบบราชการพลเรือนแตกต่างจากกัน ดังเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส รวมทั้งประเทศทางยุโรปและเอเชียบางประเทศได้จัดการบริหารงานบุคคลของรัฐตามระบบชั้นยศ (Rank System) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบยศของทหาร ส่วนสหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศได้จัดการบริหารงานบุคคลของรัฐตามระบบจำแนกตำแหน่ง (Position Classification System) ซึ่งเป็นระบบที่นิยมใช้กันในวงการอุตสาหกรรม และวงการธุรกิจเอกชนทั่วไป

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงระบบทั้งสองแต่พอสังเขป ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงลักษณะ

สำคัญในส่วนที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันที่ควรสนใจดังข้างล่างนี้

ระบบชั้นยศ (Rank System) ระบบนี้นิยมกันในราชการพลเรือนของ อังกฤษ ฝรั่งเศส ประเทศทางยุโรป และเอเชีย เป็นระบบที่คล้ายคลึงกับที่ใช้กันในวงการทหาร (Military Organization) วงการทูต (Diplomatic Service) และมหาวิทยาลัย ฐานะของข้าราชการพลเรือนในระบบนี้มีชั้นยศ (Rank) เป็นเครื่องกำหนด ข้าราชการจะได้รับเงินเดือนและสิทธิต่าง ๆ ตามชั้นยศ และชั้นยศมักจะถือตามคุณวุฒิทางการศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์ หรือความชำนาญงานของบุคคลเป็นสำคัญมากกว่าหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่ง ระบบชั้นยศเน้นให้เห็นถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่า ๆ เท่านั้น และหน้าที่เหล่านั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยไม่กระทบกระเทือนถึงชั้นยศเลย

ระบบจำแนกตำแหน่ง (Position Classification System) การบริหารงานบุคคลตามระบบนี้นิยมใช้กันในราชการพลเรือนของ สหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่น ๆ อีกมาก นอกจากนี้ยังเป็นที่นิยมกันในวงการอุตสาหกรรม และวางการธุรกิจเอกชนอีกด้วย ระบบนี้ถือหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งเป็นสำคัญมากกว่าบุคคล สถานะของผู้ปฏิบัติงานจะขึ้นอยู่กับงานของตำแหน่งที่ปฏิบัติ เมื่อใดที่หน้าที่และความรับผิดชอบเปลี่ยนแปลงไป ก็จะต้องดำเนินการจำแนกตำแหน่งนั้น ๆ ใหม่ นอกจากนั้นระบบนี้ยังเป็นระบบที่เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าจ้างหรือเงินเดือนกับหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ปฏิบัติ และยังให้ความมั่นใจแก่ผู้ปฏิบัติว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือเงินเดือนที่เป็นธรรมตามหลักที่ว่า "เงินเท่ากัน สำหรับงานที่เท่ากัน" (equal pay for equal work) กล่าวคือ ผู้ที่ปฏิบัติงานมากรับผิดชอบสูง จะได้รับค่าตอบแทนหรือเงินเดือนสูงกว่าผู้ที่ปฏิบัติงานที่มีปริมาณงานงาน และความรับผิดชอบน้อยกว่า

ปัจจุบันวิทยาการด้านต่าง ๆ ได้พัฒนารุดหน้าไปมาก ได้มีการค้นพบวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งนำมาเป็นประโยชน์แทนของเก่าอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้วิธีการที่เคยใช้ได้ผลดีและเหมาะสม ในสมัยหนึ่งกลายเป็นไม่เหมาะสม หรือล้าสมัย ไปอีกสมัยหนึ่ง ในวงการบริหารงานบุคคลก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีอีกหลายประเทศที่ยังยึดหลักปฏิบัติในเรื่องการบริหารงานบุคคลตามแนวเดิมยังผลให้เกิดความเสื่อมเสียแก่การบริหารราชการนานาประการ อาทิเช่นความสิ้นเปลืองงบประมาณ และการแต่งตั้งบุคคลที่มี

คุณสมบัติไม่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการหลายท่าน จึงพยายามคิดค้นวิธีการที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว ส่วนมากเชื่อว่าการบริหารงานบุคคลตามวิธีการจำแนกตำแหน่ง (Position Classification) จะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ตรงตามเป้าหมายมากกว่าวิธีการอื่นใดในขณะนี้ ดังจะเห็นได้จากข้อพิสูจน์ที่หลายประเทศได้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาในเรื่องบุคคลอย่างเป็นผลดีมาแล้ว

ถ้าจะกล่าวโดยทั่วไปแล้วการจำแนกตำแหน่งก็ได้แก่กรรมวิธีของการรวบรวมและจัดระเบียบสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเข้าเป็นพวก หรือประเภทเดียวกัน โดยอาศัยลักษณะอันเป็นส่วนประกอบสำคัญของสิ่งเหล่านั้น ตัวอย่างที่อาจเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนกับกรรมวิธีนี้ก็คือ การจำแนกประเภทของอาหาร หรือสรรพสินค้าในร้านค้า การจัดหนังสือในห้องสมุด และการจัดประเภทของพืช และสัตว์ทางชีวะวิทยาเป็นต้น ในวงราชการก็เช่นเดียวกัน นับเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องรวบรวม และจัดระเบียบตำแหน่งที่มีลักษณะหรือชนิดของงานเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ตำแหน่งเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน โดยอาศัยมาตรฐานเช่นเดียวกันในทุก ๆ ด้าน เช่นในการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนชั้นเลื่อนเงินเดือน และการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ หากไม่จำแนกเช่นนั้นแล้วก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติต่อตำแหน่งเหล่านั้นเป็นราย ๆ ไปคราวละตำแหน่ง วิธีการเช่นนี้อาจทำได้ในหน่วยงานเล็ก ๆ แต่ในหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่ดังเช่นวงงานของรัฐย่อมไม่เพียงแต่จะเป็นการสิ้นเปลืองเวลาอย่างมากมายเท่านั้น หากยังจะก่อให้เกิดการเลือกที่รักมักที่ชัง ความเลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมอย่างมาก

การจำแนกตำแหน่งนี้ นักบริหารงานบุคคลได้เคยให้คำจำกัดความสั้น ๆ ว่าเป็น "ระบบที่ถือเอาหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งเป็นสำคัญมากกว่าตัวบุคคล" เป็นวิธีการพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักการของระบบคุณธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การจำแนกตำแหน่งก็คือวิธีการจัดตำแหน่งที่มีลักษณะงานเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเข้าไว้เป็นพวกเดียวกัน แล้วจัดตำแหน่งแต่ละพวกเข้าชั้นต่าง ๆ ตามลักษณะองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ของตำแหน่งเช่น ระดับความยุ่งยากสลับซับซ้อนของงานเป็นต้น พร้อมกับกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งแต่ละระดับ และกำหนดอัตราเงินเดือนขั้นต่ำ ขั้นสูง ของแต่ละกลุ่มตำแหน่งไว้อย่างเป็นธรรม โดยให้ได้ระดับกันทุกหน่วยงาน

เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวการจำแนกตำแหน่ง จึงอาจแบ่งการปฏิบัติงานออกเป็นขั้นตอนดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ว่าแต่ละตำแหน่งมีหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร

๒. เมื่อได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งต่าง ๆ มาแล้ว ลำดับต่อไปก็คือ การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ได้มา เพื่อจำแนกตำแหน่งออกตามชนิดของงาน โดยถือหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งเป็นหลักในการพิจารณากล่าวคือ ตำแหน่งที่มีลักษณะงานเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน ก็จำแนกรวมเข้าไว้ในประเภทหรือกลุ่มเดียวกัน

๓. จัดตำแหน่งต่าง ๆ เข้าชั้นตามระดับความยากง่ายของงาน

๔. กำหนดคุณวุฒิที่เหมาะสม กับงานในตำแหน่ง และ

๕. กำหนดอัตราเงินเดือนให้เป็นธรรมตามหลัก "เงินเท่ากัน สำหรับงานที่เท่ากัน" (equal pay for equal work) โดยถือหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งเป็นสำคัญ เพื่อให้ตำแหน่งที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบสูงได้รับเงินเดือนในอัตราที่สูงกว่าตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่ำกว่า และในทำนองเดียวกัน ตำแหน่งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบ หรือระดับความยากง่ายของงานเท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน ย่อมจะต้องกำหนดให้ได้รับเงินเดือนในอัตราเดียวกัน

การจำแนกตำแหน่งจะไม่อาจยังผลให้ได้เท่าที่ควร ถ้าได้รับข้อมูล หรือข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ที่ผิดไปจากความจริง เพราะข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญในการพิจารณา เมื่อข้อมูลคลาดเคลื่อนจากความจริง นอกจากจะทำให้เสียเวลางบประมาณ แรงงาน และกำลังความคิดของทุก ๆ ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้ว ยังเป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบบริหารงานบุคคลโดยทั่วไปอีกด้วย

ดังได้กล่าวแล้วว่า การจำแนกตำแหน่งแสดงให้เห็นถึงชนิดของงานที่ต้องปฏิบัติ และจัดกลุ่มตำแหน่งที่มีหน้าที่อย่างเดียวกัน มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับเดียวกันเข้าไว้ในชั้นเดียวกัน ชั้นต่างๆ ที่จัดไว้นี้ อาจนำไปใช้ในการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับตำแหน่งด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดอัตราเงินเดือน และคุณวุฒิที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ในการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม ฯลฯ ช่วยให้หน่วยงานได้รับความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติ

ในเรื่องบุคคลมากยิ่งขึ้น การบริหารงานบุคคลก็ย่อมเป็นไปได้โดยถูกต้องเหมาะสม การจำแนกตำแหน่งไม่เพียงแต่จะส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพ และเป็นไปอย่างเสมอหน้าตามหลักการของระบบคุณธรรมเท่านั้น แต่ยังอาจอำนวยประโยชน์สำคัญอีกหลายประการดังนี้คือ

๑. **ช่วยในการกำหนดตำแหน่งใหม่ได้ถูกต้องสะดวกรวดเร็ว** และได้ผลสมความมุ่งหมาย ถ้าได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งไว้เป็นบรรทัดฐานตามวิธีการจำแนกตำแหน่งแล้ว จะทำให้เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน ว่าตำแหน่งนี้เรียกชื่ออย่างไร ปฏิบัติงานชนิดใด ในระดับใด มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร...การตั้งงบประมาณ และการขอตั้งตำแหน่งใหม่ จึงอาจกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอนและรวดเร็ว

๒. **ช่วยในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานได้สะดวก รวดเร็วและประหยัด** ตามวิธีการจำแนกตำแหน่ง ตำแหน่งทั้งหมดในสายอาชีพเช่นเดียวกันจะได้รับการจำแนกไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยมีชื่อตำแหน่งอย่างเดียวกัน และกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่และคุณสมบัติต่าง ๆ ไว้เช่นเดียวกัน จึงเป็นการง่ายที่จะสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานเพียงครั้งเดียวสำหรับทุกตำแหน่งในสายอาชีพอย่างเดียวกัน แทนที่จะดำเนินการสอบทีละตำแหน่ง ซึ่งเป็นการไม่สะดวกและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากกว่า

๓. **ช่วยในการบรรจุบุคคลให้ตรงกับงาน** ในการจำแนกตำแหน่งคุณสมบัติขั้นต่ำที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตำแหน่ง จะได้รับการกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยถือหน้าที่และความรับผิดชอบของงานเป็นหลัก มิใช่ถือคุณสมบัติส่วนบุคคล ความมีอาวุโส หรือเหตุผลส่วนตัวเป็นสำคัญ ตำแหน่งที่มีลักษณะงานเหมือนกัน และมีความยากง่ายในระดับเดียวกัน จะต้องบรรจุจากผู้มีคุณสมบัติระดับเดียวกัน ไม่ว่าตำแหน่งนั้นจะอยู่ในหน่วยงานหรือส่วนราชการใด ทำให้มีการบรรจุ และแต่งตั้งตัวบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงานในตำแหน่ง วิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหาในเรื่องการแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งที่ต้องการคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่ง ได้

๔. **ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานหรือข้าราชการมีโอกาสได้ทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง** เป็นการส่งเสริมขวัญหรือกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เมื่อมีการกำหนดตำแหน่งไว้ล่วงหน้าว่าตำแหน่งใด ควรจะบรรจุจากผู้มีคุณสมบัติอย่างไรและจะเลื่อนตำแหน่งได้ด้วยวิธีใด จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบว่า

ทางก้าวหน้าในสายอาชีพของตนมีอยู่อย่างไร และตนเองจะมีโอกาสได้เลื่อนขึ้นไปดำรงตำแหน่งใดได้บ้าง นอกจากนี้การแข่งขันในการเลื่อนตำแหน่งก็กระทำได้ในวงกว้าง เพราะตามวิธีการจำแนกตำแหน่ง ตำแหน่งประเภทเดียวกัน ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในหน่วยงานใดผู้ปฏิบัติงานก็อาจสมัครเข้าแข่งขันเพื่อรับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งที่ว่างลงได้ ทั้งนี้ย่อมช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การโยกย้ายข้าราชการระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ก็อาจทำได้โดยสะดวก และเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

๕. ช่วยให้การกำหนดอัตราเงินเดือนเหมาะสมกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ ตามหลัก "เงินเท่ากัน สำหรับงานที่เท่ากัน" ตำแหน่งทุกตำแหน่งในหน่วยงานที่ใช้ระบบนี้จะมีการกำหนดอัตราเงินเดือนขั้นต่ำขั้นสูงไว้ ช่วยให้ข้าราชการได้รับเงินเดือนได้ระดับกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของงานที่ปฏิบัติ การกำหนดอัตราเงินเดือนโดยวิธีนี้ ได้พิจารณาถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งเป็นสำคัญโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันของทุกส่วนราชการเพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนให้ได้ระดับกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับเงินเดือนเสมอภาคกัน

๖. ช่วยในการวางแผนการฝึกอบรมให้ได้รับผลสำเร็จยิ่งขึ้น ดังกล่าวมาแล้วว่า วิธีการจำแนกตำแหน่งจัดแบ่งตำแหน่งออกเป็นสายอาชีพต่าง ๆ และในแต่ละสายอาชีพ จะมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และคุณสมบัติขั้นต่ำของตำแหน่งทุกระดับไว้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถทราบได้ว่า ตำแหน่งใดต้องการบุคคลผู้มีคุณบัติหรือคุณวุฒิและประสบการณ์อย่างไร จึงช่วยให้ทางราชการสามารถทราบความจำเป็นและวางแนวทางที่ถูกต้องในด้านการฝึกอบรมข้าราชการได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่า การจำแนกตำแหน่งจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการแต่ก็มิได้หมายความว่าเมื่อมีการบริหารงานบุคคลตามวิธีการจำแนกตำแหน่งแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องบุคคลจะหมดไปโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ดีวิธีการนี้จะช่วยในการแก้ปัญหาให้ถูกต้องตรงตามความจำเป็นแต่ละกรณีได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น

การจำแนกตำแหน่งในประเทศไทย ในระบบราชการพลเรือนไทยเราก็มีการจำแนกตำแหน่งเหมือนกันแต่เป็นการจำแนกตามชั้นยศมากกว่าจำแนกตามหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่ง กล่าวคือ มีการกำหนดโดยแบ่งชั้นยศออกเป็น ๕ ชั้นกว้าง ๆ ได้แก่ ชั้นจัตวา ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก และชั้นพิเศษ

ในการจำแนก โดยถือชั้นยศเป็นหลักมูลฐานะของข้าราชการมีชั้นยศเป็นองค์ประกอบสำคัญ ข้าราชการจะได้รับเงินเดือน และสิทธิต่าง ๆ ตามชั้นยศมากกว่าตามหน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่ง สำหรับตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในราชการพลเรือนไทยก็ได้ออกเป็นกฎ ก.พ เพื่อเทียบไว้ว่า ตำแหน่งใด จะเทียบกับตำแหน่งหลัก เช่นเสมียนนักงาน หรือประจำแผนก หรือหัวหน้ากอง จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎ ก.พ. ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งเป็นเครื่องกำหนดว่า ตำแหน่งใดควรจะได้รับเงินเดือนในชั้นใด การจำแนกตำแหน่งตามชั้นยศของไทย จึงมีลักษณะคล้ายระบบยศของทางทหาร นอกจากนี้ข้าราชการยังมีเครื่องแบบ เพื่อแสดงสัญญลักษณ์ของชั้นยศ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับทหารทุกประการ วิธีการดังกล่าวเป็นอุปสรรคบั่นทอนความมยุติธรรมในการกำหนดอัตราเงินเดือนการเลือกบุคคลเข้ารับราชการการเลื่อนชั้น เลื่อนเงินเดือน และอื่น ๆ อีกหลายประการเพื่อที่จะแก้ปัญหาและขจัดอุปสรรคในการบริหารงานบุคคลด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ทราบว่าทางราชการกำลังดำริที่จะเปลี่ยนวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการบริหารงานบุคคลเสียใหม่ตามวิธีการจำแนกตำแหน่ง ซึ่งทุกท่านคงจะได้ทราบแล้วว่าสำนักงาน ก.พ ได้เคยดำเนินการสำรวจหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างระบบจำแนกตำแหน่ง

เนื่องจากการจำแนกตำแหน่งเป็นสิ่งใหม่สำหรับประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบนี้จึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง ถึงแม้ว่า ข้าราชการจะได้รับประโยชน์ แต่เมื่อไม่อาจแน่ใจเพราะเป็นเรื่องที่ยังมองไม่เห็น ก็อาจเกิดความลังเลใจและโดยสัญชาติญาณของมนุษย์มักจะเกิดความรู้สึกที่จะต่อต้านสิ่งใหม่ ๆ อยู่แล้ว จริงอยู่แม้ว่าการจำแนกตำแหน่งจะทำให้เกิดผลดีแก่ตนเองและราชการเป็นส่วนรวม แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจประสงค์จะปฏิบัติ หรือดำเนินตามวิธีดั้งเดิมที่เคยกระทำอยู่แล้วก็ได้ ดังนั้นการที่จะดำเนินงานตามวิธีการจำแนกตำแหน่งให้บรรลุผลจึงจำเป็นจะต้องพยายามให้ส่วนราชการ ตลอดจนข้าราชการได้มีความเข้าใจ และให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เพราะความเข้าใจและความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานตามแผนจำแนกตำแหน่งสำเร็จผลได้

หนังสืออ้างอิง

New York, Harper & Row Publishes, 1962

1. Baruch, Ismar. **Position Classification in the Public Service,** Chicago: Civil Service Assembly of U.S. Management Association, Inc., 1948
2. Erickson, R.J. and Hammel, R.J., **Position Classification.** A Programmed Text for Supervisors, California State Personnel Board, 1964
3. Kilhgsbury, Joseph B. **Personuel Administration for Thai Students** Bangkok, Institute of Public Administration, Thammasart University, 1957
4. Stahl, o. Glenn, **Pudlic Personrel Administration**
5. อมร รักษาสัตย์ และโสรัจ สุจริตกุล "การบริหารบุคคลในประเทศไทย" โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระนคร ๒๕๐๕
6. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๙๗

ทัศนะจากสื่อมวลชน

ทิดทุ้ย ณ เมืองไทย "ผู้ก่อการร้ายตัวจริง" สยามรัฐ ๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ หน้า ๘,๑๒

วิจารณ์โดย รักไทย

ผู้เขียนได้กล่าวว่า ขณะนี้สถานการณ์ทุกภาคของประเทศเรากำลังอยู่ในภาวะไม่ปกติเนื่องจากผู้ก่อการร้ายคอยรบกวนและทำความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งของราษฎรและทางราชการ

ทางรัฐบาลได้พยายามแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดตั้งหน่วยปราบผู้ก่อการร้าย จัดให้มีชุดคุ้มครองหมู่บ้าน ตลอดจนได้ดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในท้องที่ซึ่งมีผู้ก่อการร้ายคุกคามอยู่ โดยการตัดถนนเข้าไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ขุดบ่อน้ำ สร้างโรงเรียน จัดส่งแพทย์และพยาบาล นำเครื่องเวชภัณฑ์ไปแจกจ่ายและให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยเจ็บ อีกทั้งดำเนินการตามวิธีการเข้าถึงประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลจะได้ร่วมมือร่วมใจกับทางราชการในการขจัดพวกผู้ก่อการร้าย ผลปรากฏว่าประชาชนได้มีความเข้าใจทางราชการดีขึ้นและร่วมมือกับทางราชการในการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวแล้ว

ผู้เขียนได้เน้นให้เห็นว่าพวกผู้ก่อการร้ายก็ยังไม่หมดไป ตรงกันข้ามมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นและปฏิบัติการรุนแรงยิ่งขึ้น ผู้เขียนคิดว่าอาจจะมีสาเหตุอะไร แอบแฝงอยู่ ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายเหตุผลดังกล่าวด้วยการหาตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า คณะเจ้าหน้าที่ตำรวจรวม ๗ คน จากสถานีตำรวจประจำอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีร้อยตำรวจตรีเป็นหัวหน้าถูกยิงตาย และก่อนหน้านั้นก็ได้มีนายตำรวจหนุ่มคนหนึ่งถูกยิงตายในท้องที่นั้นเช่นกัน และกล่าวกันว่าผู้ก่อการร้ายเป็นผู้กระทำผู้เขียนได้ท้าวความไปถึงเบื้องหลังของเหตุการณ์ทั้งสองนั้นว่า ชาวบ้านในท้องที่อาลัยอาวรณ์ต่อการที่นายตำรวจหนุ่มคนแรก ซึ่งเป็นคนซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ไม่เคยทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านผู้ซื่อสัตย์สุจริต แต่นิสัยดังกล่าวก็ขัดประโยชน์ของเจ้าของท้องที่เดิมเข้า ผลก็คือต้องจบชีวิตลงด้วยพฤติกรรมที่กล่าวว่าเป็นของผู้ก่อการร้าย แต่ผู้เขียนแย้งว่า ชาวบ้านทราบดีว่าใครเป็นผู้บง

การสังหาร แต่ก็ไม่มีใครกล้าพูด เพราะยังเกรงกลัวต่ออำนาจมืด

ผู้เขียนกล่าวว่า ชาวบ้านรู้สึกโล่งอก สบายใจ เพราะการตายของนายตำรวจคนหลัง ทำไมชาวบ้านยินดีต่อการจากไปของนายตำรวจคนนี้ ผู้เขียนได้ยกพฤติกรรมมาอธิบายความโดยใช้เรื่อง ๒ เรื่อง คือ เรื่องที่หนึ่ง ชาวบ้านคนหนึ่งไปตัดไม้ต้นหนึ่งจากป่ามาเพื่อทำเป็นเครื่องเรือน แต่ก็ถูกเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบจับกุมและรีดไถเอาเงิน ๒ ครั้ง ๆ ละ ๕๐๐ บาท และพอมาถึงด่านที่ ๓ ไม้กลับถูกยึด ทั้งเงินที่ถูกกรีดและไม้ที่ถูกยึดนั้น เจ้าหน้าที่ดังกล่าวคงเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตนนั่นเอง เรื่องที่สอง ลูกสาวสองคนของชาวบ้านในท้องที่ถูกฉุดไปรังแกจนเป็นที่เสียหาย ครั้นพ่อของหญิงไปตามเอาลูกคืนก็ถูกทำร้ายเจ็บทั้งตัวและใจกลับมา

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะการที่ชาวบ้านถูกกดขี่ข่มเหงเช่นกล่าวนั้น ชาวบ้านต้องยอมจำนนต่ออำนาจมืดและรับกรรมไป มิกล้าพูดหรือไปร้องเรียนกับใครที่ไหน เพราะถ้าขืนไปร้องเรียนก็ไม่มีใครกล้ารับรองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเขา ผลก็คือชาวบ้านต้องตกอยู่ภายใต้ภาวะครอบงำและกลัวต่อการที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็น "ผู้ก่อการร้าย"

ผู้เขียนได้เน้นให้เห็นว่า พฤติกรรมที่เจ้าหน้าที่ของทางราชการได้กดขี่ข่มเหงราษฎรนี้เองจะเป็นผลสะท้อนทำให้ชาวบ้านเกลียดบุคคลในเครื่องแบบมากขึ้น และสภาวะการเช่นนี้นับว่าเป็นอันตรายต่อทางรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง ควรที่ทางราชการจะต้องสนใจเป็นพิเศษ มิฉะนั้นจะทำให้แผนการปราบปรามผู้ก่อการร้ายไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะผู้ก่อการร้ายตัวจริงไม่ใช่ประชาชนที่ถูกกดดันให้ต้องออกไปหลบ ๆ ซ่อน ๆ อยู่ตามป่า หากแต่เป็นเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งที่เข้าไปกดขี่กดดันให้ชาวบ้านต้องมีชีวิตเช่นนั้น

จากบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลมีแผนการพัฒนาชนบท และแผนการปราบผู้ก่อการร้ายที่ดีและเหมาะสมแล้ว แต่ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องตัวบุคคล และหากพฤติกรรมด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในขบวนการดังกล่าวเป็นจริงดังกล่าวแล้วก็จะเป็นจุดบกพร่องที่สำคัญมากจุดหนึ่งในขบวนการปราบปรามผู้ก่อการร้าย จุดนี้อาจเปรียบได้กับมะเร็งในตัวบุคคลซึ่งจะเป็นพิษทำลายตัวบุคคลไปได้ในชั่วระยะเวลาไม่ยาวนานนัก ยังเชื่อมโยงไปถึงเรื่องการคัดเลือกตัวบุคคลให้เข้าและมาทำงานตามแผนงานสำคัญ ว่าจะต้องทำกันอย่างรอบคอบทุกแง่ทุกมุม และให้ดีกว่าในปัจจุบัน มิฉะนั้นบุคคลในเครื่องแบบนั่นแหละจะเป็นผู้ทำลายแผนงานของรัฐบาลให้ล้มเหลวไปในที่สุด และอีก

ทั้งอาจมีผลเสียต่อการบริหาร และการปกครองประเทศในส่วนรวมด้วย อนึ่ง นอกจากพฤติกรรมตามที่ผู้เขียนยกมากล่าวอ้างแล้ว ยังเคยปรากฏเรื่องเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่สังหารชาวบ้านเพราะผลประโยชน์ขัดกันบ้างหรือเพื่อปิดปากเสียบ้าง และสังหารกันเองบ้างเกิดขึ้นในหลายท้องที่ ในทุกภาค โดยเฉพาะภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรที่ทางราชการเกี่ยวข้องจะได้สนใจเป็นกรณีพิเศษและสืบสวนสอบสวนให้ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเบื้องหลัง เพื่อประกอบการพิจารณาในวงการกำจัดจุดดำ หรือมะเร็งเนื้อร้ายดังกล่าวให้เบาบางลงหรือหมดไปจากวงราชการ ก่อนที่จะสายเกินกาล

เอสโซ่ เคารพในความจงรักภักดีที่บุคคลพึงมีต่อประเทศชาติ และนโยบายของเอสโซ่ก็คือ การมุ่งที่จะพัฒนาพนักงานคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในอุตสาหกรรมน้ำมันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อรับใช้ชาติบ้านเมืองต่อไป.

ปริษัท เอสโซ่แสตนดาร์ดประเทศไทย จำกัด
ปริษัท เอสโซ่ เคมี ประเทศไทย จำกัด
179 ถนนเดโช/สุรวงศ์, พระนคร โทร. 37080-92

กฎหมายและระเบียบใหม่

มีกฎหมายและระเบียบที่น่าสนใจประกาศใช้ดังนี้

๑. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี แบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒. กฎ ก.พ. ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในกรมประชาสงเคราะห์

๓. กฎ ก.จ. ว่าด้วยการบรรจุผู้ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

๔. คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ถือปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงวุฒิข้าราชการขึ้นใหม่

(๒) กรณีที่ส่วนราชการต่าง ๆ จะทำสัญญาผูกพันกับบริษัทใด ๆ โดยบริษัทนั้น ๆ ต้องมีธนาคารพาณิชย์ค้ำประกันแล้ว ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ที่รัฐบาลมีหุ้นข้างมากอยู่เป็นผู้ค้ำประกันโดยเด็ดขาด

(๓) อนุมัติให้ข้าราชการและพนักงาน ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย มาเข้าร่วมประชุมทางวิชาการได้โดยไม่ถือเป็นวันลา แต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาเสียก่อน

๕. ก.พ.ได้รับรองปริญญาสถิติศาสตร์บัณฑิต (สต.บ) ของคณะพาณิชศาสตร์ ฯ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และปริญญาอักษรบัณฑิต (อ.บ.) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าเป็นปริญญาที่อาจบรรจุผู้สำเร็จเข้ารับราชการได้ตามกฎ ก.พ.

๖. กระทรวงการคลังชี้แจงความเข้าใจในการทำบัญชีถือจ่ายปรับวุฒิเงินเดือน ข้าราชการตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๖๒๒ (พ.ศ. ๒๕๑๓) และกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๖๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๓) ให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ถือปฏิบัติ

๗. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเดินทางโดยรถไฟประเภทรถเร็ว รถด่วน รถนอน หรือรถปรับอากาศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๓

๘. กรมวิเทศสหการประกาศให้ทราบว่าผู้ติดตามผู้ได้รับทุนประเภท ๑ (ข) จะไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้รับทุนประเภท ๑ (ข) ด้วย

๙. กรมวิเทศสหการได้วางระเบียบปฏิบัติในการขออนุมัติให้ข้าราชการที่ได้ไปศึกษา หรือฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ ด้วยทุนประเภท ๑ (ข) อยู่ศึกษา หรือฝึกอบรมต่อด้วยทุนประเภท ๒

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แลมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๐ ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีส่วนราชการดังนี้

(๑) ให้ยกเลิกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๐๒

(๒) ให้แบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานอธิบดี
๒. คณะเกษตร
๓. คณะประมง
๔. คณะวนศาสตร์
๕ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์
๖. คณะวิศวกรรมศาสตร์
๗. คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
๘. คณะสัตวแพทย์ศาสตร์
๙. คณะศึกษาศาสตร์
๑๐. บัณฑิตวิทยาลัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ. วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๒

จอมพล ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :— ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๔๒ วันที่ ๑๒ พ.ค. ๒๐๕๓

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง การแบ่งส่วนข้าราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้วยสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๐๓ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๒ พิจารณาเห็นสมควรให้จัดตั้งสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารขึ้น ซึ่งได้รับอนุมัติจากสภาการศึกษาแห่งชาติ ในคราวประชุมปรึกษาครั้งที่ ๖/๒๕๐๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓ แล้ว

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ และมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตร-ศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๐ ให้เพิ่มส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลง วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๒ ข้อ (๒) ดังนี้

๑๑. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ. วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๓

จอมพล ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :— ประกาศนี้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๗ ตอนที่ ๔๒ วันที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๐๓

กฎ ก.พ.

ฉบับที่ ๖๒๗ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. ๒๔๙๗

ว่าด้วยการเทียบตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ในกรมประชาสงเคราะห์

อาศัยตามความในมาตรา ๑๑ (๔) และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๙๗ ก.พ. ออกกฎ ก.พ. ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.พ. นี้ให้ใช้บังคับแก่กรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๒ ให้ยกเลิก ก.พ. ฉบับที่ ๔๘๒ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๙๗

ข้อ ๓ ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้กำหนดเทียบกับตำแหน่งข้าราชการพลเรือน และให้กำหนดตำแหน่งซึ่งเป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชาส่วนราชการดังต่อไปนี้

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	เทียบกับตำแหน่ง	เป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชา
ครูพลศึกษาจัตวา	เสมียนพนักงาน	
พ่อบ้านจัตวา	,,	
แม่บ้านจัตวา	,,	
ครูพลศึกษาตรี	ประจำแผนก	
นักจิตวิทยาตรี	,,	
นักกายภาพบำบัดตรี	,,	
บุคลากรตรี	,,	
ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ตรี	,,	
ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานแรกรับตรี	,,	
ผู้ช่วยผู้ปกครองนิคมตรี	,,	
ผู้ช่วยประชาสงเคราะห์จังหวัดตรี	,,	
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ตรี	,,	
ผู้ปกครองนิคมสตรี	,,	นิคมสร้างตนเองในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนก

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น	เทียบกับตำแหน่ง	เป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชา
พนักงานงบประมาณตรี	ประจำแผนก	
พนักงานประชาสงเคราะห์ตรี	,,	
นักกายภาพบำบัดโท	หัวหน้าแผนก	
นักจิตวิทยาโท	,,	
ประชาสงเคราะห์จังหวัดโท	,,	ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดในฐานะหัวหน้าแผนก
ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานสงเคราะห์โท	หัวหน้าแผนก	
ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานแรกรับโท	,,	
ผู้ช่วยผู้ปกครองนิคมโท	,,	
ผู้ช่วยประชาสงเคราะห์จังหวัดโท	,,	
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ชั้นโท	,,	
ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์โท	,,	สถานสงเคราะห์ในฐานะหัวหน้าแผนก
ผู้ปกครองสถานแรกรับโท	,,	สถานแรกรับในฐานะหัวหน้าแผนก
ผู้ปกครองโรงเรียนโท	หัวหน้าแผนก	โรงเรียนในฐานะหัวหน้าแผนก
ผู้ปกครองนิคมโท	,,	นิคมสร้างคนเองในฐานะหัวมน้าแผนก
พนักงานงบประมาณโท	,,	
พนักงานประชาสงเคราะห์โท	,,	
หัวหน้าศูนย์โท	,,	ศูนย์ในฐานะหัวหน้าแผนก
ผู้ตรวจการประชาสงเคราห์เอก	หัวหน้ากอง	
ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เอก	,,	สถานสงเคราะห์ในฐานะหัวหน้ากอง
ผู้ปกครองนิคมเอก	หัวหน้ากอง	นิคมสร้างคนเองในฐานะหัวกอง
พนักงานประชาสงเคราะหเอก	,,	
หัวหน้าศูนย์เอก	,,	ศูนย์ในฐานะหัวหน้ากอง

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

จอมพล ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี ประธาน ก.พ.

หมายเหตุ :— กฎนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๕๐ วันที่ ๙ มิ.ย. ๒๕๑๓

กฎ ก.จ.
ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการส่วนจังหวัด
พ.ศ. ๒๔๙๘
ว่าด้วยการบรรจุผู้ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๙ ก.จ. ออกกฎ ก.จ ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ใช้กฎ ก.จ. นี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้แก้ไขถ้อยคำและตัวเลขเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนในกฎ ก.จ. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๒) ว่าด้วยการบรรจุผู้ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพจากสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือประกาศนียบัตรวิชาวิชาชีพอื่นซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๙๘ เสียใหม่ ดังปรากฏในบัญชีท้ายกฎ ก.จ. นี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓ ผู้ซึ่งได้รับบรรจุเข้ารับราชการแล้ว ถ้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๓ ยังไม่ได้รับเงินเดือนตามที่แก้ไขในบัญชีท้ายกฎ ก.จ. นี้ ตามชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ ก.จ. อนุมัติให้ใช้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ ก็ให้ปรับให้ได้รับเงินเดือนตามนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ เป็นต้นไป ทั้งนี้ให้ปรับก่อนเลื่อนเงินเดือนตามปกติ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประธาน ก.จ.

หมายเหตุ :— กฎนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๕๑ วันที่ ๕ มิ.ย. ๒๕๑๓

บัญชีท้ายกฎ ก.จ. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๓)

กฎ ก.จ.	ข้อ	ถ้อยคำและตัวเลข	ให้แก้เป็น
กฎ ก.จ. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๐๒) ออกความในพระ–บัญญัติระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๔๙๙	๓ (๕)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๑ ขั้น ๖๓๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๖๕๐ บาท"
		"ชั้นจัตวา อันดับ ๑ ขั้น ๖๐๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๒๐ บาท"
	๓ (๖)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๒๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๕๐ บาท"
		"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๕๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๙๐ บาท"
	๓ (๗)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๒๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๕๐ บาท"
	๓ (๘)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๕๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๘๐๐ บาท"
		"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๘๐๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๓ ขั้น ๘๕๐ บาท"
	๓ (๙)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๕๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๘๐๐ บาท"
		"ชั้นจัตวา อันดับ ๒ ขั้น ๗๙๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๓ ขั้น ๘๕๐ บาท"
	๓ (๑๐)	"ชั้นจัตวา อันดับ ๓ ขั้น ๘๕๐ บาท"	"ชั้นจัตวา อันดับ ๓ ขั้น ๙๐๐ บาท"
	๓ (๑๑)	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๘๕๐ บาท"	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๙๐๐ บาท"
	๓ (๑๒)	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๙๕๐ บาท"	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๑๐๐๐ บาท"
	๓ (๑๓)	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๙๕๐ บาท"	"ชั้นตรี อันดับ ๑ ขั้น ๑๐๐๐ บาท"

ปัญหากฎหมาย ปัญหาคลัง

ปัญหากฎหมาย

ผู้ตอบ.
เสริมสุข โกวิทวานิช
นิติกรเอก กองระเบียบข้าราชการ
สิทธิชัย เสือวรรณศรี
นิติกรโท กองระเบียบข้าราชการ

ชนะ อินสว่าง
ผู้ช่วยหัวหน้ากอง กองวินัยและเรื่องราว
ชัยณรงค์ ละออนวล
หัวหน้าแผนกการเจ้าหน้าที่ สำนักงานเลขานุการกรม

สำนักงาน ก.พ.

ตอบสมาชิกเลขที่ ๗๒/๒๕๑๒
ตอบสมาชิกจังหวัดพระนคร

ถาม ส่วนราชการแห่งหนึ่งได้รับอนุมัติส่วนให้บรรจุบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งเสมียนพนักงานจากผู้สำเร็จประโยคมัธยมตอนปลายสายอาชีพ แผนกพณิชยการ แผนกเลขานุการ หรือแผนกภาษาต่างประเทศ

กรณีเช่นนี้ ถ้าส่วนราชการนั้นจะประกาศรับสมัครจากผู้สำเร็จแผนกพาณิชยการเพียงอย่างเดียวเพราะถือว่าไม่เป็นการผิดเงื่อนไข เพียงแต่ไม่ครบเงื่อนไขตามที่ ก.พ. กำหนดเท่านั้นจะได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ตอบ ตามที่ ก.พ. ได้อนุมัติให้ส่วนราชการใดบรรจุผู้ได้รับประกาศนียบัตรประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูงหรือประกาศนียบัตรประโยคมัธยมตอนปลายสายอาชีพ แผนกพณิชยการ แผนกเลขานุการหรือแผนกภาษาต่างประเทศ ในตำแหน่งเสมียนพนักงานนั้น เพราะว่า ก.พ. ได้พิจารณาแล้วว่า วุฒิทั้ง ๓ แผนกดังกล่าวนั้นตรงกับลักษณะงาน หรือหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งเสมียนพนักงาน ฉะนั้นโดยหลักการของ ก.พ. จึงควรที่ส่วนราชการนั้นจะได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีวุฒิทั้ง ๓ แผนก เข้ามาแข่งขันเพื่อที่

จะคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถจริง ๆ เข้ารับราชการ มิใช่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีวุฒิบางส่วนภายในเงื่อนไขที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งไม่ถูกต้อง

ดังนั้น ตามข้อหารือ ส่วนราชการนั้น ๆ จึงมิอาจทำได้ เพราะถือว่าไม่ปฏิบัติตามมติ ก.พ. โดยเคร่งครัด

ตอบสมาชิกจังหวัดราชบุรี

กรมหนึ่งเปิดสอบแข่งขันชั้นตรีเป็นบางกอง โดยตั้งวิชาเฉพาะตำแหน่งของแต่ละกองขึ้น

ถาม (๑) นาย ก. สังกัดอยู่กอง ข. (กรมเดียวกัน) ไปสอบแข่งขันในกอง ค. ได้ที่ ๓ และอยู่ในระหว่างรอการบรรจุ ครั้นอยู่ต่อมากอง ข. ตำแหน่งชั้นตรีว่างลง จะบรรจุนาย ก. ในฐานะผู้สอบแข่งขันได้ในตำแหน่งที่ว่างลงนั้น จะได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใด ถ้าได้จะดำเนินการอย่างไร

ตอบ ก.พ. ได้มีมติตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นว. ๒๑/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๙๘ ข้อ ๓ ว่า "ถ้าสอบได้กองใด ก็ต้องบรรจุกองนั้น จะสับเปลี่ยนไปกองที่ไม่ได้สอบหรือสอบไม่ได้หาได้ไม่" ทั้งนี้ เพราะการที่แต่ละกองได้กำหนดวิชาเฉพาะตำแหน่งไว้ ก็เพื่อที่จะเลือกหาตัวบุคคลที่มีความรู้วิชาพิเศษเฉพาะตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี เข้าบรรจุในตำแหน่งที่ว่างในกองนั้น ๆ

ถาม (๒) ผลจากการสอบแข่งขันนั้นเอง เมื่อทางกรมได้บรรจุผู้ที่สอบได้ที่ ๑ ไปแล้ว เมื่อครบ ๖ เดือนหลังจากการทดลองปฏิบัติราชการและแต่งตั้งเป็นสามัญแล้วก็ย้ายออกไป ทำการบรรจุคนที่สอบได้ถัดไป ทำเช่นนี้จนกว่าจะหมดเวลา ๒ ปีของการขึ้นบัญชี จะกระทำได้เพียงใดหรือไม่

ตอบ ทำได้ครับ

ตอบสมาชิกวารสารคนหนึ่ง

ผมมีปัญหาที่จะขอเรียนถาม ดังนี้

ถาม นาย ก. รับราชการแผนกสรรพสามิตมาเป็นเวลาหลายปี ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๓ ได้รับคำสั่งให้ย้ายเข้ากรม เมื่อบัญชีขอถือจ่ายเงินเดือนตกมาในเดือนนี้ ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนได้แก่ ผู้บังคับบัญชาเดิม คือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือต้องให้อธิบดีกรมสรรพสามิตเป็นผู้สั่งเลื่อน ขอได้โปรดชี้แจงในวารสารข้าราชการด้วย ผมอ่านกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๒๗๙ พ.ศ. (๒๕๐๔) ข้อ ๕ แล้วก็ไม่กระจ่าง แต่ผมเข้าใจว่าผู้บังคับบัญชาเดิมคือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้สั่งเลื่อนเงินเดือนนาย ก. ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ ได้

ตอบ ผู้ตอบมีความเห็นส่วนตัวว่า ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนนาย ก. คืออธิบดีกรมสรรพสามิต เพราะในวันสั่งเลื่อนเงินเดือน นาย ก. ขาดจากการบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว

อนึ่ง ผู้ตอบไม่ทราบว่าท่านเข้าใจข้อ ๕ ของกฎ ก. พ.ฉบับที่ ๒๗๙ (พ.ศ. ๒๕๐๔) เพียงใด ถ้ามีปัญหาข้อข้องใจโปรดถามไปอีกนะครับ

ตอบสมาชิกจังหวัดตรัง

ส่วนราชการหนึ่งได้รับอนุมัติจาก ก.พ. ให้เป็นส่วนราชการที่ใช้บรรจุผู้ได้รับประกาศนียบัตรหรือวิชาชีพดังนี้

ตำแหน่งบรรณารักษ์ตรี

คนที่ ๑ ปริญญาทางบรรณารักษ์ศาสตร์

คนที่ ๒ ปริญญาทางอักษรศาสตร์ (สาขาบรรณารักษ์)

ถาม ส่วนราชการนั้นจะขอเปลี่ยนแปลง (ขยาย) เงื่อนไขการบรรจุตำแหน่งบรรณารักษ์คนที่สอง โดยเพิ่มปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิต (บรรณารักษ์) โดยที่ตำแหน่งดังกล่าวยังมีผู้ครองอยู่ จะกระทำได้หรือไม่ เพียงใด

ตอบ ตำแหน่งบรรณารักษ์ที่ ก.พ. อนุมัติให้บรรจุจากผู้ได้รับปริญญาทางบรรณารักษ์ศาสตร์ หรือปริญญาทางอักษรศาสตร์ (สาขาบรรณรักษ์) ในส่วนราชการใด การที่จะขอเพิ่มเติม "หรือปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิต (บรรณารักษ์)" เมื่อส่วนราชการนั้น ๆ มีเหตุผลและความจำเป็น ก็อาจขออนุมัติ ก.พ. เพื่อเพิ่มเงื่อนไขการบรรจุได้ และเมื่อปรากฏว่า วุฒิที่ขอเพิ่มนั้น มีรายละเอียดการศึกษาใกล้เคียงหรือเท่ากับวุฒิที่ ก.พ. อนุมัติไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว ก.พ. ก็จะอนุมัติตามที่ขอไปได้

สำหรับตำแหน่งที่ขอเพิ่มเงื่อนไขการบรรจุในกรณีที่มีตัวบุคคลครองอยู่ จะกระทำได้เพียงใดนั้น โดยหลักแล้ว ควรจะเป็นตำแหน่งที่ว่าง ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อ ก.พ. อนุมัติให้มีตำแหน่งใดในส่วนราชการใด เมื่อบรรจุผู้มีวุฒิสาขาใดแล้วเมื่อตำแหน่งดังกล่าวมีบุคคลครองอยู่แล้ว ก็สมประโยชน์ของส่วนราชการนั้นแล้ว แต่ถ้าว่างลงและไม่อาจหาบุคคลผู้มีวุฒิตรงตามที่ ก.พ. อนุมัติ ส่วนราชการนั้นก็อาจขออนุมัติ ก.พ. เพิ่มได้โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็น เช่น อาจจะเพิ่มเป็นวุฒิอื่นซึ่งมีแนวการศึกษาใกล้เคียงกัน หรือชื่อวุฒิได้เปลี่ยนใหม่ตามแผนการศึกษาเป็นต้น

ปัญหาลัง

ผู้ตอบ

วิเชียร ไม้เรียง	รองอธิบดี	สนิท เกษะศิริ	เลขานุการกรม
เฉลิมชัย วสินนท์	นิติกรพิเศษ	ประภัสร์ พุทธรังษี	หัวหน้าแผนกการเจ้าหน้าที่
แสงอาทิตย์ บุนนาค	หัวหน้าแผนก ๑		
กองบำเหน็จบำนาญ			

กรมบัญชีกลาง

ตอบสมาชิกเมืองคง

นาย ก. เป็นคนงานของสุขาภิบาล ทำหน้าที่เก็บกวาดขยะมูลฝอยมาตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบัน ในเดือนเมษายนนี้ ทางสุขาภิบาลได้ค้นทะเบียนบ้านนาย ก. เมื่อต้องการทราบวัน เดือน ปีเกิด ปรากฏว่านาย ก. เกิดปี พ.ศ. ๒๔๕๒ (ไม่ปรากฏ วัน เดือน) ซึ่งอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ในปี ๒๕๑๒ แต่สุขาภิบาลมิได้มีคำสั่งเลิกจ้างนาย ก. แต่อย่างใด จึงมีปัญหาจะเรียนถามดังนี้

ถาม (๑) สุขาภิบาลจะต้องทำคำสั่งเลิกจ้างนาย ก. ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ (สั่งเลิกย้อนหลัง) ส่วนค่าจ้างนั้น ให้จ่ายจนถึงวันรับทราบคำสั่งให้ออก (ถึงเมษายน ๒๕๑๓) เพราะมิใช่ความผิดของลูกจ้าง

ตอบ ต้องเลิกจ้างตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๒ ส่วนเวลาทำงานที่ได้ทำล่วงเลยมานั้น ต้องจ่ายให้แต่จ่ายเป็นเงินตอบแทนค่าแรงที่ได้ปฏิบัติงาน

ถาม (๒) การคำนวนเวลาเพื่อขอรับบำเหน็จลูกจ้างให้คำนวนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๒ หรือคิดเพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๒ หรือคิดให้จนถึงวันที่ได้รับทราบคำสั่งเลิกจ้าง

ตอบ เวลาคำนวนบำเหน็จนั้นได้เพียงถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๑๒ ครับ

ถาม (๓) ในปีงบประมาณ ๒๕๑๒ นาย ก. ได้รับค่าจ้างเดือนละ ๕๐๐ บาท และในปี ๒๕๑๓— ได้รับค่าจ้างเดือนละ ๕๒๐ บาท หากคำนวนบำเหน็จถึงสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๑๒ คิดค่าจ้างเดือนละ ๕๐๐ บาท แต่ถ้าคำนวนถึงวันรับทราบคำสั่ง (ตามคำถามข้อ ๒) คิดเดือนละ ๕๐๐ บาท

ตอบ ค่าจ้างเดือนสุดท้ายสำหรับคำณวนบำเหน็จต้องคิดจากยอด ๔๐๐ บาท

ตอบสมาชิกเลขที่ ๓๑๓๗

ด้วยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐรายวัน ฉบับวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๑๓ ลงข่าวว่า "ให้ลูกข้าราชการเรียนนอกเวลาเบิกจ่ายเงินได้ตามระเบียบ" ความว่า อนุมัติให้บุตรข้าราชการที่เข้าเรียน ป.กศ. และ ป.กศ. สูงในสถานศึกษาของทางราชการที่จัดสอนนอกเวลาสำหรับบุคคลภายนอกเบิกจ่ายเงินค่าบำรุงตามระเบียบการช่วยเหลือได้

ทั้งนี้ จากรายงานข่าวของกระทรวงศึกษาธิการแจ้งว่า มีข้าราชการชั้นผู้น้อยจำนวนมากยังข้องใจเกี่ยวกับระเบียบการช่วยเหลือข้าราชการที่มีรายได้น้อยว่า ถ้าบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาของทางราชการที่จัดนอกเวลาสำหรับบุคคลภายนอก จะทำการเบิกจ่ายเงินค่าบำรุงตามระเบียบการช่วยเหลือได้หรือไม่ เพราะกระทรวงศึกษา ฯ เองก็ยังไม่แน่ใจเช่นเดียวกัน

ดังนั้น นายกมล ประสิทธิสา รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีหนังสือถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีหนังสือถึงปลัดกระทรวงการคลังระบุว่า ให้บุตรข้าราชการที่เข้าเรียนในโรงเรียนประเภทนี้เบิกจ่ายเงินได้ เพราะไม่มีระเบียบข้อใดระบุไว้ชัดแจ้งว่า ผู้ที่เรียนในโรงเรียนประเภทนี้จะขอเบิกจ่ายช่วยเหลือไม่ได้ ประกอบกับสถานศึกษาก็อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ และเงินค่าบำรุงก็เป็นเงินบำรุงโรงเรียน โรงเรียนรัฐบาลเรียกเก็บตามที่กำหนดไว้ถูกต้องตามระเบียบการช่วยเหลือ" นั้น

ผมสงสัยว่า บุตรของข้าราชการที่เข้าเรียน ป กศ อยู่ที่วิทยาลัยครูพระนคร (บุคคลภายนอก) จะนำใบเสร็จรับเงินบำรุงการศึกษาตามรายการในใบเสร็จนี้ไปเบิกจากคลังได้หรือไม่ คือ

รายการในใบเสร็จต่อนล่าง

เงินการศึกษาบุคคลภายนอก

(๑) ค่าเรียนค่าสอบ ๑๘ หน่วยกิต ๔๕๐ บาท

(๒) ค่าบำรุงห้องสมุด ๓๐ บาท

(๓) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ๑๐ บาท

(๔) ค่าลงทะเบียน บาท

รวมเงิน ๔๙๐ บาท

อนึ่ง ผมคิดว่า ตามข่าวในหนังสือพิมพ์รายการ (๑) ค่าเรียนค่าสอบ ๑๘ หน่วยกิต เงิน ๔๕๐ บาท น่าจะเบิกได้มิฉะนั้นคงไม่มีข้าราชการชั้นผู้น้อยร้องเรียนไปยังกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนรายการอื่นเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย คงไม่มีผู้ใดติดใจสงสัย

ตอบ ถ้ารายการ (๑) เขียนว่า ค่าเรียนค่าสอบ ๑๘ หน่วยคิดเงิน ๔๕๐ บาท เช่นนี้คงเบิกไม่ได้ โรงเรียนต่าง ๆ จึงออกใบเสร็จว่า เป็นเงินบำรุงโรงเรียน (เพราะเขานิยมเล่นคำกัน) ดูแต่โรงเรียนรัฐบาล นักเรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

ตอบสมาชิกจังหวัดพระนคร

ผมขอถามปัญหาเกี่ยวกับการเบิกเงินช่วยเหลือบุตรซึ่งเรียนอยู่ชั้นอุดมศึกษา ปัญหามีอยู่ว่า ผมเป็นข้าราชการได้รับเงินเดือน เดือนละ ๑,๒๐๐ บาท มีบุตรอยู่ ๓ คน คนหนึ่งได้เข้าอยู่วิทยาลัยกรุงเทพ ฯ อีกคนอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังเป็นผู้เยาว์ทั้ง ๒ คน ผมต้องชำระเงินค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้แก่ทางโรงเรียน จึงทำให้ผมมีความข้องใจเกี่ยวกับการที่จะขอเบิกเงินค่าช่วยเหลือการศึกษาของบุตรต่อทางราชการ และผมก็ต้องรับภาระบุตรชั้นต่ำ ๆ อยู่อีกหลายคน ภรรยาของผมไม่ได้เป็นข้าราชการ จึงขอถามว่า

ถาม (๑) บุตรคนที่เรียนที่วิทยาลัยกรุงเทพ ฯ จะมีสิทธิเบิกค่าเล่าเรียนค่าบำรุง ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ได้หรือไม่

(๒) บุตรคนที่เรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะมีสิทธิเบิกค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ได้เพียงใด หรือไม่

ตอบ ทั้งสองข้อที่ถามมานี้เบิกไม่ได้ครับ เพราะไม่ใช่โรงเรียนตามระเบียบเงินช่วยเหลือ ฯ

ตอบสมาชิกจังหวัดพัทลุง

ถาม ตามระเบียบการรักษาเงินคงคลัง ณ ที่ทำการคลังจังหวัด พ.ศ. ๒๕๐๖ หมวด ๔ ข้อ ๓๖ ได้กำหนดให้สรรพากรจังหวัด คลังจังหวัดผู้ช่วยคลังจังหวัดรวม ๓ คน เป็นกรรมการคลังใน มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับจ่าย ตรวจนับเงินเข้า–ออก ซึ่งกรรมการทั้ง ๓ คน ต้องมาร่วมประชุมกันตรวจสอบ และนำเงินเข้าเก็บคลังใน ในการที่กรรมการทั้ง ๓ คนต้องมาประชุมร่วมกัน ทำการตรวจนับเงินและนำเงิน

เก็บดังกล่าวแล้วนั้น ถือได้ว่าเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างอื่น ตามนัยมาตรา ๕ ลักษณะ ๒ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๐๔ และคณะกรรมการคลังในก็เป็นคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งโดยเจ้ากระทรวง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว และโดยเฉพาะสำหรับสรรพากรจังหวัด ซึ่งไม่ได้รับเงินเดือนหรือเงินเพิ่มพิเศษอย่างอื่นในหน้าที่กรรมการโดยเฉพาะแต่อย่างใด น่าจะมีสิทธิเบิกเบี้ยประชุมกรรมการตามนัยพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวแล้วได้ เพราะเมื่อตรวจดูพระราชกฤษฎีกาข้ออื่น ๆ แล้ว ก็ไม่มีข้อห้ามไว้อย่างใด

ตอบ กรรมการคลังในไม่ใช่กรรมการตามนัยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับเบี้ยประชุม (โปรดดูคำนิยาม "กรรมการ" ในมตรา ๔)

ตอบสมาชิกจังหวัดตาก

ถาม (๑) เกิดวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๔๕๘ จะปลดเกษียณวันที่เท่าไร เข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ ๕ กันยายน ๒๔๗๙

ตอบ ปลดเกษียณ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๙

ถาม (๒) ถ้าเงินเดือนเดือนสุดท้าย ๕,๐๐๐ บาท ถ้าจะรับบำเหน็จจะได้เท่าไร บำนาญเดือนละเท่าไร มีเวลาราชการกี่ปี

ตอบ มีเวลาราชการประมาณ ๔๘ ปี

บำเหน็จ ๒๔๐,๐๐๐ บาท

บำนาญเดือนละ ๔,๘๐๐ บาท

ภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรสอบรวมชั้นจัตวา-ชั้นตรี

พลสิทธิ์ หนูชูชัย

VOCABULARY TEST

การทดสอบความหมายของคำ : มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าผู้ใช้ภาษาหรือผู้สอบเข้าใจว่าความหมายของคำถูกต้องเพียงใด อันที่จริงการเขียนคำมาโดด ๆ คำเดียว แล้วให้บอกความหมายของคำนั้นค่อนข้างจะเป็นเรื่องยาก เพราะคำบางคำมีความหมายมากมายหลายอย่างแตกต่างออกไปตามสภาพการณ์ (situation) ที่ใช้ ตัวอย่างเช่นคำ

mean : What does it mean ?

มันหมายความ ว่าอะไร (mean เป็น verb)

: I would say that I don't like her because she is very mean.

ฉันขอพูดว่าฉันไม่ชอบเขาหรอก เพราะว่าเขาเป็นคน หน้าไม่รับแขก (หน้าบอกบุญไม่รับ) (mean เป็น adjective)

: Practice should be the best mean to improve your English.

การฝึกฝนควรเป็น วิธี ที่ดีที่สุดที่จะทำให้ภาษาอังกฤษของคุณดีขึ้น (mean เป็น noun)

เป็นต้น

ฉะนั้นการทดสอบความหมายของคำ จึงต้องพยายามจัดในรูปที่วางคำอยู่กับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด จะอยู่โดด ๆ ก็เฉพาะคำที่ให้หาความหมายคล้ายคลึงที่เรียกกันว่า Synonym หรือที่ให้หาความหมายตรงข้าม Antonym เท่านั้น

แบบและตัวอย่างของการทดสอบความหมายของคำ อาจจัดเป็นประเภทได้ดังนี้

1. Words in Sentences (คำ–ในประโยค)

แบบทดสอบลักษณะนี้ จะกำหนดประโยคให้มา แต่เว้นคำบางคำไว้เพื่อให้เลือกคำไปเติมให้ได้ความถูกต้องและสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น :

Example 1. Boys and men are ———— , but girls and women are not.

A. adults B. humans

C. males D. fellows

"เด็กผู้ชาย และผู้ชาย (ผู้ใหญ่) เป็น———— แต่เด็กผู้หญิง และผู้หญิง (ผู้ใหญ่) นั้นไม่ใช่"

A = ผู้ใหญ่ B = มนุษย์ C = เพศชาย D = สหาย

(คำที่ถูกเมื่อไปเติมแล้วได้ความสมบูรณ์ก็คือ ข้อ C.)

Example 2. Our car dors 100 kilometers ———— hour.

A. by B. for

C. up D. per

"รถของเขาวิ่งได้ 100 กิโลเมตร ———— ชั่วโมง"

คำตอบที่ถูกคือ D (per = ต่อ)

2. Words with Pictures (คำ–บรรยายภาพ)

แบบทดสอบลักษณะนี้ จะมีรูปภาพและประโยคให้มา แต่เว้นคำที่ทำให้ประโยคนั้นได้ความดังภาพ ตัวอย่างเช่น

Example 1.

This lady is washing her hands in a ————.

A. basin B. basis

C. back D. washer

จากรูป สุภาพสตรีกำลังล้างมือใน————.

A = อ่างล้างมือ B = รากฐาน

C = ข้างหลัง D = เครื่องล้าง

คำตอบก็คงเป็น A จึงจะได้ความสมบูรณ์ดังภาพ

Example 2.

This man is shooting ———— at a deer.

A. an arrow B. a bow

C. a spear D. a feather

"ชายผู้นี้กำลังยิง ———— ไปที่กวางตัวหนึ่ง"

A = ลูกธนู B = คันธนู

C = หอก D = ขนนก

(คำตอบคือข้อ A)

3. **Definitions** (คำจำกัดความ)

แบบทดสอบลักษณะนี้ จะให้กลุ่มคำที่มีความหมายเหมือนคำศัพท์สี่คำที่ผู้สอบต้องเลือกเอาคำใดคำหนึ่ง เช่น

Example 1.

empty space : A. gap B. hole

C. opening D. zero

(empty space คือที่ว่างหรือช่องว่าง มีความหมายตรงกับคำ "gap" ข้อ A (ส่วน hole = รู openring = การเปิด และ zero = เลขศูนย์)

Example 2.

make smaller or less :

A. grow B. lesson

C. reduce D. shortly

(make smaller or less = ทำให้เล็กลง ฉะนั้น

ข้อ C. reduce จึงเป็นข้อถูกเพราะมีความว่าทำให้เล็กลง = make smaller or less)

grow = เจริญขึ้น lesson = บทเรียน และ shortly = อย่างสั้น

4. **Synonyms** (คำที่มีความหมายคล้ายคลึง)

แบบทดสอบลักษณะนี้ คล้ายคลึงกับแบบ Definiftion จะต่างก็เพียงเป็นการให้คำเดียวๆ มาหนึ่งคำ แล้วให้เลือกคำใดคำหนึ่งจากสี่คำที่มีความหมายคล้ายคลึง (similar) กัน เช่น

Example 1.

Aim : A. I am B. like

C. purpose D. shoot

ข้อถูกคือ C. aim มีความคล้าย purpose (วัตถุประสงค์)

Example 2.

Independent : A. colonial B. free

C. freedom D. rule

ข้อ B ถูก เพราะ independent (เป็น adjective) มีความว่า "เป็นอิสระ" เหมือนกับ free (เป็น adjective) แต่ freedom นั้นเป็น noun (ความเป็นอิสระ)

ฉะนั้นการทำแบบทดสอบ Synonym ต้องไม่ลืมว่า เลือกคำที่มีความหมายคล้ายคลึงอย่างเดียวไม่พอคำนั้นต้องมีหน้าที่ (function) เหมือนกันด้วย เช่น

noun กับ noun หรือ verb กับ verb เป็นต้น

5. **Antonyms หรือ Opposites** (คำที่มีความหมายตรงกันข้าม) แบบทดสอบลักษณะนี้เหมือนกับแบบที่สี่ทุกอย่างแต่ให้เลือกคำที่มีความหมายตรงกันข้ามเท่านั้นเช่น :

Example 1.

False : A. bad B. honesty

C. invention D. real

(false เป็น adjective มีความว่า "ผิดหรือไม่จริง" คำตอบก็ควรเป็นข้อ D. real จริง เป็น adjective เหมือนกัน) bad = เลว honesty = ความสัตย์ซื่อ invention = การประดิษฐ์

Example 2.

Poverty : A. clever B. money

C. purse D. wealth

(poverty เป็น noun = ความยากจนตรงข้ามกับ wealth เป็น noun = ความมั่งคั่ง)

clever = ฉลาด money = เงิน purse = กระเป๋าใส่เงิน

6. **Idiom Test หรือ Two _ Word Verbs Test**

ขอให้ทำความเข้าใจและสังเกตสิ่งที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ก่อน แล้วจึงจะเข้าใจว่าหัวข้อนี้หมายความว่าอย่างไร

Verb + Preposition

turn + on = open หรือ begin

ปกติ turn (หมุน) แต่ turn on (เปิด) เช่น

– Turn on the light (radio etcl) for me please !

เปิดไฟ (วิทยุ.....) ให้ผมหน่อยนะครับ

Verb + Novn

turn + oolor = change color (เปลี่ยนสี) หรือ become pale (สีซีด)

– Each time we mentioned Preeda's name, Suparp changed color.

สุภาพหน้าเปลี่ยนสีทุกครั้งที่เราเอ่ยชื่อปรีดา

Verb – Adverb

trru + baclk = return (กลับมา) หรือ in the contrary direction (ไปทางตรงกันข้าม)

We drove to their house but they were not in, we have to turn back เราขับรถไปหาเขาถึงบ้านแต่เขาไม่อยู่กันเลยต้องกลับ

พึงสังเกตได้ว่า เมื่อนำ Preposition หรือ Noun หรือ Adverb ก็ดี ตามหลัง Verb แล้ว คำนั้น มีความหายแปรเปลี่ยนไป และความหมายต่างจากความหมายเดิมของคำนั้น ๆ นิยมหรือเรียกคำรวมลักษณะนี้ว่า สำนวน(Idiom หรือ Two–Word Verb) ก็ได้

Example 1.

To review a lesson is to go————————it.

A. into B. on

C. over D. with

นั้นก็คือต้องหาว่าคำใดของ

to go | into / on / over / with | มีความหมายเหมือน to review a lesson.

to go into = to discuss (ปรึกษา) หรือ to consider (พิจารณา) เช่น

– Why don't go into that matter now ?
(ทำไมไม่พูดถึง (พิจารณา) เรื่องนั้นเดี๋ยวนี้เล่า)

to go on = to continue (ดำเนินต่อไป)

– He went on talking as though nothing had happened.
(เขาคงพูดต่อไปเรื่อย ๆ ราวกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น)

นอกจากนั้น to go on = to proceed (กระทำต่อไป) และ to approach (เข้าไปใกล้) เช่น

—The child says that she is six, going on seven. (เด็กบอกว่าตัวเธอเองนั้นอายุ 6 ขวบ กำลังย่างเข้า 7 ขวบ)

– **to go over** : มีความหมายว่า... "to examine or check over" (ตรวจสอบ) เช่น

– I want to go over the contract carefully with my lawyer before I sign it.
ฉันต้องการตรวจสอบ (ดูให้แน่และถูกต้อง) สัญญาอย่างระมัดระวังก่อนจะเซ็นต์ลงไป

อีกความหมายของ to go over คือ "to repeat, to restudy" ซึ่งตรงกับความหมายที่ให้มาในตัวอย่างนี้ คือ to review a lesson

ฉะนั้นข้อถูก คือ C.

– **to go with :** มีความหมายว่า..... "to match" (สีสรรเข้ากันหรือไปกันได้) เช่น

– I want to buy a new tie to go with this gray suit.

ฉันต้องการซื้อเนคไทอันใหม่ที่สีสรรไปกันได้ดีกับชุดสีเทาชุดนี้

อีกความหมาย ..... "go out in the company of" (เป็นคู่ควงของ) เช่นประโยค

– He went with Lucy Brown for a year, but now they say he is going with someone else.

เขาควงคู่อยู่กับลูซี่บราวน์ราว ๑ ปี แต่เดี๋ยวนี้ใครต่อใครพูดกันว่า เขากำลังควงคู่กับคู่ควงคนใหม่

Example 2.

To **give up** is to ————.

A. praise B. enJoy

C. surrender D. arrive late

"to give up" มีความหมายหลายอย่างเช่น

– to sursender (ยอมแพ้)

The fort was **given up** to the enemy.

ป้อมทหารยอมแพ้ต่อข้าศึก

– to devote (อุทิศหรือยกให้)

The kind man gave up his seat to the old woman.

ชายใจดีสละที่นั่งให้แก่หญิงชรา

– to stop (หยุดหรือเลิกการกระทำ)

you should give up drinking and smoking.

คุณควรเลิกดื่มเลิกสูบบุหรี่เสียที

The doctors have given him up.

หมอเลิกความพยายาม (ที่จะดูแลรักษาเขาต่อไป)

ฉะนั้นข้อที่ถูกคือ C. (ส่วน praise=สรรเสริญ enjoy=เพลิดเพลิน arrive late=มาสาย)

ผู้เขียนได้กล่าวถึง Vocabulary Test ทุกลักษณะพร้อมตัวอย่างแล้ว แบบทดสอบและวิธีการทำตอบในแต่ละลักษณะจะได้กล่าวละเอียดในฉบับต่อ ๆ ไป

การสัมมนาพัฒนานักบริหารรุ่นที่ 26 ณ โรงแรมสุริวงศ์ จังหวัดเชียงใหม่ 9–20 ธันวาคม 2512

การแก้ปัญหาโดยวิธีซินดิเกต

ในการสัมมนาพัฒนานักบริหาร รุ่นที่ ๒๖ ซึ่งได้จัดให้มีขึ้น ณ โรงแรมสุริวงศ์จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคมจนถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคมศกนี้ ได้หยิบยกปัญหาทั่ว ๆ ไปในการบริหารงานราชการขึ้นพิจารณาและหาทางแก้ไข ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ก็มีดังต่อไปนี้

ปัญหาที่ ๑ เรื่องการปรับปรุงภาวะจูงใจในการรับราชการ

ปัญหาที่ ๒ เรื่องทำอย่างไรรัฐบาลจึงหารายได้เพิ่มขึ้นและมีรายจ่ายน้อยลง

ปัญหาที่ ๓ เรื่องการผลิตคนให้พอและตรงกับความต้องการของประเทศ

ปัญหาที่ ๔ เรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ

ปัญหาที่ ๕ เรื่องการจัดสาธารณูปโภคให้ทันกับความต้องการ

ปัญหาที่ ๖ เรื่องทำอย่างไรจึงจะทำให้ส่วนราชการใช้ทรัพยากรได้อย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ

ในการสัมมนา ฯ ครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพและลักษณะของปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วพร้อมทั้งรวบรวมถึงมูลเหตุของปัญหาพร้อมทั้งเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาไว้โดยชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัญหาที่ ๑ เรื่อง "การปรับปรุงภาวะจูงใจในการรับราชการ"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

งานของรัฐบาลเป็นงานใหญ่กว้างขวาง มีทั้งการบริหารส่วนกลางและการบริหารส่วนท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกล ระบบทางราชการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็มีอยู่หลายระบบที่เก่าล้าสมัย ไม่ทันต่อสภาพการณ์ของ

ประเทศที่กำลังพัฒนา ระบบราชการบางระบบยังไม่เหมาะสมเพียงพอ ดังเช่นระบบจูงใจของการเป็นข้าราชการ กล่าวคือในสภาพปัจจุบันทางราชการขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาอาชีพบางอย่าง ขาดเจ้าหน้าที่เทคนิคที่จะช่วยให้การบริหารราชการดำเนินไปด้วยดี และเหมาะสมกับนโยบายของทางรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจและสังคม ตำแหน่งงานบางตำแหน่งทางราชการประกาศรับสมัครบุคคลเข้าทำงานแล้ว ไม่มีบุคคลเข้ารับสมัคร หรือมีผู้เข้ารับสมัครจำนวนน้อยไม่พอแก่ความต้องการของทางราชการ และโดยเฉพาะข้าราชการฝ่ายวิชาการที่มีความรู้ความสามารถดีไม่นิยมที่จะรับราชการต่อไป กลับออกไปทำงานตามองค์การ บริษัทเอกชน และทำงานในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้น่าจะเป็นเพราะระบบราชการของรัฐบาลขาดความจูงใจที่จะให้ข้าราชการมีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะรับราชการอยู่ต่อไป

๒. มูลเหตุของปัญหา

๒.๑ ระดับรายได้ของข้าราชการมีระดับต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพ เงินที่ได้รับไม่พอใช้

๒.๒ อัตราเงินเดือนของทางราชการ บางตำแหน่งที่ใช้วิชาการต่ำกว่าอัตราเงินเดือนขององค์การและบริษัทมาก

๒.๓ ระบบการเลื่อนชั้นเงินเดือนข้าราชการระหว่างขั้นต่อขั้นน้อยเกินไป จำนวนขั้นมากเกินไป การพิจารณาเลื่อนอันดับไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด และระเบียบการเกิดความท้อถอย

๒.๔ การกำหนดเงินเพิ่มค่าวิชา ไม่เป็นไปตามสภาพความต้องการของหน่วยราชการ เป็นเหตุให้ขาดแคลนนักวิชาการ

๒.๕ การกำหนดเงินเพิ่มเบี้ยเลี้ยงกันดารยังได้เงินน้อยไป และการกำหนดท้องที่ยังไม่เหมาะสมกับสภาพตามที่เป็นจริง

๒.๖ การให้เงินค่าเช่าบ้านแก่ข้าราชการยังไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

๒.๗ ระเบียบการรับราชการและการเงินยังไม่เหมาะสม

๓. วิธีแก้ปัญหา

๓.๑ ระดับรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพ ควรแก้โดย

๓.๑.๑ ยกระดับอัตราเงินเดือนให้สูงขึ้น และเหมาะสมกับมาตรฐานการครองชีพ

๓.๑.๒ เพิ่มการช่วยเหลือข้าราชการในด้านสวัสดิการให้มากขึ้น

๓.๒ ระบบอัตราเงินเดือนต่ำกว่าบริษัทเอกชนและองค์การต่าง ๆ ควรแก้โดย

๓.๒.๑ ปรับปรุงอัตราเงินเดือนของข้าราชการให้ใกล้เคียงกับบริษัทเอกชน และองค์การต่าง ๆ ที่มีลักษณะงานและวิชาชีพคล้ายคลึงกัน

๓.๒.๒ ควรแยกอัตราเงินเดือนข้าราชการออกเสียจากพระราชบัญญัติ ข้าราชการพลเรือน เพื่อให้มีการแก้ไข ปรับปรุงให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ง่ายขึ้น

๓.๒.๓ ปรับปรุงให้มีเงินเพิ่มแก่ข้าราชการที่มีภรรยาและมีบุตร ตามอัตราที่เหมาะสม

๓.๓ ระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือนและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของ ข้าราชการ

๓.๓.๑ ปรับปรุงการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการเสียใหม่ให้มีจำนวนขั้นน้อยลง และจำนวนเงินในระหว่างขั้นมากขึ้น

๓.๓.๒ ควรดำเนินการพิจารณาบำเหน็จให้เป็นไปตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้โดยเคร่งครัด

๓.๓.๓ ควรพิจารณาปูนบำเหน็จในกรณีพิเศษประจำปี รวมทั้งการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการให้เท่าเทียมกันทุกฝ่าย ทั้งทหาร ตำรวจ พลเรือน ตุลาการ

๓.๔ การกำหนดเงินเพิ่มเติมค่าวิชา ควรแก้โดย

๓.๔.๑ ในขั้นต้น ควรปรับอัตราเงินเดือนมาตรฐานให้อยู่ในระดับเดียวกันเสียก่อน แล้วจึงกำหนดเงินเพิ่มค่าวิชาให้มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามความสำคัญของวิชาชีพทางราชการต้องการ

๓.๕ การกำหนดเงินเพิ่มเบี้ยเลี้ยงกันดาร ควรแก้โดย

๓.๔.๑ ในขั้นต้น ควรกำหนดสภาพท้องถิ่นที่กันดารให้เป็นไปตามสภาพที่เป็นจริง

๓.๔.๒ ผู้ที่ต้องไปปฏิบัติราชการในภูมิประเทศที่เสี่ยงอันตราย ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ที่ทางราชการกำหนดไว้ว่าเป็นท้องถิ่นที่กันดาร ควรได้รับเบี้ยกันดารด้วย

๓.๖ **การให้เงินค่าเช่าบ้าน** ควรแก้โดย

๓.๖.๑ ขอให้ทางราชการจัดที่พักให้แก่ข้าราชการทุกคน

๓.๖.๒ หากทางราชการไม่สามารถจัดที่พักให้ได้ ก็ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้านได้ ตามอัตราที่ทางราชการกำหนด

๓ ๖.๓ สร้างบ้านให้ข้าราชการโดยชำระเป็นเงินผ่อนส่ง

๓.๗ **ระเบียบการรับราชการและการเงินยังไม่เหมาะสม** ควรแก้โดย

๓.๑.๗ ให้ข้าราชการได้ใช้วิชาชีพให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓.๗.๒ ควรแก้ไขระเบียบการเงินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกแก่การรับราชการ เช่น การเหมาจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าที่พัก

๓.๗.๓ ค่ารับรองและค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดซึ่งเดิมเป็นอำนาจของสำนักงบประมาณ ควรให้เป็นอำนาจเจ้ากระทรวงที่จะมีอำนาจอนุมัติให้แต่ฝ่ายเดียว

ปัญหาที่ ๒ เรื่อง "ทำอย่างไรรัฐบาลจึงจะหารายได้เพิ่มขึ้น และมีรายจ่ายน้อยลง"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

ด้วยปรากฏว่า เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่รัฐบาลต้องจัดทำงบประมาณในแบบรายจ่ายมากกว่ารายได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่น่าวิตกมากก็คือ ผลต่างระหว่างรายจ่ายกับรายได้จะยิ่งสูงขึ้นทุกปี

ในปัจจุบันความต้องการงบประมาณของกระทรวงทบวงกรมมีมากขึ้น แต่ในทางพิจารณาจัดทำงบประมาณกลับถูกตัดทอนรายจ่ายไปก็มาก

เพื่อให้สมดุลย์ รัฐบาลต้องกู้เงินทั้งภายในและภายนอกประเทศให้พอแก่งบประมาณที่ขาดดุลย์อยู่ จึงเป็นปัญหาว่า ทำอย่างไรรัฐบาลจึงจะหารายได้เพิ่มขึ้น และให้มีรายจ่ายน้อยลง เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน และความมั่นคงของประเทศ

๒. มูลเหตุของปัญหา

๒.๑ การจัดระบบและการเก็บภาษีของรัฐบาลในปัจจุบันยังไม่เหมาะ และรัดกุมทำให้รัฐบาลไม่ได้รับรายได้มากเท่าที่ควร

๒.๓ รัฐบาลยังสนับสนุนการอุตสาหกรรมภายในประเทศไม่จริงจัง

๒.๔ รัฐบาลต้องใช้รายจ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาและการรักษาความปลอดภัยของประเทศมาก

๒.๕ รัฐบาลต้องมีรายจ่ายต่าง ๆ ให้กับผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก

๒.๖ การจัดซื้อวัสดุและการจ้าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ยังมิได้มีการควบคุมให้ปฏิบัติไปตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้โดยเคร่งครัดและประหยัด

๒.๗ รัฐบาลต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ซ้อนกัน และมีคนล้นงานในบางหน่วย

๒.๘ รัฐบาลลงทุนเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจบางประเภทโดยได้รับผลประโยชน์ไม่คุ้มค่า

๓. วิธีการปัญหา

๓.๑ การจัดระบบและการเก็บภาษี

๓.๑.๑ ควรเพิ่มประเภทภาษีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่นภาษีมรดกและภาษีกำไรจากที่ดินซึ่งผู้มีกรรมสิทธิ์มีผลพลอยได้จากการลงทุนของรัฐ เป็นต้น

๓.๑.๒ ควรเพิ่มอัตราภาษีบางประเภทให้สูงขึ้นโดยมีหลักการที่ลดความนิยมในสิ่งฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็นต่อการครองชีพ

๓.๑.๓ ควรปรับปรุงระบบการปราบปรามการลักลอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๒ การส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศ

๓.๒.๑ ควรสนับสนุนผลผลิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๒.๒ ควรหาทางปรับปรุงและส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตให้ได้มากชนิด และให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามความต้องการของตลาด

๓.๒.๓ ควรปรับปรุงวิธีการหาตลาดต่างประเทศให้ดีขึ้น

๓.๓ การสนับสนุนอุตสาหกรรมภายในประเทศ

๓.๓.๑ ควรสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศให้มากยิ่งขึ้น

๓.๓.๒ ควรสนับสนุนอุตสาหกรรมในครอบครัวและสินค้าพื้นเมืองให้มากยิ่งขึ้น

๓.๓.๓ สิ่งใดที่ผลิตได้ภายในประเทศ ควรห้ามสิ่งนั้นเข้ามา หรือตั้งกำแพงภาษีให้สูงขึ้น

๓.๔ รายจ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาและการรักษาความปลอดภัยของประเทศ

รัฐบาลควรรอการดำเนินการตามแผนใหม่ไว้ก่อน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ยังไม่เสร็จตามแผน เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

๓.๔.๒ การก่อสร้างตามโครงการควรมุ่งหวังผลที่จะได้รับในด้านคุณภาพมากกว่าในด้านปริมาณ

๓.๔.๓ การใช้งบประมาณในการรักษาความปลอดภัยของประเทศควรใช้โดยประหยัดและให้ตรงเป้าหมาย

๓.๔.๔ การรักษาความช่วยเหลือจากต่างประเทศควรรับเฉพาะแต่ที่ประเทศไทยจะต้องออกค่าใช้จ่ายรวมด้วยแต่น้อย และในกรณีที่จำเป็น

๓.๕ ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ

๓.๕.๑ ลดจำนวนผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศให้เหลือน้อยลงเท่าที่จำเป็น

๓.๕.๒ หาวิธีจ้างคนไทยที่มีความรู้และความสามารถเข้าทำงาน

๓.๕.๓ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการจ้างผู้เชี่ยวชาญให้สามารถดำเนินการไปได้ตาม ๓.๕.๒

๓.๖ การจัดซื้อวัสดุและการจ้าง

๓.๖.๑ จัดตั้งหน่วยกลางเพื่อดำเนินการจัดซื้อวัสดุและครุภัณฑ์บางประเภทที่มีลักษณะในการใช้ร่วมกันได้ขึ้นเพื่อการประหยัด และเพื่อให้ได้สิ่งของที่มีคุณภาพดี อยู่ในมาตรฐานเดียวกันและราคาถูก

๓ ๖.๒ ให้ผู้บังคับบัญชากวดและขันควบคุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิดเพื่อให้ดำเนินการไปตามระเบียบการซื้อวัสดุและการจ้างที่ได้กำหนดไว้

๓.๗ หน่วยงานที่ซ้อนกันและมีคนล้นงาน

๓.๗.๑ โอนหน่วยงานที่ซ้อนกันไปรวมกับหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่เดิม

๓.๗.๒ ระงับการว่าจ้างเพิ่ม โดยจัดสรรตัวบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงาน

๓.๗.๓ ผู้ที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่การงานประจำ ควรพิจารณาปลดออกเสียบ้าง

๓.๘ การลงทุนเกี่ยวกับรัฐวสาหกิจบางประเภทไม่ได้ผลรับคุ้มค่า

๓.๘.๑ รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการไม่ได้ผลควรพิจารณาเลิกล้ม หรือโอนขายกิจการให้เอกชน

๓.๘.๒ รัฐวิสาหกิจที่พอจะดำเนินการต่อไปได้ ให้พิจารณาปรับปรุงให้ได้ผลดีขึ้น

๓.๘.๓ รัฐบาลไม่ควรลงทุนในการตั้งรัฐวิสาหากิจเพิ่มขึ้นอีก

ปัญหาที่ ๓ "เรื่อง การผลิตคนให้พอและตรงกับความต้องการของประเทศ"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันเรามีโครงการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และประกอบกับประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงต้องการผู้บริหารงาน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญ และหัวหน้างานในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกอย่างมากมาย เป็นเหตุให้การผลิตคนจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับความต้องการของประเทศ นอกจากนั้นกำลังและปริมาณของการผลิตคนให้มีความสามารถในระดับและสาขาวิชาต่าง ๆ ก็ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ กล่าวคือ บางสาขาวิชามีความต้องการมาก แต่ปริมาณที่ผลิตเพิ่มขึ้นได้น้อย ไม่สมดุลย์กัน เป็นต้น การขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวมานี้ทำให้การพัฒนาประเทศไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

๒. มูลเหตุต่าง ๆ ของปัญหา

การขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิมีปรากฏเกือบทุกสาขา แต่จะเลือกพิจารณาปัญหาเฉพาะสาขาวิชาที่เห็นเด่นชัดว่ายังห่างไกลกับความต้องการของประเทศ และมีข้อมูลพอจะพิจารณาได้ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาสาขาอื่น ๆ อนึ่ง เนื่องจากมูลเหตุปัญหาไม่เหมือนกันทั้งหมด จึงได้พิจารณาแต่ละสาขา ดังนี้

ก. แพทย์และพยาบาล

๒.๑ อัตราส่วนระหว่างแพทย์กับประชากรของประเทศไทยในปัจจุบันมีประมาณ ๑ ต่อ ๗,๐๐๐ ซึ่งประเทศที่เจริญแล้วควรมีอัตราส่วนประมาณ ๑ ต่อ ๑,๐๐๐ จะเห็นได้ว่าปริมาณของแพทย์ยังขาดอยู่อีกเป็นจำนวนมาก เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยแพทย์มีจำนวนน้อยเพียง ๔ แห่ง และกำลังผลิตไม่เพียงพอ

๒.๒ หลักสูตรแพทย์ใช้เวลานานและต้องการภาคปฏิบัติมาก เป็นสาเหตุให้เพิ่มจำนวนนิสิตได้ยาก

๒.๓ แพทย์และพยาบาลไปประกอบอาชีพและศึกษาต่อในต่างประเทศกันมาก

ข. ครู

๒.๔ เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติบังคับชั้นประถมศึกษา ดังนั้นจึงต้องการครูเพิ่มขึ้นอีกมาก

๒.๕ ครูที่พ้นจากหน้าที่ไปปีหนึ่ง ๆ มีจำนวนมาก

๒.๖ ครูที่มีคุณวุฒิเหมาะสมในต่างจังหวัดมีไม่เพียงพอ

ค. วิศวกรและช่างต่าง ๆ

๒.๗ เพิ่มไม่ทันตามความต้องการ เพราะขาดอาจารย์ โดยเฉพาะในการผลิตช่างยังขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การสอนอีกด้วย

ง. เกษตร

๒.๘ ขาดอาจารย์เนื่องจากอาจารย์ผู้มีคุณวุฒิสูงไปทำงานบริษัทกันมากขึ้น

๒.๙ รัฐบาลสนับสนุนการผลิตนักวิชาการเกษตรน้อยไป

๒.๑๐ การรับนิสิตหญิงมากเกินควรเป็นเหตุให้ขาดผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่น

จ. ทั่วไป

๒.๑๑ ผู้ที่มีศักย์ความสามารถในการเรียนสูง แต่ขาดทุนทรัพย์จะศึกษาต่อ

๓. วิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

๓.๑ เพิ่มมหาวิทยาลัยแพทย์ขึ้นอีก

๓.๒ เพิ่มปริมาณการผลิตเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุขและสุขาภิบาล ให้มากขึ้น เพราะเพิ่มได้ง่ายกว่าการเพิ่มแพทย์ เนื่องจากมีหลักสูตรสั้นกว่า เพื่อใช้เป็นเจ้าหน้าที่อนามัย

๓.๓ ควรจำกัดจำนวนผู้ที่ออกไปศึกษาหรือทำงานในต่างประเทศ

๓.๔ สำหรับสถานพยาบาลในต่างจังหวัด ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ให้ทันสมัยขึ้น

๓.๕ ควรมีโครงการสร้างครู อาจารย์ให้เพียงพอ สำหรับสาขาวิชาที่หาอาจารย์ยาก เช่น วิศวกรรมศาสตร์และแพทยศาสตร์ เป็นต้น ควรจะได้มีแผนการสร้างอาจารย์และได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เป็นพิเศษ

๓.๖ ควรเพิ่มสวัสดิการให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการจูงใจ

๓.๗ ควรเพิ่มการสร้างครูตามท้องถิ่นต่าง ๆ จากผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการให้ทุนการศึกษาวิชาครูให้มากขึ้น

๓.๘ ควรกำหนดค่าวิชาให้มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามความสำคัญของวิชาชีพที่ประเทศต้องการ

๓๙. ควรมีการจำกัดจำนวนการรับนิสิตหญิงเข้าเรียนในวิชาเกษตรศาสตร์

๓.๑๐ เพิ่มจำนวนทุนการศึกษาทุกระดับให้ผู้ที่เรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์

๔. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหานี้ในสภาพที่เป็นอยู่

รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณและให้การสนับสนุนการผลิตครู อาจารย์ และนักวิชาการในสาขาวิชาตามความต้องการดังกล่าวให้มากขึ้น

ปัญหาที่ ๔ เรื่อง "การประสานงานระหว่างหน่วยราชการ"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

ในปัจจุบันนี้การปฏิบัติงานในหน่วยราชการเดียวกันก็ดี ในระหว่างต่างหน่วยราชการก็ดี บางครั้งไม่มีการประสานงานกันเท่าที่ควร เช่น มีการทำงานซ้อนกัน เหลื่อมล้ำกัน ไปปรึกษาหารือร่วมกันบ้าง ทำให้เกิดการล่าช้า ไม่สะดวก งานไม่มีประสิทธิภาพ และสิ้นเปลืองทรัพยากรของชาติไปโดยไม่คุ้มค่า

๒. มูลเหตุต่าง ๆ ของปัญหา

๒.๑ หัวหน้าหน่วยงานมิได้มีการตกลงกันในขั้นการวางแผนงานเพื่อเข้าสู่เป้าหมายพร้อมกัน

๒.๒ ไม่มีหน่วยประสานงานกลางสำหรับงานต้องทำร่วมกัน

๒.๓ แต่ละหน่วยงานต้องการขยายงานโดยไม่มีขอบเขต (ก้าวก่าย)

๒.๔ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินกำหนดหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานไม่ชัดแจ้ง

๒.๕ บางหน่วยงานอยากมีชื่อเสียงว่าสามารถทำงานนั้น ๆ ได้ แต่ไม่บรรลุผลสำเร็จ

๒.๖ กระบวนการบริหารงานยุ่งยากซับซ้อน ล่าช้า ขาดการติดตามผลและประเมินผลงาน

๒.๗ การจัดสรรงบประมาณของสำนักงบประมาณซึ่งอนุมัติให้หน่วยราชการต่าง ๆ บางครั้งไม่สอดคล้องกัน เช่นได้งบประมาณทำถนน แต่องค์การโทรศัพย์ยังไม่ได้ แล้วมาขุดถนนผึ่งสายภายหลัง)

๒.๘ ขาดความคุ้มเคยเป็นส่วนตัวระหว่างหัวหน้าหน่วยงาน

๒.๙ การบริการสื่อสารไม่มีสมรรถภาพเพียงพอ

๒.๑๐ หน่วยราชการที่มีหน้าที่บริการด้านการเงินปฏิบัติงานไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

๓. วิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้

๓.๑ ควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันในระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานร่วมกัน

๓.๒ ควรตั้งคณะกรรมการระหว่างหน่วยงานที่ต้องทำงานร่วมกัน เพื่อพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ

๓.๓ แต่ละหน่วยงานต้องมีแผนงานที่มีขอบเขตแน่นอน และไม่ควรก้าวก่ายหน่วยงานอื่น

๓.๔ ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบบริหารราชการแผ่นดินในการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานให้ชัดเจน

๓.๕ ควรมีการติดตามผลและประเมินผลงานตามระยะเวลาอันสมควร

๓.๖ จัดให้มีการสัมมนานักบริหารบ่อยครั้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น

๓.๗ ปรับปรุงระบบสื่อสารให้มีสมรรถภาพมากกว่านี้

๓.๘ ปรับปรุงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถขึ้น

ปัญหาที่ ๕ เรื่อง "การจัดสาธารณูปโภคให้ทันกับความต้องการ"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

การจัดสาธารณูปโภคได้แก่ การให้บริการที่ให้แก่ประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ถนน การสาธารณสุข และการขนส่ง เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่ายังไม่เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันของประเทศ กล่าวคือ

๑.๑ ประปา ยังมีใช้ไม่ทั่วถึง รวมทั้งปริมาณยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

๑.๒ ไฟฟ้า แม้จะมีปริมาณเพียงพอก็ยังขยายไปไม่ทั่วถึง

๑.๓ โทรศัพท์ ยังขาดแคลนต่ำกว่าความต้องการอีกมาก

๑.๔ ถนน ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถติดต่อระหว่างท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลได้

๑.๕ การสาธารณสุข ไม่เพียงพอโดยทั่วไป

๑.๖ การขนส่ง ยังกระทำไม่ได้สะดวกทุกฤดูกาล ทั้งยังไม่เป็นการเพียงพอ

สิ่งทั้งหมดนี้อาจจะกล่าวรวมได้ว่า การสาธารณูปโภคยังไม่พอกับความต้องการ

๒. มูลเหตุของปัญหา

๒.๑ ขาดการวางแผนรวมด้านสาธารณูปโภค

๒.๑.๑ ขาดการประสานงานและประเมินผลของหน่วยปฏิบัติงาน

๒.๑.๒ คาดความต้องการที่จะเพิ่มขึ้นในปีหนึ่ง ๆ คลาดเคลื่อนจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นอันแท้จริง

๒.๑.๓ ต่างหน่วยต่างตั้งเป้าหมายและงบประมาณไปตามแผน ซึ่งไม่ประสานกับหน่วยอื่นในอันที่จะรับสนองความต้องการ

๒.๑.๔ งบประมาณก็ดี เป้าหมายก็ดี มิได้ร่วมกัน จึงทำให้พิจารณาจากระดับสูงไม่ได้ว่าสมจริงเพียงใด

๒.๑.๕ หน่วยที่มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณไม่สามารถจะจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยปฏิบัติงานแต่ละหน่วยตามที่เสนอมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสนองความต้องการของส่วนรวมได้

๒.๒ การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอที่จะดำเนินการตามแผน

๒.๒.๑ ขาดงบประมาณที่จะดำเนินการตามแผนเพียงบางส่วน

๒.๒.๒ ขาดงบประมาณที่จะดำเนินการตามแผนทั้งหมด

๒.๒.๓ ไม่มีการนำรายได้หรือผลประโยชน์จากกิจการของสาธารณูปโภคไปใช้ในการปรับปรุงขยายงานเกี่ยวกับสาธารณูปโภคโดยเฉพาะ

๓. วิธีแก้ปัญหา

การที่จะดำเนินการจัดสาธาณูปโภคให้ทันกับความต้องการ ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๑ ควรให้มีหน่วยรับผิดชอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และวางแผนในการจัดสาธารณูปโภคเป็นส่วนรวมของจังหวัดหรือเทศบาล โดยอาจจะมอบหมายให้เป็นอำนาจหน้าที่ของจังหวัดหรือเทศบาลไปดำเนินการ แล้วแต่กรณี

๓.๑.๑ ขั้นที่หนึ่ง ทั้งนี้เป็นการดำเนินการในขั้นที่หนึ่งเพื่อประสงค์จะให้ได้นำปัจจัยการพัฒนาด้านอื่น ๆ มาพิจารณาสมดุลย์ประกอบกันด้วย จะเห็นได้ว่าในหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ ด้านสาธารณูปโภคยังคงอยู่ในอำนาจควบคุมจากส่วนกลาง รวมทั้งการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลางด้วย ฉะนั้น ในขั้นที่หนึ่งนี้ความต้องการจะเด่นชัดขึ้น แต่การปฏิบัติยังไม่อาจสนองความต้องการได้สมบูรณ์ เพราะขึ้นอยู่กับส่วนกลาง

๓.๑.๒ ขั้นที่สอง ควรให้มีการพิจารณาแก้ไขโดยให้หน่วยปฏิบัติการต่าง ๆ อยู่ในความควบคุมของจังหวัด โดยเฉพาะงานที่อยู่ในเขตจังหวัดเดียว

๓.๑.๓ ขั้นที่สาม ควรปรับปรุงระเบียบการงบประมาณให้จังหวัดหรือเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการทำแผนกำหนดการพัฒนาจังหวัด หรือเทศบาลแล้วแต่กรณี รวมทั้งงบประมาณที่จะดำเนินการตามแผนนั้น ทั้งนี้เท่ากับเปลี่ยนระบบควบคุมจากส่วนกลาง เป็นการกระจายอำนาจให้จังหวัดหรือเทศบาลโดยจังหวัดหรือเทศบาลแล้วแต่กรณีเป็นผู้เสนอของบประมาณโดยตรงจากสำนักงบประมาณ

๓.๒ การดำเนินการตามแผนจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากส่วนกลางทั้งในด้านการเงินและด้านวิชาการในระยะแรก ก่อนจะดำเนินการถึงเป้าหมายตามข้อ ๑.๓

๓.๓ สำหรับการประกอบการสาธารณูปโภคบางอย่างซึ่งต้องใช้ทุนมาก และต้องการความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น ถนน สะพาน และโทรศัพท์ ควรจะได้เอกชนมาดำเนินการชั่วระยะหนึ่ง เพื่อแบ่งเบาภาระเงินงบประมาณที่จะต้องนำไปใช้พัฒนาประเทศในด้านอื่น เมื่อครบกำหนดเวลาที่ได้มีการตกลงกันแล้ว รัฐจะได้รับมอบดำเนินการต่อไป

๓.๔ ควรจะได้นำรายได้ที่เกิดจากการบริการสาธารณูปโภคไปปรับปรุงขยายงานเกี่ยวกับสาธารณูปโภคโดยเฉพาะซึ่งหากมีการดำเนินการตามข้อ ๓.๑.๓ แล้ว ก็อาจจะแก้ปัญหานี้ได้

ปัญหาที่ ๖ เรื่อง "ทำอย่างไรจึงจะทำให้ส่วนราชการใช้ทรัพยากรได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ"

๑. สภาพและลักษณะของปัญหา

การประหยัด ได้แก่ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้แก่

๑. การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้ได้ผลอย่างดีที่สุด

๒. การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จในเวลาอันสั้น หรือ

๓. การใช้ทรัพยากรให้ได้ส่วนสัดเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนดด้วย

๒. มูลเหตุของปัญหา

การที่ส่วนราชการใช้ทรัพยากรไม่ประหยัดและไม่มีประสิทธิภาพนั้นเพราะ

๒.๑ กิจการใด ๆ ที่รัฐลงทุนไม่มีการคำนึงถึงผลกำไรตอบแทนเหมือนเอกชน

๒.๒ ข้าราชการไม่มีความรู้สึกว่าตนมีส่วนได้เสียร่วมในกิจการนั้น

๒.๓ การปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามหลักวิชา

๒.๔ หน่วยงานหลายหน่วยปฏิบัติงานอย่างเดียวกัน

๒.๕ ขาดการประสานงานที่ดี

๒.๖ ขาดการควบคุมดูแลโดยเคร่งครัด

๒.๗ ข้อบังคับและระเบียบปฏิบัติยังไม่รัดกุม

๓. วิธีแก้ปัญหา

๓.๑ อบรมคนในการทำงานและการบริหารงานเนื่องจากการใช้ปัจจัยทุกอย่างให้ได้ผล ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคล การมีคนหย่อนสมรรถภาพหรือไม่มีความรู้ในการงานย่อมไม่อาจเกิดผลงานได้เท่าที่ควร [๑]

๓.๒ ปรับปรุงการจัดหน่วยงาน

๓.๒.๑ รวมหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนแย่งงานกัน หรือต่างฝ่ายต่างทำ [๒]

๓.๒.๒ ในกรณีที่หน่วยงานเดิมได้มอบหมายงานเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะขอเพิ่มคนและขยายหน่วยงานเพิ่มตาม ให้สอบปริมาณและขีดความสามารถของหน่วยเดิมที่จะรับงานนั้น ๆ เสียก่อน

๓.๒.๓ ควรให้ทุกส่วนราชการสำรวจงานในหน้าที่และพิจารณาลำดับงาน และการมอบหมายให้แก่ข้าราชการทุกระดับชั้น เพื่อสอบดูว่ามีคนมากกว่างาน หรืองานมากกว่าคน

๓.๓. ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานอย่างประหยัด และอีประสิทธิภาพ

๓.๓.๑ ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับเนี่ยวกับการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาซึ่งเป็นแบบที่ต้องใช้ให้หมดตามยอดที่ตั้งไว้ โดยมิได้คำนึงถึงความเหมาะสมของงาน

๓.๓.๒ ให้หัวหน้าส่วนราชการมีอำนาจในการบริหารงานด้านบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อให้ครบลักษณะของผู้จัดการในการบริหารทรัพยากร (3 M)

๓.๓.๓ ให้ระเบียบข้อบังคับมีอำนาจเหนือกว่าระบบอุปถัมภ์

๓.๓.๔ มิให้มีการนำทรัพยากรของส่วนราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

---

[๑] รักษาสัตย์, อมร. การพัฒนาการบริหารกับแผนพัฒนา, ๒๕๑๒, หน้า ๑๔.

[๒] Ibid., หน้า ๓๓.

๓.๔ ส่งเสริมพลังจูงใจต่าง ๆ

๓.๔.๑ รายได้ต้องให้เพียงพอกับรายจ่ายในการครองชีพ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการลดจำนวนคนที่ล้นงาน และรวมส่วนราชการที่ซับซ้อน เป็นต้น

๒.๔.๒ จัดให้มีสวัสดิการแก่ข้าราชการและครอบครัว

๓.๔.๓ ต้องยึดหลักความเป็นธรรมในการปูนบำเหน็จความชอบหรือการลงโทษอย่างเคร่งครัดทุกระดับชั้น

๓.๔.๔ หัวหน้าส่วนราชการควรต้องรักษาเกียรติในด้านรับใช้ประเทศชาติ และประชาชน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี

สำนักฝึกอบรม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
๗ มกราคม ๒๕๑๓

จดหมายจากปักษ์ใต้

เมื่อก่อนนี้ถ้าจะพูดถึงภาคใต้ ก็จะทำให้นึกถึงความอุดมสมบูรณ์ และแหล่งทรัพยากรอันสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแร่ดีบุกและยางพารา นับว่าเป็นสินค้าออกอันสำคัญของประเทศ แต่ทว่าในขณะนี้เหตุการณ์ต่าง ๆ กำลังจะกลับกันกับที่กล่าวกันในสมัยก่อนเสียแล้ว ภาคใต้ขณะนี้กำลังรอความหวังว่าเมื่อไรทางราชการจะให้ความสนใจและช่วยเหลือเท่าที่ควร ความอุดมสมบูรณ์กำลังจะหมดไป ยางพาราที่เคยทำรายได้อย่างสูงและเป็นอาชีพหลักของประชาชนกำลังจะหมดความหมายลงไปทุกวัน เพราะราคาตกต่ำ เหมืองแร่ดีบุกที่เราอวดอ้างกันว่าทำรายได้ให้แก่ประเทศนั้นจะมีกี่เปอร์เซ็นต์ที่เป็นของคนไทยโดยแท้จริง การค้าขายและการตลาดนั้นกำลังจะตกอยู่ในมือของคนต่างด้าวโดยสิ้นเชิง และกำลังจะมีบทบาทเหนือสถาบันใด ๆ แม้แต่ข้าราชการและยิ่งกว่านั้นในขณะนี้ภาคใต้กำลังจะเป็นแดนผู้ก่อการร้ายที่สำคัญและรุนแรงที่สุด

เท่าที่ข้าพเจ้าเกริ่นมานี้ มิใช่ข้าพเจ้าจะยกสิ่งที่ไร้สาระมากล่าว หรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อชวนท่านอ่าน หรือต้องการให้สำคัญ ผิดแต่สิ่งเป็นความจริงที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาแล้ว ข้าพเจ้าหากจะถ่ายทอดให้ท่านผู้อ่านทราบบ้าง ก็คงจะเป็นประโยชน์บ้างตามสมควร อย่างน้อยก็ในสองสามประเด็นต่อไปนี้

ประการแรก ภาคใต้ขาดความสนใจจากทางราชการอยู่มาก เหตุผลก็ขอให้พิจารณาตั้งแต่ในระดับสูงลงมาเลย ในขณะที่ภาคอื่น ๆ กำลังมีการวางแผนพัฒนาภาค และปฏิบัติงานสร้างโน้นสร้างนี้กันอย่างจริงจัง แต่ภาคใต้มีอะไรคืบหน้าแค่ไหนเป็นเรื่องที่น่าชำอยู่ เรามีคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้กับเขาเหมือนกัน ขนาดเอาผู้ใหญ่บางคนชั้นรัฐมนตรีไปเป็นประธาน แต่ท้ายที่สุดท่านไม่ได้ใส่ใจเท่าที่ควรเลย โดยเฉพาะประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้คนที่แล้วเพราะท่านมัวแต่ไปเจรจาความเมืองเสียจนไม่มีเวลา ในระดับต่ำกว่านั้นสักเล็กน้อย การวางแผนพัฒนาภาคใต้ที่ทำกันอยู่ในสมัยที่อะไร ๆ เรียกว่าพัฒนานั้นนั้น ได้มีการวัดผลหรือประเมินกันบ้างหรือเปล่า ว่าได้ผลแค่ไหน ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นกว่าเดิมหรือเปล่า

การพัฒนาที่ว่านี้มีผลต่อการกระจายรายได้ของประชาชนในชนบทหรือเปล่าเป็นเรื่องที่ชวนสงสัยเหลือเกิน ในระดับปฏิบัติการ หรือตัวข้าราชการที่ไปปฏิบัติงานในภาคใต้นั้น มีอยู่สักกี่เปอร์เซ็นต์ที่เข้าถึงประชาชนจริง ๆ เท่าที่ทราบนโยบายของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการเข้าถึงประชาชนนั้นเป็นนโยบายที่ดีมาก แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เพราะข้าราชการมักจะปฏิบัติตามนโยบายเหล่านั้นไม่ได้ โดยที่ไม่ยอมเปลี่ยนทัศนคติในการทำงานจากระบบเดิมเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง ข้าราชการมักจะกระทำตนเป็นนายประชาชนอยู่เสมอไป การที่จะเข้าถึงกันตามนโยบายการเข้าถึงประชาชนของกระทรวงมหาดไทยจึงแทบจะไม่ได้ผลเลย และที่น่าเป็นห่วงที่สุดคือในแถบที่จังหวัดภาคใต้ ข้าราชการส่วนใหญ่มักจะไม่เข้าใจประชาชนที่เป็นไทยมุสลิม และปฏิบัติการในทำนองที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่พวกนี้เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการตำรวจและข้าราชการฝ่ายปกครอง อาทิเช่นการกลั่นแกล้ง จับกุมหาว่ากระทำผิด เป็นต้น ที่ร้ายที่สุด คือ ข้าราชการของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการที่ถูกส่งตัวไปปฏิบัติงานชั่วครั้งชั่วคราวจากส่วนกลาง มักจะมองประชาชนไทยมุสลิม ว่าเป็นพวกผู้ก่อการร้าย หรือพวกกบฏแบ่งแยกดินแดนไปเสียหมด ทั้ง ๆ ที่โดยความเป็นจริงแล้ว ผู้ก่อการร้ายก็ดี พวกกบฏแบ่งแยกดินแดนก็ดี เป็นแต่เพียงคนกลุ่มหนึ่งที่ประชาชนสามัญทั่ว ๆ ไปไม่ได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจด้วยเลย แต่สิ่งที่พวกเขาซึ่งเป็นประชาชนได้รับก็คือทัศนคติที่ผิด ๆ จากข้าราชการ และจากทัศนคติอันผิด ๆ นี้ผลที่ประชาชนเหล่านั้นได้รับก็คือ ความไม่เป็นธรรมในสังคม ความไม่เอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร และยิ่งกว่านั้นมีการข่มขู่และการข่มเหงราษฎร ก็พอจะหาตัวอย่างได้ไม่ยากนัก นอกจากนั้นแล้วการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือที่เรียกกันอย่างง่าย ๆ ว่า การคอรัปชั่นก็เป็นเรื่องที่ประชาชนเห็นจนเบื่อระอา ไม่ว่าจะมีการสร้างสะพานที่ไหน มีการสร้างถนนที่ไหน ข้าราชการที่เกี่ยวข้องย่อมได้ผลประโยชน์อยู่วันยังค่ำ พอมีคนดี ๆ ที่เข้าถึงประชาชนบ้างละก็ต้องมีอันเป็นไปภายใน ๓ วัน ๗ วันเลยทีเดียว เพราะไปกระทำตนให้ผิดหลักประเพณีนิยมเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการในท้องถิ่นนั้น เรื่องนี้นายระบิล นานากุล เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด

การที่ข้าราชการปฏิบัติต่อประชาชนดังกรณีที่กล่าวแล้วนั้นย่อมเป็นผลเสียแก่ทางราชการเป็นอย่างยิ่ง เหมาะที่นอกจากจะสร้างทัศนคติที่ไม่ดีให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับข้าราชการและรัฐบาลแล้ว ผลเสียอีกอย่างหนึ่งก็คือ เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปกครอง

และการพัฒนาประเทศ และสิ่งสำคัญที่สุดคืออาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่สงบหรือที่เรียกว่าผู้ก่อการร้ายขึ้นได้ ซึ่งในขณะนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว ในจังหวัดภาคใต้ เช่นนครศรีธรรมราช พัทลุง ยะลา ปัตตานี เป็นต้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้แม้แต่ผู้ใหญ่ในวงรัฐบาลก็ทราบดี เป็นต้นว่า จากคำกล่าวของ พล. ต.ต. สงัด กิตติขจร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ที่ให้สัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์เมื่อต้นเดือนนี้ว่า "เจ้าหน้าที่บ้านเมืองมีส่วนเป็นตัวร่วมอันสำคัญที่ทำให้เกิดผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะภาคใต้เป็นภาคที่เห็นได้ชัด ผิดกับภาคเหนือซึ่งไม่ค่อยเด่นนัก เพราะผู้ก่อการร้ายภาคเหนือมีความดีใจที่จะเป็นผู้ก่อการร้ายจริง ๆ เพราะได้รับการอบรมมาจากต่างประเทศ เจ้าหน้าที่มักจะหาความดีความชอบด้วย การโยนข้อหาคอมมูนิสต์ให้กับผู้ร้ายตัวที่ถูกจับได้ทั้งเป็นและตาย และในขณะเดียวกันเมื่อเจ้าหน้าที่ถูกทำร้ายในกรณีธรรมดา ๆ ผู้บังคับบัญชาก็มักจะอ้างว่าเป็นการกระทำของผู้ก่อการร้าย เพื่อหวังความดีความชอบและบำเหน็จบำนาญ" (จากสยามรัฐรายวัน ฉบับวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๑๓ หน้า ๗)

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ใหญ่ในวงราชการก็ยังจะเข้าใจอะไรผิด ๆ เกี่ยวกับประชาชนอยู่ ต มที่ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวเกี่ยวกับประชาชนด้วยว่า ในด้านประชาชนเมื่อเขาเข้าใจว่าถูกรัฐบาลทอดทิ้ง ก็มักจะก่อเหตุการณ์ร้าย ๆ ขึ้นเพื่อให้รัฐบาลสนใจ เพื่อให้เร่งเข้าพัฒนาในท้องที่นั้น ๆ ข้าพเจ้าดายอยู่ที่ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์ของประชาชนดังกล่าวนั้น และท่านรัฐมนตรีช่วยฯ ก็ไม่ได้เล่าให้ละเอียดลงไปว่า เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในท้องที่ใด รู้สึกว่าจะเป็นคำกล่าวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเพ็ดทูลของข้าราชการที่อนุมานเอาจากความรู้สึกนึกคิดของตนเองมากกว่า

แต่อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็ขอแสดงความยินดีร่วมกับพี่น้องชาวปักษ์ใต้ด้วย ที่เรามีประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้คนใหม่ ที่มองเห็นปัญหา และพยายามแก้ไขให้ถูกจุดและคงจะมีการปฏิบัติการกันอย่างจริงจัง มิใช่มัวแต่เลียงข้าราชการเลว ๆ ที่ทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนควรจะให้ออกไป ไม่ควรย้ายไปสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอื่น ๆ อีก สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ ทางเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ควรจะออกไปพบปะกับราษฎร์และให้คำแนะนำชี้แจงด้วยตนเอง เพราะถ้ามัวแต่มานั่งวางแผนพัฒนากันอยู่เหมือนเมื่อก่อนแล้ว อีกร้อยปีร้อยชาติก็คงไม่ทำให้อะไรดีขึ้นมาเลย

ประการที่สอง พิจารณาในด้านชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดภาคใต้ ในปัจจุบันนี้ชีวิตและความเป็นอยู่ไม่ดีไปกว่าสมัย ๑๐ ปีที่ล่วงมาแล้วเลย ทั้ง ๆ ที่เรามีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจกันไปหลายแผนแล้ว แม้จะมีโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทสักเพียงไร ก็ดูเหมือนว่ายังไม่มีผลไปในทางที่จะยกฐานะและความเป็นอยู่ของราษฎรได้เลย ผลของการพัฒนาประเทศที่จะเกิดขึ้น ก็เพียงแต่มีถนนผ่านไปเท่านั้นที่ประชาชนได้ใช้ แต่เขาไม่รู้และไม่เคยได้ใช้ไฟฟ้าที่ทอดสายข้ามหัวเขาอยู่ทุกวัน บ้านเมืองพัฒนาแล้ว แต่แทนที่ราษฎรจะเจริญ หรือพัฒนาให้ความเป็นอยู่ไปด้วย กลับทรุดหนัก คนที่ร่ำรวยจึงเป็นนายทุน ที่คอยจัดสรรที่ดินหรือไม่ก็เป็นนายเหมือง หรือไม่ก็เป็นนักธุรกิจที่หวังกำไรอยู่กับการค้าของหนีภาษีจากมาเลเซีย ซึ่งแทนที่เป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนหมู่มากที่ยากจน ก็กลับเป็นการรวมรายได้ไปสู่คนจำนวนน้อยเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ราคายางพาราได้ตกต่ำลง ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนยางก็ได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก จะใช้ที่ดินไปปลูกพืชอย่างอื่นก็ยากแก่การบำรุงรักษา ยิ่งกว่านั้นราคาของพืชผลเหล่านั้นมักจะไม่คงที่ ส่วนใหญ่ราคาจะต่ำ เมื่อคิดกับการขนส่งที่จะนำไปสู่ตลาดแล้ว ก็จะไม่คุ้มค่า นอกจากนั้นประชาชนส่วนมากจะไม่ชำนาญกับการค้า จึงเสียเปรียบพ่อค้า จึงเสียเปรียบพ่อค้าคนกลางอยู่เนือง ๆ ผลที่สุดประชาชนก็มายึดอาชีพทำสวนยางตามเดิม แม้ราคาจะต่ำกว่าเดิม แต่มีความสะดวกและสบายกว่าปลูกพืชผลชนิดอื่น มีประชาชนส่วนน้อยที่พยายามเปลี่ยนสวนยางเป็นสวนพืชผลชนิดอื่นเช่น ส้ม เงาะ ทุเรียน ฯลฯ

แม้รัฐบาลพยายามช่วยชาวสวนยางโดยให้เงินทุนสงเคราะห์แก่ชาวสวนให้เปลี่ยนยางพันธุ์เก่าเป็นยางพันธุ์ใหม่เพื่อให้เพิ่มปริมาณน้ำยางมากขึ้นในพื้นที่เดิม ซึ่งจะจ่ายให้ไร่ละ ๒๐๐๐ บาท ก็ตาม แต่ผลที่ได้รับก็ไม่เป็นดังที่คาดไว้ ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีที่ดินอันเป็นสวนยางขนาดเล็กประการหนึ่ง ประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือในการสงเคราะห์อีกประการหนึ่ง แทนที่จะเป็นผลดีกลับทำให้เกิดผลเสียแก่ชาวสวนยางเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะว่า ในตอนแรกเมื่อประชาชนทราบว่ารัฐบาลช่วยเหลือในการเปลี่ยนพันธุ์ยาง ก็แสดงความจำนงร้องขอ เพราะเห็นว่าจะได้เงินไร่ละ ๒๐๐๐ บาท เมื่อคำนวณกับที่ดินสวนที่มีอยู่ก็จะได้เงินเป็นหมื่นเป็นแสน แต่ในทางปฏิบัตินั้นรัฐบาลมีเจตน์จำนงที่จะให้เงินในการปรับปรุงสวนมากกว่าที่จะให้เป็นตัวเงินจึงเบิกเงินให้เป็น

งวด ๆ เช่นค่าโค่นต้นยาง ค่าขุดหลุม สำหรับพันธุ์ยางหรือปุ๋ยหรือยาปราบวัชพืช ทางราชการก็จะให้ไปโดยหักเงินไว้ และนอกจากนั้นเจ้าของสวนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการรักษาสวนยางให้ดี จึงจะสามารถได้เงินสงเคราะห์ครบจำนวนได้ ซึ่งชาวสวนขนาดเล็กทั้งหลายไม่ค่อยจะปฏิบัติตามอย่างได้ผลนัก เพราะไม่มีเวลาดูแลอย่างเต็มที่ จำเป็นที่จะต้องประกอบอาชีพในทางอื่นอีกด้วย จึงมีชาวสวนยางมากรายที่ต้องทิ้งงานเสียกลางคัน ซึ่งผลที่สุดยางเก่าที่มีอยู่ก็โค่นไปแล้ว ยางใหม่ก็ไม่ได้รับการบำรุงรักษาอย่างเต็มที่ และกว่าที่จะกรีดได้ก็ต้องใช้เวลา ๕ ถึง ๖ ปี แต่ทุกขณะคนเราต้องกินต้องใช้ เมื่อทำสวนที่มีอยู่ไม่ได้ผล และหวังเงินจากการสงเคราะห์ก็ไม่ได้แล้ว ก็ต้องทำงานอื่นหรือรับจ้าง หรือเป็นหนี้เป็นสินกันต่อไป จะเป็นความโชคดีอยู่ที่ว่าชาวปักษ์ใต้ส่วนใหญ่ที่มีสวนยางก็มักจะมีที่ดินแปลงอื่น ๆ ด้วย เช่นนา หรือสวนผลไม้ เมื่อตนประสบภาวะลำบากทางการทำสวนยาง ก็หันมาทำนาหรือทำสวนผลไม้ไปก่อน ก็พอจะประทังชีวิตไปได้ แต่ก็มีอยู่หลายรายที่ได้รับการสงเคราะห์จนเสร็จสิ้นและได้รับผล เพราะที่ได้รับผลมากที่สุดก็คือเจ้าของสวนยางขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนมากเป็นของคนต่างด้าว เช่นที่ อ. เบตง จังหวัดยะลา หรือจังหวัดสงขลา แต่กล่าวโดยสรุปแล้วประชาชนที่ได้รับประโยชน์จริง ๆ จากการสงเคราะห์สวนยางนั้นยังมีน้อย และด้วยเหตุนี้การที่จะช่วยเหลือชาวปักษ์ใต้ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในการทำสวนยางนั้นแทบจะกล่าวได้ว่าในระยะนี้ได้ผลไม่มากนัก ฐานะและความเป็นอยู่ทางชาวปักษ์ใต้จึงอยู่ในฐานะที่ไม่ดีไปกว่า ๑๐ ปีที่แล้วมาเลย

พิจารณาระบบเศรษฐกิจอีกส่วนหนึ่งซึ่งมิใช่เศรษฐกิจของชาวบ้านในชนบท หากแต่เป็นเศรษฐกิจในเมือง ปักษ์ใต้ทุกวันนี้ชีวิตในเมืองไม่แตกต่างกับในกรุงเทพ ฯ เท่าไรนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หาดใหญ่ สงขลา ยะลา และภูเก็ต แตกต่างกับชีวิตชนบทอย่างไม่มีที่เปรียบ ในเมืองมีแต่ความฟุ้งเฟ้อ มีบาร์ มีคลับ ทุกแห่งหน ตามโรงงานอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรม มีการใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีการเอาเปรียบคนงาน ทั้งด้านค่าจ้างและวันหยุด ที่ยะลา และที่หาดใหญ่ มีสินค้าจากปีนัง หรือมาเลเซียมาขายเกร่อ และในราคาใกล้เคียงกันกับในปีนังมาก และชวนสงสัยอยู่ว่าถ้าสินค้าพวกนี้ไม่หนีภาษีแล้วจะมาขายในราคานี้อย่างไร และถ้าเป็นของหนีภาษีจริง ๆ แล้ว ทำไมจึงไม่มีการจับกุม หรือกวดขันกันอย่างจริงจังบ้าง เรื่องเหล่านี้ถ้าใครได้ผ่านไปที่หาดใหญ่แล้วจะเห็น ใครควรจะรับผิดชอบ กรมตำรวจ หรือ กรม-

ศุลกากร หรือใครกันแน่ หรือมัวแต่แก่งแย่งกันอยู่ ?

อันที่จริงการที่ประเทศเรามีของจากต่างประเทศเยอะ ๆ และราคาถูก ๆ นั้นเป็นของดี เพราะประชาชนจะได้ซื้อของถูก แทนที่จะต้องเสียภาษีแพงอย่างทุกวันนี้ แต่การที่ลักลอบหนีภาษีมาขายหรือหาวิธีการใด ๆ ที่ไม่ต้องเสียภาษี นั้นถ้าแม้ว่าจะให้ประชาชนผู้บริโภค ได้ซื้อสินค้าในราคาถูกก็ตาม แต่ไม่เป็นทางที่ถูกเลย เพราะนอกจากพ่อค้าจะเอาเปรียบคนอื่น ๆ ในการที่ขายสินค้าในการที่ขายสินค้าในราคาถูกกว่าคนอื่นแล้ว ยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย ซึ่งน่าที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรที่จะได้กวดขันปราบปรามอย่างจริงจังไม่ควรปล่อยปละละเลยอย่างที่แล้ว ๆ มา มิฉะนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่อาจจะถูกกล่าวหาว่ายอมอยู่ภายใต้อิทธิพลของพวกนี้ได้

ประการที่สาม เกี่ยวกับเรื่องผู้ก่อการร้ายในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งเรื่องนี้เป็นที่สำคัญและมีผลต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และรู้สึกว่าวาสารข้าราชการได้นำเสนอเรื่องนี้ครั้งหนึ่งแล้ว แต่เป็นการเสนอเรื่องเพียงด้านเดียว คือเรื่องโจรจีนคอมมูนิสต์ (โปรดดู ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ ราชการจะแก้ปัญหาเกี่ยวกับโจรจีนคอมมูนิสต์ได้อย่างไร, วารสารข้าราชการ ฉบับเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๓) อันที่จริงแล้วภาคใต้ยังมีพวกที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนอีกหลายประเภท ซึ่งเมื่อเทียบกับผู้ก่อการร้ายในภาคอื่น ๆ แล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่าภาคใต้กำลังประสบความยุ่งยากและน่าเป็นห่วงยิ่งกว่าภาคอื่น ๆ เท่าที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ในภาคนี้ พอที่จะแบ่งพวกที่สร้างความวุ่นวายอยู่ในภาคใต้ได้ออกอย่างคร่าว ๆ เป็น ๔ ประเภท คือโจรจีนคอมมูนิสต์ โจรก๊กใหญ่พวกแบ่งแยกดินแดน และผู้ก่อการร้ายคอมมูนิสต์

ประเภทแรกอันได้แก่โจรจีนคอมมูนิสต์ เป็นพวกจีนที่มีนโยบายที่จะยึดครองมาเลเซียมาแต่เดิม ซึ่งสืบเนื่องมาจากหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่เนื่องจากทางมาเลเซียทำการปราบปรามอย่างเข้มแข็งมาก พวกนี้จึงต้องหลบหนีอยู่ในเขตไทยซึ่งติดกับชายแดนกับมาเลเซียโดยเฉพาะท้องที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา อำเภอบาเจาะและอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เนื่องจากแถบท้องที่ที่กล่าวนั้นภูมิประเทศเกื้อกูลในการหลบหนีและหาเสบียงอาหาร นอกจากนั้นยังมีชาวจีนที่อาศัยอยู่ตามสวนยาง และในตลาดคอยช่วยเหลืออยู่ด้วย โจรจีนคอมมูนิสต์จึงตั้งค่ายอยู่ได้สบาย นับตั้งแต่แรกเริ่มมา ในแต่ขณะนี้เมื่อทางราชการได้ประสานงานการปราบ-

ปรามกับมาเลเซียกันอย่างจริงจัง และยึดที่ทำการได้หลายแห่ง ดังที่ปรากฏเมื่อเร็วๆ นี้ โจรจีนก็จำเป็นจะต้องอพยพและหาวิธีการ หาเสบียงอาหารใหม่ ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนบางท้องที่ขวัญเสียและหวาดกลัว อาทิเช่นในอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาเป็นต้น โจรจีนคอมมูนิสต์นี้กล่าวกันว่าไม่มีนโยบายที่จะยึดประเทศไทย หากแต่จะอาศัยภูมิประเทศเป็นฐานปฏิบัติการเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามโจรจีนคอมมูนิสต์นี้ได้รับการบงการเบื้องหลังจากจีนแดง ซึ่งเรายังไม่แน่ใจเหมือนกันว่าจะไม่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศของเรา

ประเภทที่สองคือโจรก๊กใหญ่ พวกนี้เป็นโจรธรรมดา และส่วนใหญ่เป็นพวกชาวไทยมุสลิม หรือที่เรียกกันง่ายๆ ทางภาคใต้ว่าแขก พวกนี้ไม่มีอุดมคติ และขณะนี้ไม่มีนโยบายในทางการเมือง แต่มีอิทธิพลมาก โดยเฉพาะในท้องที่อำเภอรามัญ จังหวัดยะลา มีการปิดสวนยาง ปิดถนนและทำร้ายเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับสาเหตุของการเป็นโจรของพวกนี้นั้นยังไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด ทางการตำรวจเล่าว่าพวกนี้เป็นบุคคลที่ประพฤติผิดกฎหมาย และไม่พึงปรารถนา ทางตำรวจจึงทำการปราบปราม แต่เมื่อสอบถามจากชาวบ้าน เขาก็ให้ความเห็นไปในทางกลับกัน กล่าวคือพวกนี้แต่เดิมก็เป็นคนดีแต่ถูกข้าราชการกลั่นแกล้งจนได้รับความเจ็บใจและทนไม่ได้ จึงต้องประพฤติตนไปในทางไม่ดีเป็นปฏิปักษ์ต่อข้าราชการ ทางราชการก็พยายามเอาชนะโดยตั้งข้อหาให้หนักขึ้นไป คือหาว่าเป็นผู้ก่อการร้ายไปเลย จะทำให้บุคคลพวกนี้ต้องเร่ร่อนไปอยู่ตามภูเขาไม่มีที่อาศัย นานวันเข้าก็ร่วมกลุ่มกันเข้าเป็นโจร ดำเนินชีวิตด้วยการปิดสวนยางหรือวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายรวมถึงการซื้อหาอาวุธอันทันสมัยเพื่อป้องกันตนเอง และการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามด้วย ซึ่งทำให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายขึ้นทุกวัน

ประเภทที่สาม คือพวกแบ่งแยกดินแดนพวกนี้เป็นพวกไทยมุสลิมในเขต ๔ จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล โดยที่พวกนี้มีความคิดที่จะแยกดินแดน ๔ จังหวัด ดังกล่าวนี้ให้ไปขึ้นอยู่กับมาเลเซีย ซึ่งในขณะนี้กำลังดำเนินการอยู่อย่างลับๆ ไม่เป็นที่เปิดเผยถึงพฤติการณ์เท่าไรนัก และอย่างไรก็ตามคาดว่าพวกนี้จะมีบทบาทอย่างสำคัญอย่างแน่นอนในระยะเวลา ๕–๑๐ ปีข้างหน้านี้ ถ้าหากว่ารัฐบาลไม่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ทั้งในระดับชาติและระดับประชาชนรวมทั้งพยายามสร้างสัญญลักษณ์ร่วมกันไว้อย่างแน่นแฟ้นระหว่างชาวพุทธและชาวไทยมุสลิม

ประเภทที่สี่ พวกผู้ก่อการร้ายคอมมูนิสต์ พวกนี้มีจุดประสงค์หลักอยู่คือต้องการที่จะยึดครองประเทศไทยโดยล้มเลิกรัฐบาลปัจจุบันและจัดระบบการปกครองใหม่ให้เป็นแบบเดียวกันจีนคอมมูนิสต์ พร้อมทั้งล้มล้างระบบความเชื่อถือของสังคมให้หมดไป พวกนี้มีวิธีปฏิบัติงานภายใต้พรรคคอมมูนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) โดยประสานงานกับ พ.ค.ม. (พรรคคอมมูนิสต์มาเลเซีย) และ พ.ค.จ. (พรรคคอมมูนิสต์ เท่าที่ทราบผู้ก่อการร้ายในทางภาคใต้ก็มีในท้องที่จังหวัดภูเก็ต สุราษฎร์-ธานีพัทลุง ยะลา ฯลฯ ซึ่งเป็นที่น่าเป็นห่วงอยู่มากในขณะนี้

อย่างไรก็ตามการแบ่งกลุ่มบุคคลที่ก่อความวุ่นวายสร้างความยุ่งยากให้แก่ภาคใต้ออกเป็น ๔ กลุ่มดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกตามพฤติการณ์ที่มองเห็นได้ชัดเพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น แต่ในข้อเท็จจริงพวกที่หนึ่งคือพวกโจรจีนคอมมูนิสต์ อาจจะเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมูนิสต์ในพวกที่สี่พร้อม ๆ กันไปด้วยก็ได้ หรือพวกที่สองคือพวกโจรก๊กใหญ่อาจจะเป็นพวกแบ่งแยกดินแดนในขณะเดียวกันเลยก็ได้ แต่สิ่งสำคัญจะต้องตระหนักก็ คือปัจจุบันนี้ภาคใต้กำลังจะอยู่ในภาวะที่วุ่นวายมากและควรที่ทางราชการต้องเอาใจใส่ และประสานนโยบายและปฏิบัติการที่จะป้องกันและปราบปรามอย่างใกล้ชิดให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเข้าถึงประชาชนอย่างจริงจัง มิใช่กระทำกันอยู่อย่างขอไปทีอย่างปัจจุบันนี้

จากที่กล่าวมานี้ แม้จะกล่าวในบางแง่มุมของปักษ์ใต้แต่ก็คงจะทำให้ท่านผู้อ่านคงจะเห็นภาพปักษ์ใต้บ้างในลักษณะของสภาพปัจจุบันและปัญหาที่กำลังประสบอยู่และจะต้องเผชิญต่อไปอีกในอนาคต อย่างน้อยก็คงจะเป็นแนวทางที่จะพิสูจน์สมมุติฐานที่กำหนดไว้แต่ต้นได้เป็นอย่างดี และคงจะเป็นสิ่งเตือนอนุสติของข้าราชการและรัฐบาลได้ด้วยว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่ควรจะหันมาสนใจภาคใต้กันอย่างจริงจัง หรือจะรอเวลาให้ความยุ่งยากมาถึงตัวเสียก่อน

ผู้สื่อข่าวจากปักษ์ใต้

ช่อชัยพฤกษ์

วารสารข้าราชการฉบับนี้ ออกล่าช้าออกไปกว่ากำหนดหลายวัน ท่านสมาชิกโปรดให้อภัยแก่เราด้วย ฉบับลิงหาคมจะไม่ช้าอย่างนี้อีกเพื่อชดเชยเวลาที่ท่านได้เสียไปในการรอคอย อย่างไรก็ตาม เราได้พยายาม บรรจุสิ่งที่คิดว่ามีคุณค่าและน่าสนใจ ลงในฉบับนี้จนดูค่อนข้างจะ "หนัก" เกินไปเสียด้วยซ้ำ

คณะผู้จัดทำได้พยายามที่จะค้นหาความพอใจของผู้อ่านวารสารข้าราชการทุกท่าน เพื่อสนองความใจดี และศรัทธาที่ท่านให้แก่เรา ข้อคิดเห็น ติชม เรายินดีรับฟังเสมอและพร้อมจะปฏิบัติตามถ้าสามารถที่จะทำได้

เรายังขาดเรื่องที่เกี่ยวกับความคิดเห็น และชีวิตของข้าราชการ ท่านผู้ใดมีอะไรจะถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมอาชีพของท่านได้ทราบหรือรับรู้ กรุณาอย่าลังเล เรารอท่านอยู่เสมอ

สวัสดีครับพบกันใหม่ฉบับหน้า